6. Jarraipen txostena

2030 Agenda Euskadi

2022

Kontratu Soziala
2030 Agenda
Euskadi Basque Country

Eusko Jaurlaritza / Gobierno Vasco / Basque Government

EUSKO JAURLARITZA GOBIERNO VASCO

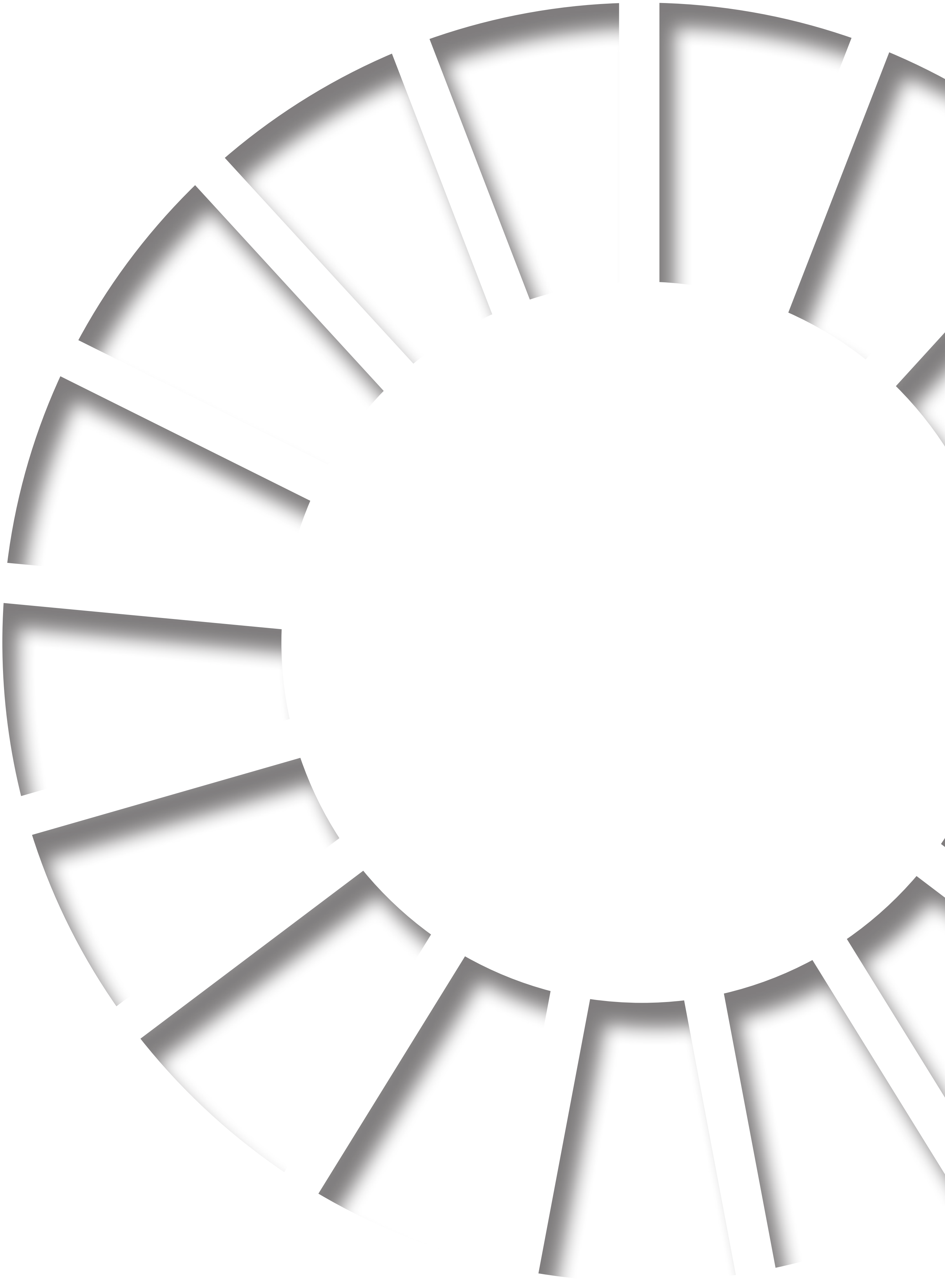

Aurkibidea

Aurkezpena.

Lehen zatia. 2022ko ikuspegi panoramikoa.

1. Diagnostiko baterako oinarriak.

1.1. Testuinguru globalaren balorazioa.

1.2. Eusko Jaurlaritzaren ekarpena 2022an.

1.3. 2030 Agendaren lokalizazio-eredu bat bateratzea.

2. Eusko Jaurlaritzak 2022an GJHekin hartutako konpromisoaren mugarri nagusiak.

2.1. Pertsonak.

2.2. Oparotasuna.

2.3. Planeta.

2.4. Bakea.

2.5. Aliantzak.

2.6. Trakzio-konpromisoak eta proiektu adierazgarriak.

Bigarren zatia. GJHen araberako ikuspegi zehatza.

Eranskina. 2030 Agendaren GJHekin 2023ko Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuaren lerrokatzeari buruzko txostena.

Aurkezpena

Hauxe da Eusko Jaurlaritzak aurkezten duen Euskadi 2030 Agendaren Borondatezko Seigarren Jarraipen Txostena. Datu hori 2016ko azaroaren 24an hasitako ibilbidearen isla da. Egun hartan, Iñigo Urkullu Renteria Lehendakariak inbestidura-hitzaldia eman zuen Eusko Legebiltzarrean, eta euskal konpromisoa aldarrikatu zuen Agenda global berriarekin.

2018ko apirilaren 10ean, Eusko Jaurlaritzak Euskadi Basque Country 2030 Agendaren Borondatezko lehenengo Jarraipen Txostena aurkeztu zuen, 2017. urteari buruzkoa. Txosten horrek, lehen urrats gisa, 2030 Agendaren helburuak eta jomugak Gobernu Programaren konpromisoekin lotu zituen. Horrela, Euskadikoa izan zen ezaugarri horiek zituen txosten bat aurkeztu zuen estatuz azpiko lehen gobernua. Harrezkero, urtero aurkezten jarraitu du, orain aurkezten den seigarren edizio honetara iritsi arte.

XI. legegintzaldian egindako lanari jarraipena emanez, 2016tik, 2021eko ekainaren 29an, Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programa onartu zuen 2021-2024 aldirako, Eusko Jaurlaritzako Lehendakaritzaren Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiaren XII. legegintzaldirako jarduketa-plana den aldetik.

Programa honen xedea da kontratu sozialaren kultura sustatzea, Garapen Jasangarrirako Helburuekiko konpromisoaren inguruan. Helburu nagusiak honako hauek dira: barneko gizarte-kohesioari laguntzea, bakearen, justiziaren eta jasangarritasunaren aldeko nazioarteko ahaleginik onenen parte izatea, politiken koherentzia sustatzea eta 2030 Agenda lehentasun eraldatzaileak bultzatzeko konpromiso gisa hartzea.

Esparru horren barruan, lau ardatz ezartzen ditu: dibulgazioa, koordinazioa, ebaluazioa eta lehenespena. Dibulgazioaren arloan, asmo handiko programa bat bultzatzen du, GJHen esanahiari eta garrantziari buruzko informazioa, prestakuntza, gizarte-komunikazioa eta herritarren parte-hartzea sustatzeko.

Koordinazioaren ardatzean, 2030 Agenda Euskadi Foroa sortu da (eragile anitzekoa), gobernantzaren eta erakundeen eta gizartearen arteko lankidetzaren eremu nuklear gisa. Eusko Jaurlaritzako sailak, hiru foru-aldundiak, EUDEL (Euskadiko Udalen Elkartea), hiriburuetako udalak, euskal unibertsitateak eta lankidetza publiko-pribatuaren eta gizarte zibil antolatuaren ordezkari diren erakundeak biltzen ditu.

Hirugarren ardatzean, ebaluazioan zentratuta, urteko jarraipeneko borondatezko txostenak egiteko diziplinaz gain, Garapen Jasangarrirako Helburuen garapenaren eta betetze-mailaren jarraipen- eta ebaluazio-adierazleen taula bat eratu da, hiru erakunde-mailek partekatzen dutena. Horri esker, 2024an 2023ari dagokion borondatezko jarraipen-txostena egin ahal izango da, herrialde-ikuspegiarekin.

Azken ardatzak, lehenespenari buruzkoak, zazpi trakzio-konpromiso eta zazpi proiektu adierazgarri definitu zituen ekitatearen, hezkuntzaren, klimaren, energiaren eta biodibertsitatearen, hiri-agendaren, osasun globalaren, ekonomia zirkularraren eta bakearen babesaren arloetan. Zazpi proiektu horien jarraipen espezifikoa egiten da.

2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programa Eusko Jaurlaritzak arlo horretan duen konpromisoa dinamizatzeko eta koordinatzeko zeharkako esparrua da. Horrez gain, arlo eta sail bakoitzak bere lotura programatiko espezifikoa du bere eskumen sektorialari dagozkion GJH bakoitzari dagokionez.

Seigarren Borondatezko Jarraipen Txosten honek konpromiso horren hedapena dokumentatzen du, bai osotasunean, bai sektoreka eta 2022an zehar. Eusko Jaurlaritzak oro har garatutako 17 GJHei eta haien xedeei lotutako 1.700 jarduera esanguratsu baino gehiagoren balantze laburtua da. Jarduketa horiek argitaratuta daude eta eskuragarri daude Irekian.

Aurreko bost txostenei dagokienez, seigarren txosten honen egiturak beste lehen zati bat gehitu du. Lehen bloke hau, “2022. urteko ikuspegi panoramikoa”, bi atal handitan egituratzen da: Diagnostiko baterako oinarriak eta 2022ko mugarri nagusiak. Dokumentuaren bigarren zatia aurreko txostenen formatuarekin bat dator, eta Eusko Jaurlaritzaren politiken jarraipenaren ikuspegi zehatza eskaintzen du 17 GJHetako bakoitzerako.

Seigarren edizio honetan ere, lehen aldiz, 2023ko Eusko Jaurlaritzaren aurrekontuaren lerrokatzeari buruzko eranskin bat txertatu da, 2030 Agendari dagokionez. Horrela, tresna berri bat gehitu da, 2022an hitzeman bezala, aurrekontu publikoen kudeaketan Garapen Jasangarrirako Helburuen ikuspegia txertatzen duena.

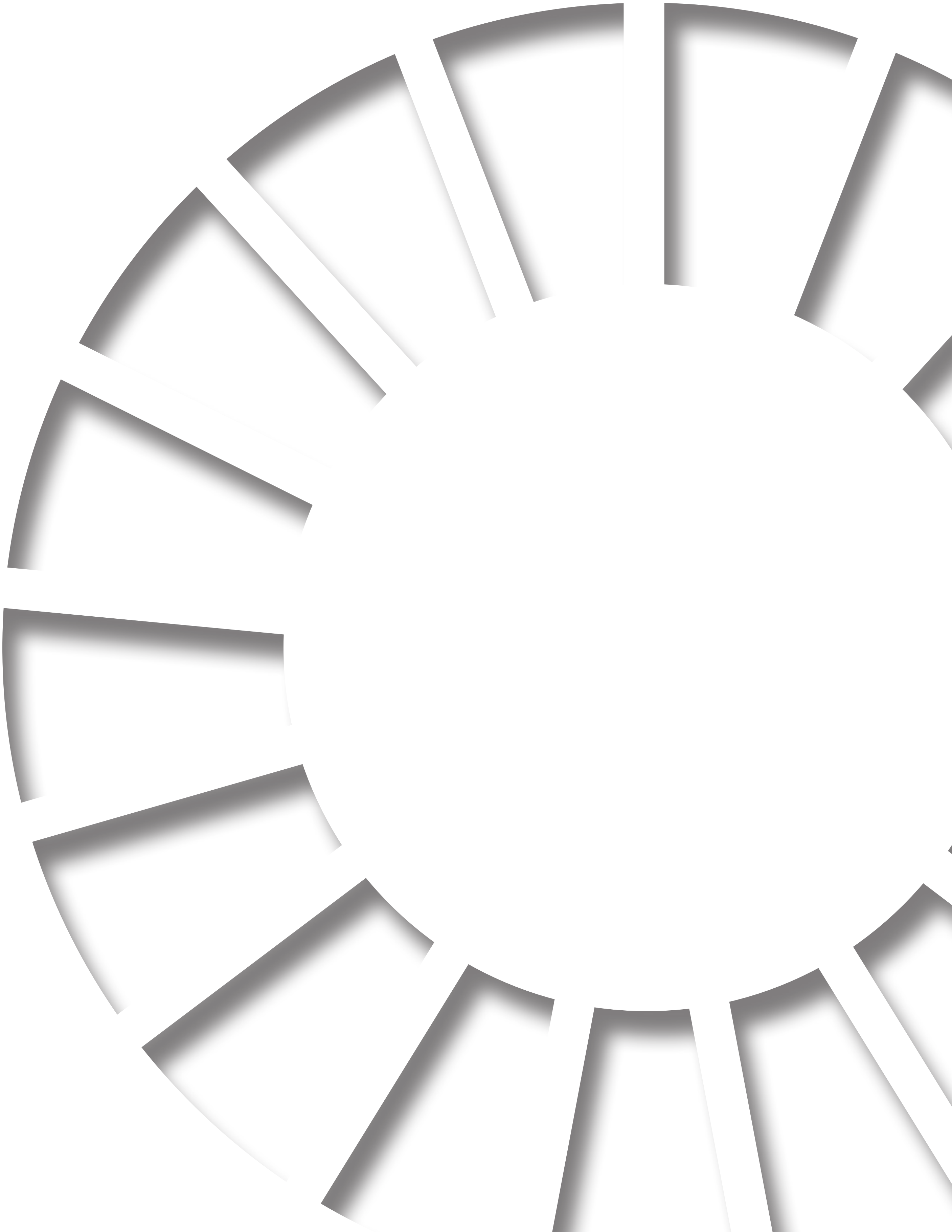

Lehen zatia

2022ko ikuspegi panoramikoa

1. Diagnostiko baterako oinarriak

1.1. Testuinguru globalaren balorazioa

Borondatezko jarraipen-txosten bat egiteko autoazterketa egiteko, betetze- edo ebaluazio-parametroen zerrenda luze bat egin behar da, helburuen, jomugen, adierazleen, konpromisoen, jardueren edo hartutako edo aurreikusitako neurrien arabera. Ariketa hau ezinbestekoa da, eta dokumentu honen bigarren zatian lantzen da.

Hala ere, eta aldi berean, beharrezkoa da ikuspegi zehatz hori testuinguru orokorraren eta izaera kualitatiboagoaren balorazioarekin osatzea, zuhaitzek basoa ikustea galaraz ez dezaten. Helburu horri heltzen dio dokumentuaren lehen zati honek. Haratago, edo ebaluazio sektorial guztiei ekin aurretik, egungo testuinguruan lehentasunezko hausnarketarako elementu batzuk nabarmendu nahi dira, bai tokiko ikuspegitik, bai ikuspegi globaletik.

•Azterketa ezin da lokala bakarrik izan

GJHen betetze-mailaren azterketa eta jarraipena ezin dira baloratu haien aplikazio-eremua 2030 Agendaren jarraipenetik kanpo gera litekeen uharte bat balitz bezala mundu osoan. Ezinbestean, GJHen lokalizazio-aurrerapenen ebaluazioak eskatzen du aurrerapen globalei dagokien tenperatura hartzea, adierazten diren testuinguru historikoan eta denboran. Beraz, 2022. urtea munduarentzat eta GJHentzat zer izan den errepasatuko duen begirada.

2030 Agendaren arloan, eta Eusko Jaurlaritzaren ikuspegitik, 2022. urtea, logikoa denez, helburu horrekin sustatutako ekimenen multzoak zedarritu du, eragile sozial edo instituzional bakoitzarentzat egongo zen bezala. Hala ere, 2022. urtea oso urte konplexua izan da, eta horrek baldintzatu egin du errealitate globala eta tokikoa.

Bi urteko pandemiari amaiera eman gabe, otsailetik aurrera, Ukrainaren inbasioak eragindako mota guztietako ondorio globalak eta tokikoak gainjarri dira. Inbasio hura eragin zuen gerra eta haren ondorioak 2022aren amaieran agertzen dira oraindik ere. Sektore ahulenetan izan zituen inpaktuak oraindik ere gure kontraesan eta tentsio globalen parte dira.

Pobreziaren aurkako borroka, genero-berdintasuna, hezkuntza, osasuna, klima-aldaketa, planetaren zaintza, hazkunde ekonomiko inklusiboa, hiri eta komunitate jasangarriak, justizia edo bakea lehentasun kontzienteki finkatuak dira nazioarteko komunitatean 2015ean. 2030 Agendako guneak erronka globalak eta tokikoak dira, eta batera heldu behar diegu, pandemiaren eta Ukrainaren inbasioaren ondorioek premiazkoago bihurtu baitituzte.

•GJHen mundu-mailako betetze-mailaren balantzea ez da nahikoa

2018az geroztik, nazioarteko adostasun handia zegoen GJHak betetzeari buruzko diagnostikoari dagokionez: 2030 Agendak bultzatutako eraldaketa-prozesua ez zen behar bezain azkarra, eta ez zuen behar adinako eraginik. Izan ere, horregatik, 2019ko irailean, Nazio Batuen 74. Batzar Nagusian, Antonio Guterres idazkari nagusiak gobernuei, enpresei eta gizarte zibilari dei egin zien, helburu globalen gaineko ekintza areagotu zezaten, eta hurrengo 10 urteak GJHei buruzko Ekintzaren Hamarkada izendatu zituen.

Sei hilabete geroago deklaratu zen pandemia. Harrezkero, 2020an, 2021. urte osoan eta 2022ko hasieran, COVID-19aren inpaktu planetarioak baldintzatu zituen. Pandemia horrek barneko nahiz herrialdeen arteko desberdintasun-arrailak handitu ditu. 2022ko otsailaren 24an, Errusiatik Ukrainarako inbasioa hasi zen. Giza ondorioak eta ondorio humanitarioak jasaten ditugu, eta mundu osoan pairatzen ditugu haren ondorio energetiko, ekologiko, inflazionario eta sozioekonomikoak.

2022. urtearen amaieran, adierazi behar da Nazio Batuen Agenda Globalaren helburuei dagokienez egindako aurrerapenen balantzea ez dela oso pozgarria. 2019an denbora agortzen dela eta behar adina aurreratu ez dugula baieztatzen bazen, 2022aren amaierako balantzean onartu behar da zailtasunak eta oztopoak handitu egin direla eta GJHak munduan betetzeko pronostikoak okerrera egin duela eta kezkagarria dela.

Arrazoiak askotarikoak dira ziurrenik: nazioarteko testuinguru oso txarra, 2030 Agenda sinatu duten estatuen bultzada eta determinazio eskasa, estatuz kanpoko erakundeek edo gizarte-eragileek GJHen gobernantzan parte hartzeko marjina txikia, edo inbertsio oso txikia informazioan, dibulgazioan, gizarte-pedagogian eta herritarren inplikazioan.

•Erreakzionatzeko unea da

Balantze hori argi eta garbi eskasa izan arren, bada GJHei buruzko diagnostikoan 2015etik aldatu ezin den zerbait. 2030 Agenda premia bat eta aukera bat da. Premiazkoa da aurrera egitea planeta gisa hura betetzen, eta onartzea erronka hori pasatzen utzi ezin dugun tren bat dela. Helburu globalen garapen eskasak eta bizi dugun testuinguru txarrak erantzun proaktiboa eskatzen dute.

Pasiboki onartzen badugu GJHekiko egungo inertziak bere debaluazio-ibilbideari eustea, aldaketarik gabe 2030era arte, azken balantzea negatiboa izango da argi eta garbi. 2023an, 2030 Agendak hamabost urterako irudikatzen duen proiektuaren denbora-erdia zeharkatuko dugu. Ekintzaren Hamarkadak 7 urteko erreakzioa behar du *orain*. Pizgarri bat. Inflexio-puntu bat. Ezinbestekoa da Garapen Jasangarrirako Helburuak globalizatzeko, kokatzeko eta pertsonalizatzeko konpromiso praktiko, komun, positibo eta eraikitzailea.

Eusko Jaurlaritzaren iritziz, Nazio Batuei dagokie erantzun horren buru izatea. Nazio Batuek 2023ko irailean deitutako GJHen goi-bilera, bai eta gailurreraino eramango duen prozesua eta egin ondoren garatuko dena ere, aukera bat izan behar dira, eta ez galdutako aukera bat. Inflexio-puntu bat GJHekiko konpromiso globalean eta tokikoan, estatu-buruen goi-bilera berri bat egitera bakarrik mugatuko ez den jarduera-plan bat antolatuz.

Haren formatua eta ondorioak zabaldu egin behar dira, bi helbururekin: batetik, 2030 Agendaren ebaluazio zintzo eta zorrotza partekatzea, 2015etik 2023ra; eta, bestetik, 2030era arteko betearazpen-lehentasunen panel bat partekatzea, sinplea, argia, zehatza eta erabilgarria izango dena, bai tokiko, eskualdeko edo estatuko gobernu edo erakunde ororentzat, bai enpresa pribatuentzat edo gizarte zibileko erakundeentzat.

1.2. Eusko Jaurlaritzaren ekarpena 2022an

Dokumentu honen bigarren zatian, Eusko Jaurlaritzaren politika publikoen garapenean GJHen jarraipenaren eta betetze-mailaren balantze zehatza egiten da. Orain, puntu honetan, Eusko Jaurlaritzaren ekarpen globala islatzen da, aurrerapen nagusiak eta egiteke dauden erronkak edo hobetu beharreko eremuak identifikatuz.

•**Aurrerapen kualitatiboak**

2022an zehar, eta testuinguru global txarra gorabehera, Euskadik bere konpromisoari eta erabakitasunari eutsi dio 2030 Agenda bultzatzeari dagokionez. Ikuspegi kualitatibotik, horren erakusgarri diren hiru aurrerapen handi azpimarra daitezke.

-Euskadi 2030 Agenda Foroa. Nabarmendu beharreko lehen lorpena 2030 Agenda Euskadi Foroa GJHen gobernantza kolaboratiboaren organo gisa finkatzea da. Foro horrek modu arinean funtzionatu duen parte-hartze publiko, pribatu eta gizarte zibilaren eredu bat eratu du. Koordinazio- eta deliberazio-esparru partekatua ahalbidetu du, eta informazio- eta lankidetza-fluxuak hobetu ditu. Foroaren funtzionamendua urteko memoriak eta kudeaketa-planak egitean oinarritzen da. Zeharkako lan-irizpideak espezifikoaren metodologiarekin eta proiektu eta helburu argietan gauzatzearekin lotzen du 2030 Agenda.

-**Adierazleen panel berria.** 2022ra arte, Eusko Jaurlaritzak GJHen jarraipena egiteko panel propioa zuen. 2022an, adierazleen panel bat prestatu da, Eusko Jaurlaritzaren, foru-aldundien eta udalen politika publikoen baterako jarraipena eta ebaluazioa egin ahal izateko. Hau da, herrialde-ikuspegi bat eskainiko du 2030 Agenda lerrokatzeari eta betetzeari dagokionez. Adierazleen panel berri horrek Euskadiko 251 udalerrietarako datuak biltzen ditu, eta 53 estatistika-adierazle bereizi ahal izango dira udalerri bakoitzerako. Panela Eustaten Euskadiko Garapen Jasangarrirako 2030 Agendaren adierazleak hedatzeko plataforman dago eskuragarri. Adierazle-sistema lerrokatzea eta optimizatzea Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendaren arloan duen legegintzaldiko planaren proiektu nagusia da.

-**Local 2030.** 2022ko irailean, Nazio Batuek berretsi zuten Bilboko hautagaitza onartu zutela, Local 2030 Koalizioaren Idazkaritzaren egoitza iraunkor eta global gisa. Haren xede nagusia da 2030 Agenda mundu osoko tokiko eta eskualdeko gobernuetan hedatzea eta errotzea. Egoitza hori Euskadin kokatzea Eusko Jaurlaritzaren helburu nagusietako bat izan da. Nazio Batuen erabaki honek aintzatespena ematen dio EAEko erakundeek 2030 Agendaren arloan egindako ibilbideari, eta etorkizuneko proiekzioa bultzatzen du. Egoitza horrek dimentsio berri bat ematen dio tokiko jarduerari eta Euskadiren eta haren erakundeen nazioarteko proiekzioari, Garapen Jasangarrirako Helburuekiko konpromisoan erreferentziako eragile gisa.

•**Hobetzen jarraitzeko eremuak**

Testuinguru txarra gorabehera, 2030 Agenda Euskadi Foroak 2022ko memorian balorazio positiboa egin du GJHekiko euskal konpromisoaren garapenari buruz. Nolanahi ere, hobetzeko eremutzat jotzen diren hiru erronka identifikatu behar dira gutxienez:

-Dibulgazio handiagoa. 2030 Agendaren komunikazio-ahaleginak eta gizarte-pedagogia areago-

tu behar dira, baita GJHak era guztietako erakunde, entitate eta erakundeetan ezartzeko tresnak ere. Oraindik ere, bere esanahiaren eta erabilgarritasunaren inguruko ezjakintasunak handia izaten jarraitzen du. Funtsezkoa da gizarte osoaren eta haren adierazpideen informazio- eta inplikazio-maila hobetzea.

-Trantsizio energetiko-klimatiko gehiago. Nazioarteko testuinguruak eta euskal gizarte-errealitateak egun dituzten erronkak kontuan hartuta, trantsizio energetiko-klimatikorako erantzun praktikoak areagotzeko beharra lehentasunezkoa da. Funtsezkoa da proposamen zehatzen bultzada bizkortzea, energia berriztagarriak sortzeko eta kontsumitzeko konpromisoa sozializatzeko eta hedatzeko, klima-aldaketaren erronkari erantzuteko.

-Zehaztasun handiagoa. Beharrezkoa da *zehatzaren metodologia*ren aplikazioa hobetzea. GJHekiko konpromisoa ekintza, proiektu eta jarduera zehatzetan islatzen da. Lokalizazioaren eta nazioarteko lankidetzaren arloko proiektu zehatzak areagotu behar dira. Horretarako, barrurantz gehiago eta hobeto egin behar da (lokalizazio-konpromisoa), eta kanporantz gehiago partekatu eta trukatu (nazioartekotze-konpromisoa).

1.3. 2030 Agendaren lokalizazio-eredu bat bateratzea

Ekintzaren Hamarkadari egindako deia egiaztapen bikoitz batetik sortu zen: Estatuko gobernuek 2030 Agenda garatzea ez da nahikoa, eta GJHekin lotutako eskumen gehienak estatuz azpiko gobernuetan daude. Nazio Batuen 2022ko erabakiak, Local 2030 Koalizioaren Idazkaritza Euskadin kokatzeari buruzkoak, zentzu osoa hartzen du testuinguru horretan.

Local 2030 egoitza hau 2023ko lehen seihilekoan jarriko da martxan Bilbon, eta helburua izango du erantzun global hori ematen laguntzea, kokapenaren ikuspegitik, hau da, mundu osoko toki- eta eskualde-erakundeen konpromisotik. Eusko Jaurlaritza egoitza honen bidez bere esperientzia eta funtsezko ikaskuntzak jakinarazten saiatuko da.

Esperientzia eta ikaskuntza horiei esker, azken urteotan 2030 Agenda kokatzeko eta ezartzeko eredu bat zehaztu ahal izan da. Eredu hori printzipio batean, metodologia batean, oinarrizko azpiegituren sistema batean eta gizarteari zuzendutako proposamen batean oinarritzen da.

·Proaktibitate-printzipioa. 2030 Agendarekiko konpromisoa programa propioak GJHekin formalki bat egitea eta lerrokatzea baino gehiago da. 2030 Agendaren *gainerakoa*ri buruzko interpelazioa da. GJHek gure politika publikoak zertan aldatzen dituzten galdetzea dakar. Galdera horri erantzungo dioten palanka berritzaileak identifikatu eta bultzatu behar dira. Horretan datza bere gaitasun eraldatzailea. Proaktibitatearen irizpide metodologiko horrek Ekintzaren Hamarkadak eskatzen duen anbizioari erantzuten dio.

·*Zehatzaren metodologia.* GJHek zehaztasun eta abstrakzio gutxiago behar dute. Hitzetatik ekintzetara pasatu beharra dago. Horiek betetzera hurbilduko gaituzten proiektu zehatz eta ukigarrietan islatzea. Eusko Jaurlaritzak trakzio-konpromisoen eta horiei lotutako proiektu adierazgarrien eskema baten alde egin du.

·Oinarrizko *azpiegituren* sistema bat. Ezinbestekoa da GJHen garapena konprometituko duten gobernantza-*azpiegiturak* sortzea. EAEko esperientziatik abiatuta, gutxienez bost dira 2030 Agenda betetzeko beharrezkoak diren azpiegiturak:

-Lehen azpiegitura. 2030 Agendaren arloko gobernu-ekintzaren zeharkako zuzendaritza- eta koordinazio-organo bat sortzea. Eusko Jaurlaritzan Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusia sortu da, Lehendakaritzan kokatua.

-Bigarren azpiegitura. Legegintzaldiko plangintza estrategikoko dokumentu bat onartzea, printzipioak, irizpideak, helburuak, egutegia eta jarduketa-plana definitzeko. Eusko Jaurlaritzak 2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programa du.

-Hirugarren azpiegitura. Adierazle-panel propio bat izatea, errealitatera egokitua, eta, horrekin batera, Urteko Jarraipenerako Borondatezko Txostenak egitea. Eusko Jaurlaritzak bere jarraipen- eta ebaluazio-esparrua garatu du.

-Laugarren azpiegitura. Erakundearteko eta gizarteko gobernantza-egitura bat eratzea. Euskadin 2030 Agenda Euskadi Foroa eratu dugu funtzionamendu-metodologia zorrotz batekin, helburuak, memoriak eta urteko kudeaketa-planak definituz.

-Bosgarren azpiegitura. Dibulgazio eta hedapen sozialeko programa bat bultzatzea, gizartearekin GJHen esanahia partekatzeko, baita horien garrantzia eta erabilgarritasuna ere, besteak beste, informazio-kanpainen, ikastaroen, giden edo tresna didaktikoen bidez.

·Gizarteari zuzendutako proposamena. Eusko Jaurlaritzak 2030 Agenda aurkeztu dio euskal gizarteari, kontratu sozial berri baten proposamen gisa. Garapen Jasangarrirako Helburuak aukera historikoa

eta proiekzio unibertsalekoa dira, *kontratu sozialaren* berrikuntza horri eduki argiak emateko, mundu aldakor eta krisian dagoen honetan. Filosofia horrek 2030 Agendaren 17. helburua – Helburuak lortzeko aliantzak – bere egiten eta osorik garatzen du. Lehena tokiko aliantza zibikoa da, Auzolana.

Proaktibitate-printzipioak, zehatzaren metodologiak, azpiegitura-sistemak eta herritarrentzako kontratu sozialaren proposamenak osatzen dute 2030 Agendaren euskal lokakizazio-eredua. Hori da Eusko Jaurlaritzak Nazio Batuen Local 2030 Koalizioaren Idazkaritzaren zerbitzura jarriko duen esperientzia.

Funtsezko filosofia jardunbide egokiak trukatzea da. Beste esperientzia batzuetatik ikastea eta Euskadin garatu ditugunak partekatzea. Horixe da Euskaditik 2030 Agendak adierazten duen hamabost urteko aldiaren bigarren erdiak behar duen erreakzioan laguntzeko modua.

2. Eusko Jaurlaritzak 2022an GJHekin hartutako konpromisoaren mugarri nagusiak

2022ko ikuspegi panoramikoa Eusko Jaurlaritzak GJHekin duen konpromisoaren mugarri nagusien laburpenarekin osatzen da atal honetan. Jardueren zerrenda horrek sei atal ditu. Lehenengo bostak bat datoz Nazio Batuek "gizateriarentzat garrantzi kritikoa duten elementutzat" jo zituztenekin: Pertsonak, Oparotasuna, Planeta, Bakea eta Aliantzak. Seigarren atalak 2030 Agendaren Lehentasunen Euskal Programaren zazpi konpromiso bultzatzaileen jarraipen-balantzea eskaintzen du.

2.1. Pertsonak

Etikaren eta giza duintasunarekiko konpromisoaren ikuspegitik, pertsonei arreta ematea da Eusko Jaurlaritzaren politika publikoen lehentasuna. 2022ko aurrekontuaren % 77 osasunera, hezkuntzara eta gizarte-politika guztietara bideratu zen. Hona hemen errealitate hori deskribatzen duten datu batzuk:

•**Hezkuntza-esparrua**n, apirilean, 2022-2024 aldirako Euskal Hezkuntza Sistemaren Eraldaketa Digitalerako Plana aurkeztu zen. Ikasleak ikaskuntza-prozesuaren erdigunean jartzen ditu, eta trebetasun digitalen garapena indartzen du, teknologiak hezkuntza-sisteman modu eraginkorrean integratuz eta modu optimoan erabiliz.

Azaroan **Lanbide Heziketa**ko VI. Euskal Plana onartu zen. Ikaskuntza-eredu aurreratuen aldeko apustua egitea, enplegagarritasuna, lehiakortasuna eta giza garapen jasangarria hobetzeko eta produkzio-ingurune teknologiko eta digital berri baten erronkei erantzuteko giltzarri gisa

Unibertsitatea. Maiatzean II. Unibertsitatea-Enpresa Estrategia 2022-2026 aurkeztu zen. Goi -mailako hezkuntzaren eta lan-munduaren arteko loturak estutzen ditu, eta Euskadiren garapen sozial eta ekonomikorako palanka da, Europako eta nazioarteko testuinguru batean.

•**Osasuna**ren eremuan, 2022ko uztailean, Osasun arloko Ikerketa eta Berrikuntzarako Euskal Estrategia (2022-2025) onartu zen, osasun-ikerketaren emaitzak pertsonentzako onura, hobekuntza sozial eta aurrerapen ekonomiko bihur daitezen lortzeko. 2022ko uztailean, Gobernu Kontseiluak Osasun Publikoari buruzko lege-proiektua onartu zuen, lege-esparrua euskal gizartean dauden behar berrietara eguneratzeko. Administrazio publikoen arteko lankidetza sustatuz osasunaren eta ongizatearen arloan, tokiko esku-hartzeetan indartuz.

•**Berdintasuna**ri dagokionez, 2022ko martxoan onartu zen Berdintasunaren eta indarkeria matxistaren aurkako Legearen aldaketa. Lege horrek gizarte-gaitz horri aurre egiteko dauden baliabideak indartu ditu. Aldi berean, diziplina anitzeko lana sustatzeko lan egin da, Euskadiko emakumeen aurkako indarkeria matxistaren biktimentzako arreta koordinatzeko Erakundearteko III. Akordioa formalizatuz.

•**Gazteria**ren arloan, 2022ko martxoan, Gazteen 2/2022 Legea onartu zen. Hiru ardatz nagusi ditu: gazteria-sistema eta -zerbitzuak sendotzea, gazteen parte-hartzea sustatzea eta emantzipazio-prozesuak sustatzea. Abenduan, gazteen emantzipazioa laguntzeko 2030 Euskal Estrategia aurkeztu zen. 10 trakzio-proiektu jasotzen ditu bost eremutan: enplegua, etxebizitza, errenta, kohesioa eta erresilientzia.

•**Demografia**ri dagokionez, ekainean Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia onartu zen. Ekimen nabarmenetako bat da hilean 200 euroko laguntza ematea 3 urtera arteko seme edo alaba bakoitzeko, edo 0-2 urteko haurren etapa doan izatea.

•**Bultzatu 2050 Euskadiko Hiri Agendaren esparrua**n, Hiri Agendaren proiektu eragileen zorroa definitu da, besteak beste, Opengela proiektu adierazgarria, Berpiztu ekimenak eta, zehazkiago,

Lehentasunezko Jarduketa Eremuak berrabiarazteko Plan Bereziak (ZAP) eta Euskadi Next delakoari lotutako proiektuek osatua.

•**Segurtasuna**ren esparruan, eta 2030 Agendarekin zuzenean lotuta, 2022ko azaroan Bide Segurtasunaren aldeko Euskal Ituna sinatu da. Konpromiso etiko bat da 14 erakunde, elkarte eta instituzioen artean, eta 17 konpromiso hartu dituzte zirkulazio-istripuek eragindako heriotza eta lesio larririk gabeko gizarte baterantz aurrera egiteko. Ekimen aitzindaria da, eta Euskadi erreferente bihurtu du Europan bide-segurtasunari eta trafikoaren kudeaketari dagokienez.

•**Etxebizitza**ren arloan, azaroan, 80 erakundek baino gehiagok sinatu zuten Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala. 2021-2023 Etxebizitzaren Plan Zuzentzailea hedatuta, babes sozialeko 4.000 etxebizitza berri eraikitzea eta alokairu babestuko 3.000 etxebizitza gehiago eraikitzea aurreikusten da.

•**Gobernantza**ri dagokionez, 2022ko maiatzean euskal sektore publikoaren lege berria onartu da, antolaketa, egitura, funtzionamendua eta araubide juridiko instituzionala arautzen duten arau guztiak argitzeko, antolatzeko eta modernizatzeko. Lege horrek aukera emango du sinergietan aurrera egiteko eta Euskadiko administrazio publikoetan gainjartzeak eta bikoiztasunak saihesteko.

•**Kultura-eremua**n, aurrera egin da kultura-ondareko elementu berrien deklarazioan, eta inbertsio handiak egin dira leku enblematikoetan. Dokumentuen Kudeaketa Integralari eta Dokumentu Ondareari buruzko Legea onartu da. Foru-aldundiekin lankidetzan, Euskadiko kulturako profesionalentzako fiskalitatea egokitzeko oinarriak adostu dira, kultura-sorkuntza eta -ekoizpena aintzatesteko eta bultzatzeko neurri gisa.

•**Euskara**ri dagokionez, 2022ko apirilean, Euskararen Teknologietan Euskara Sustatzeko Ekintza Plana aurkeztu da. 2022ko udaberrian, Euskara Sustatzeko Ekintza Plan berria egiteko prozesua hasi da, erreferentziazko dokumentua eta datozen 10 urteetako tresna estrategikoa, gure hizkuntza biziberritzeko prozesuan aurrera egiten jarraitzeko.

2.2. Oparotasuna

Pandemiaren eta Ukrainaren inbasioaren ondorioak gorabehera, Euskadi positiboki erantzuten ari da. 2022an, BPGd-a % 4,3 haziko dela aurreikusten da; industriak susperraldi-zantzu argiak ditu; langabezia 4.047 pertsonatan murriztu da, eta Gizarte Segurantzako kotizatzaileen hazkundea 994.077 izan zen abenduan, Euskadiko historiako handiena. Hona hemen politika publikoek suspertze sozioekonomiko horretan lagundu duten tresnetako batzuk:

•**Ekonomia eta Enplegua Suspertzeko** Berpiztu Plana, 2020-2024 aldian 3.200 milioi eurotik gorako inbertsioa egiten duena. Pandemiaren aurreko egoera berreskuratzen laguntzen ari da. Hazkunde-itxaropenak positiboak dira 2023rako ere. Langabezia % 8,5ean kokatu da, 2024rako herri-helburu gisa ezarritako % 10etik behera.

•**Lehentasunezko jarduketa-eremuen** programa (LJE), Aiaraldea, Meatzaldea-Ezkerraldea, Enkarterri eta Oarsoaldea eskualdeetan inbertsioak egiten dituena. Bereziki garrantzitsua izan da Biziberritzeko Aparteko Funtsa abian jartzea, 180 milioi eurokoa, eskualde horietarako eta haien suspertze ekonomikoa bultzatzeko.

•2022ko apirilean, Eusko Jaurlaritzak 500 milioi euroko **Bonu jasangarrien** seigarren jaulkipena egin zuen. Lortutako finantzaketa ingurumeneta gizarte-proiektuetara bideratzen da, eta finantzaketa arduratsua eta eraginkorra sustatzen da aipatutako eremuei dagozkien erronkei aurre egiteko.

•**Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza**ko Euskadi 2030 Plana. 2022an, I+G+B babesteko aurrekontu publikoak % 10 handitu dira, eta 2019an BPGd-ren % 1,86 I+Gn inbertitzetik, pandemiaren aurreko urtean, egungo % 2,11ra igaro da. Abian jarri dira ekimen bultzatzaileak honako arlo hauetan: “Zahartze osasuntsua”, “Mugikortasun elektrikoa” eta “Ekonomia zirkularra”.

•**Turismoa**ren esparruan, helmugako turismo-jasangarritasuneko planak bultzatu dira, 67 milioiko inbertsioa ekarriko dutenak; Xacobeo Planeko laguntzak, zeintzuen bidez Euskadik 5,5 milioi jasoko baititu; eta ostatuko turismo-enpresen energia-efizientziaren proiekturako laguntzak, 3,8 milioi eurokoak.

•**Merkataritza**ri dagokionez, nabarmentzekoak dira 2021eko eta 2022ko deialdietan merkatu jasangarrietan, landa-merkatu jasangarrietan eta turista asko biltzen diren eremuetan jasotako laguntzak (13 milioi euro), eta funts teknologikoaren laguntzak (4,1 milioi euro).

Oro har, eta merkataritza, ostalaritza eta turismoari laguntzeko, 2020-2022 aldian 153,45 milioi euro inbertitu dira guztira, ekonomia suspertzen laguntzeko.

•**Lana**ren **eta enplegua**ren esparruan, 2030erako Enpleguaren Euskal Estrategia ezartzen jarraitu da. Kalitatera, gizarteratzera eta berdintasunera

bideratutako enplegu-politiketan etapa berri bat ireki nahi du, eta prestakuntzarako eta aktibaziorako eskubide subjektiboa aitortzeari heltzen dio, enplegua Euskadiren aurrerapenerako eta gizarte-kohesiorako baliagarria izan dadin. 2022an, Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Estrategia 2021-2026 eta Gizarte Ekonomiako Sailarteko Plan Estrategikoa onartu dira.

Nabarmentzekoa da, halaber, 4.0 industriara bidezko trantsizioa egiteko EAEko Itun soziala, 2021ean sinatua. Itun horrek adierazten du zer hiru gai izan behar diren ezinbestekoak prozesu horretan: lanbide-kualifikazio eta -espezializazioen esparru bat, prestakuntza-programa enplegu-nitxo berrietan, eta lehentasun-plan bat, emakumeen eta gizonen arteko ezinbesteko berdintasunean aurrera egiteko.

2.3. Planeta

Basque Green Dealen bidez, Eusko Jaurlaritzak bat egin zuen Europako Itun Berdearekin. Etorkizun jasangarriagoa lortzeko ibilbide-orria da. Emisioak murrizteko eta energia berriztagarriak sortzeko helburuak jasotzen ditu, baina ez da eremu horietara mugatzen, industriarekiko eta teknologiarekiko eredu ekonomiko gisa proiektatzen da palanka nagusi gisa, zientzia, teknologia, ekonomia zirkularra, industria, trantsizio energetikoa edo elikadura-katea bera helburu berarekin lerroka daitezen: garapen justua eta jasangarria.

•**Trantsizio energetikoa.** Euskadik 2022ko irailean aurkeztutako Kontingentzia Energetikoaren Plana du. Enpresentzako 2022ko Laguntza Plana gauzatu da, 600 milioi eurotik gorakoa. Abian jarri da Ebroko Hidrogenoaren Korridorea. Pasaiako Badia esparru horretan jardunbide onenak garatzeko eta aplikatzeko marka gisa kokatzeko **Ekonomia Urdina**ren ekimena ezagutarazi da.

•Maiatzean, Euskadin, Atlantikoko ardatzaren urteko batzarra egin zen, ekonomia urdinaren inguruko lankidetzan zentratua, Wind Europa energia berriztagarri eolikoan erreferentzia den nazioarteko hitzordua eta Energia Ozeanikoari buruzko Nazioarteko Konferentzia (ICOE).

•**Ekonomia Zirkularraren eta Bioekonomiaren esparrua**n, apirilean Basque BIO Design Center inauguratu zen, modaren industriarako, ekonomia zirkularrerako eta biodiseinurako diseinu- eta garapen-zentroa, eta Basque Circular Hub berri bat sortu zen Gasteizen, ekonomia zirkularraren arloko prestakuntza eta gaikuntzarako.

•**Basque Green Deal**-i lotutako plangintza eta legediari dagokionez, 2022ko urtarrilean, Uholde-arriskua prebenitzeko Txostena eta, 2022ko ekainean, Lurzoru lerrokatuaren Estrategia aurkeztu ziren. Ingurumenaren ikuspegitik, 2030erako Ingurumen Esparru Programa aurkeztu da, 2022ko ekainean. Udalsareak jasangarritasunaren aldeko laguntza-gida bat ezarri du tokiko mailan 2022ko irailean.

•**Klima Aldaketa**ri dagokionez, Euskadik irailean egindako New Yorkeko Klimaren Astean parte hartu zuen, klima-ekintzan aurreratutako lurralde gisa, eta EBk ere hautatu zuen, klima-aldaketaren aurreko egokitzapenean eta erresilientzian erreferente gisa. Era berean, uztailean 2022-2027 plangintza hidrologikoa onartu zen.

2022ko maiatzean, **Gazteriaren Europako Urtea**ren barruan, Euskadiko Gazteriaren Kontseiluak (EGK) sustatutako “Euskal gazteen konpromisoa Europa ekologikoago baterako” ekimena bultzatu zen. Ekimen horretan, gazteek jasangarritasunaren eta ingurumenaren alde duten jarrera zehazten da, kontsumo-ohituren aldaketari lehentasuna emanez eta ingurune hurbilean gizarte-eraldaketarako eragile gisa ahaldunduz.

•**Deskarbonizazioa**ri dagokionez, 2022ko ekainean Basquevolt sortu zen, egoera solidoko bateriak ekoizteko euskal ekimena. Era berean, Mugikortasun Elektrikoaren Euskal Estrategia onartu zen, eta SPRI Taldeak eta EPRIk (Estatu Batuetako Energia Ikerketarako Institutua) akordio bat lortu zuten Net-Zero Basque Industrial Super Cluster ekimenean deskarbonizazio-teknologiak batera identifikatzeko.

•**Lurralde Oreka**ren esparruan, ekainean, Euskadiko Landa Garapenerako Legea onartu zen. Lege horren helburua da landa-ingurunea gainerako lurraldearekiko berdintasunean kokatzea.

•**Elikadura** erreferentzia bereziko elementu gisa kokatu da garapen jasangarrian, eta esparru horretan, Euskadik maiatzean Euskadiko Elikaduraren eta Zuraren Katearen Behatokia aurkeztu zuen, elikaduraren sektorea eta haren balio-kate osoa indartzeko helburuarekin, merkatuetan gertatzen denari buruzko egungo ezagutza eta iristeko dauden joera, berrikuntza eta aukera berrien azterketa bateratuz.

2.4. Bakea

Lehendabizi, gerrak; eta 70eko hamarkadaren amaierara arte, diktaduraren esperientziak; eta, ondoren, hainbat hamarkadatan terrorismoak, indarkeriak eta giza eskubideen urraketek, mende honen hasiera arte, Euskadiko bakea euskal gizarte osoarentzako ondasun gorena izatea eragin dute. Gobernuak eremu horretan egiten duen ekintzak bizikidetzaren kultura defendatu, sustatu eta hedatzearen alde egiten

du, indarkeriak eragindako kaltearen bidegabekeriaren memorian, giza eskubideen errespetuan, pluralismoan eta printzipio demokratikoetan oinarrituta. Hauek dira 2022an eremu horretan izandako mugarrietako batzuk:

•**Elkartasuna Ukrainarekin** 2022ko martxoaren 10ean, Ukrainako errefuxiatuen harrerarako jarraipen-mahaia eratu zen, eta hirugarren sektore sozialeko erakunde eta entitateek parte hartzen dute bertan. 2022an 19 aldiz bildu da. 4.000 pertsonak baino gehiagok eskatu dute aldi baterako nazioarteko babesa Euskadin, eta osasun-arreta eta hezkuntza jaso dituzte. Gainera, behar izan duenak laguntza ekonomikoak, laguntza pertsonalizatua, arreta psikosoziala edo eskolaz kanpoko errefortzuak jaso ditu adingabeen kasuan.

•**Memoria Historiko eta Demokratikoa**ren Legea Eusko Jaurlaritzak aurkeztu du Legebiltzarrean, eta 2022an Legebiltzarrean izapidetzen jarraitu du. Gerra zibilean eta diktaduran arrazoi politiko, sindikal, ideologiko edo erlijiosoengatik jazarpena edo indarkeria pairatu zutenen erreparazio morala sustatzea eta memoria pertsonala, familiarra, soziala edo kolektiboa berreskuratzea du helburu, baita balio eta printzipio demokratikoak sustatzea ere, 1978ko Konstituzioa indarrean jarri arte, gerra zibila, diktadura frankista eta demokraziarako trantsizioa barne hartzen dituen aldian.

•**Bizikidetza**ren arloan, 2022-2026 aldirako ijito-herriarekiko euskal estrategia berria 2022ko martxoan aurkeztu zen. Ijitoen kontrakotasuna oztopo bat da, ijito askori oinarrizko eskubideak gauzatzea eta bizikidetza integratua eta integratzailea garatzea zailtzen diena. Estrategia horren helburu nagusia da diskriminazio horri aurre egitea eta ijito-herria gure gizartean erabat gizarteratzeko bidean aurrera egitea, haren aniztasuna eta nortasuna errespetatuz eta ikuspegi feministarekin eta berdintasunaren balioak sustatuz.

•**Bizikidetza**ren arloan ere, kasu honetan komunitate musulmanarekin batera, azarotik ADOS Batzordearen 2023-2026 aldirako jarduera-programa prestatu da. 2018az geroztik, Eusko Jaurlaritzak EAEko komunitate islamikoarekin batera bizikidetza sustatzeko jarduera-programa bat du. Haren garapenaren ardura ADOS Batzordeak hartzen du, erakundeen arteko lankidetzarako gune bat, non Euskadiko komunitate islamikoetako erreferente diren pertsonek parte hartzen duten. Bere jarduera-planak hiru eremutan esku hartzea planteatzen du: lankidetza handiagoa, sozializazio handiagoa eta komunikazio handiagoa. 2022an, hainbat ekimen garatu dira, hala nola Imamen Kontseilua sortzea, Euskadiko komunitate musulmanaren dokumentala sustatzea eta zabaltzea, edo kultura- eta erlijio-tradizio pluraleko gazteen arteko bizikidetzari eta balioei buruzko esperientzia pilotua.

•2022ko apirilean, Eusko Jaurlaritzak 2022-2025 aldirako Euskadiko **Justizia Errestauratiboa**ren Estrategia aurkeztu zuen. Estrategiaren helburua da justizia errestauratiboaren garapena bultzatzea, printzipio, arau eta orientabide komun batzuk kontuan hartuta, Euskadin gazte-justizian eta helduen zigor-arloko justizian (espetxe-esparrua barne) garatzen diren zerbitzu, programa eta jardunbide guztiei koherentzia emateko.

2.5. Aliantzak

Gobernantza-eredua eta lan-metodologia funtsezkoak dira garapen jasangarriaren betetze-mailari buruzko balantze on bat egin ahal izateko. *Nola* delakoak eragin erabakigarria du emaitzetan *zeren* gainean. Planteatutako erronken dimentsioak eta sakontasunak aliantza- eta lankidetza-estrategia eraginkorrak behar dituzte.

2021ean, Eusko Jaurlaritzak **Euskadi 2030 Agenda Foroa** sortzeko Dekretua onartu zuen. Organo horrek 2030 Agendaren gobernantza partekatua bultzatzen du EAEko erakunde guztien eta gizarte-eragileen artean. Osoko Bilkura bat, Batzorde Iraunkor bat eta bost lantalde ditu: Gobernantza, Euskadiko Hiri Agenda Bultzatu 2050, Gizarte Eraldaketa, Eraldaketa Energetiko-klimatikoa eta Eraldaketa Ekonomiko-digitala, bai eta Guneak ekimena ere. Hori da GJHen kogobernantzaren esparru nagusia Euskadin

•2022an, 2030 Agenda Foroko organo bakoitzak 2021eko jardueraren memoria eta helburu espezifikoen definizioa eta 2022rako **kudeaketa-plana** onartu zituen.

•Osoko Bilkura bi aldiz bildu zen. Urriko bileran, gomendio praktikoen dokumentu baten bidez, GJH ikuspegia erakunde publikoen aurrekontuen kudeaketan eta onarpenean txertatzea sustatu zuen.

•Foroaren barruan, Guneak ekimena hainbat gizarte-eragilek parte har dezaketen gunea da. 2022an, bi **proiektu pilotu** bultzatu dira, 2030 Agenda erakundeetan eta enpresetan ezartzeko eta 2030 Agendari dagokionez herritarrak aktibatzeko eta inplikatzeko.

•Urtean zehar, 2030 Agendaren 53 **adierazleko aginte-taula** bat eratzen da, Eusko Jaurlaritzaren, foru-aldundien eta udalen politika publikoen baterako jarraipena eta ebaluazioa egiteko aukera emango duena.

•2022ko uztailean, Gobernu Kontseiluak Euskadi-

ko tokiko 2030 Agenda eta tokiko ekintza jasangarria bultzatzeko adierazpen instituzionala onartu zuen. Adierazpen horren bidez, Lehendakaritza Udalsarea 2030 Udalerri Jasangarrien Euskal Sareari atxiki zitzaion, erakunde sustatzaile gisa.

•2030 Agenda hainbat eremutan bultzatuko duten erakundeen sare bat ehuntzeko helburuarekin, 2022an, Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak lankidetza-hitzarmenak sustatu ditu hainbat gizarte-eragilerekin: UN Etxea, Jakiunde, Kutxa Fundazioa, Vital Fundazioa, Basque Culinary Center, Fabrika eta Mondragon Taldea.

•Eusko Jaurlaritzak, hainbat gizarte-erakunderekin lankidetzan, **prestakuntza**-programa bat sustatu du, eta 1.300 pertsonak baino gehiagok hartu dute parte. Gainera, 2022an, hiru dibulgazio-kanpaina sustatu dira 2030 Agendari eta GJHei buruz.

•**Euskadiko Gazteriaren Kontseilua**rekin batera, Gazte Plaza izeneko erakusketa ibiltaria egin da Bilbon, Donostian eta Gasteizen, gazteak 2030 Agendaren kontzientziazioan, zabalkundean eta ezarpenean inplikatzeko.

•2022an, Eusko Jaurlaritza izan da Garapen Jasangarriaren aldeko Eskualde Gobernuen Nazioarteko Sareko presidentea (**Regions4**). Sare horretan, eskualde-gobernuen esperientziak partekatzeko eta bultzatzeko lan egiten da.

•2022an, Eusko Jaurlaritzak nazioarteko hainbat jardunalditan parte hartu du; besteak beste, ECOSOC Partnership Forum-en osoko bilkuran parte hartu du, Regions4ren ordezkaritza. Bertan, Estatukoak ez diren gobernuen presentzia handiagoa proposatu zen 2030 Agenda bultzatzeko.

•Local 2030 Koalizioaren Idazkaritzaren egoitza izateko Euskadi aukeratzea ere Gobernuak bultzatutako aliantza eta lankidetza lan handiaren emaitza izan da.

2.6. Trakzio-konpromisoak eta proiektu adierazgarriak

2030 Agendako Lehentasunen Euskal Programaren laugarren ardatzak 7 trakzio-konpromiso ezartzen ditu, eta horiei 7 proiektu adierazgarri lotzen zaizkie. Helburua, alde batetik, politika publiko guztietan eragiteko gaitasuna duten ekimenak identifikatzea eta bultzatzea da; eta, bestetik, GJHek zer esan nahi duten praktikan eta zehazki azaltzea gizarteari.

1.

Ardatza	Trakzio-konpromisoa	Proiektu adierazgarria
Pertsonak. Ekitatea	·Pobrezia eta gosea desagerraraztea, desberdintasunak murriztea eta bazterkeria prebenitzea.	Ekitatea proiektua

•Ekitatea proiektu adierazgarri desberdintasunak murriztera eta bazterkeriari aurrea hartzera bideratuta dago. Zazpi programa ditu, abian direnak eta egutegi-helburuak betetzen dituztenak:

-Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta, Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrera eta Prestazio Osagarria. 2022ko abenduaren 22an, Eusko Legebiltzarrak Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren Legea onartu zuen.

-Gizarte Larrialdietarako Laguntzen Programa (GLL), gizarte-bazterketa prebenitzeko edo saihesteko beharrezkoak diren gastu espezifikoei aurre egiteko bizikidetza-unitateentzako laguntzak. 2022an, energia- eta alokairu-gasturako gehieneko irizpidea handitu da.

-Azken Sarea Indartzen programa, ezkutuko ekonomiaren mende dauden kolektibo ahulen oinarrizko premiak betetzeko programa. 2022an, Azken Sarea Indartzen-Ukrainaren bidez 1.633 bizikidetza-unitateri laguntza ematea ahalbidetu du.

-Lehen Urratsa programa, aterpetxeetatik etxerik gabeko pertsonak gizarteratzeko babesleku eta ibilbide alternatiboetara igarotzea sustatzen duena. Programa honen barruan, Trapezistak Proiektuak 324 pertsonei ematen die zerbitzua gaur egun.

-Aukerak Suspertzen programak eskolaz kanpoko hezkuntza-laguntza eskaintzen du, esku-hartze sozialaren eremuko boluntarioak eta profesionalak aktibatuz. 2022an, 2.829 haur eta neraberi eman die zerbitzua. Gainera, Aukerak Suspertzen-Ukrainiak 69 adingabe artatu ditu.

-Euskarri Programak zazpi jarduera-ildo garatzen ditu kalteberatasun-egoeran dauden adingabeak eta gazteak gizarteratzeko eta laneratzeko. 2022an, bere jarduera-plana garatu du.

-2022-2026ko Gizarteratzeko V. Euskal Plana. Bere jardueren programa, 2022ko abenduaren 27an onartu zen.

2.

Ardatza	Trakzio-konpromisoa	Proiektu adierazgarria
Pertsonak. Ekitatea	·Hezkuntza inklusiboan sakontzea, gizarte kohesionatuagoa, solidarioagoa eta iraunkorragoa sustatzeko.	Hezkuntzaren auzolana proiektua. Guztiontzako hezkuntza

•"Hezkuntzaren Auzolana-Guztiontzako hezkuntza" proiektuari dagokionez, proiektu hori deskribatzen duen argitalpena prestatu da, eta hasierako etapetan garatzen eta ezartzen ari da. Horri dagokionez, nabarmentzekoa da Lanbide Heziketako VI. Euskal Plana, GJHekin eta 2030 Agendarekin lerrokatuta, zeinak lanbide-heziketako eredu berritu bati heldu nahi baitio, disrupzio teknologikoko testuinguru azkar batean murgilduta dagoen eta erronka berriak planteatzen dituen gizarte batera egokitzeko gaitasuna duena. Kanpoko dimentsioari dagokionez, eta eLankidetzarekin lankidetzan, kontaktuak hasi dira Malawiko Nazio Batuen Connect MySchool programarekin lankidetza zehazteko.

3.

Ardatza	Trakzio-konpromisoa	Proiektu adierazgarria
Planeta. Ekologia	·Klima-aldaketa indartzea: -ekosistemak eta biodibertsitatea kontserbatzea, leheneratzea, -eta deskarbonizazioa eta energia berriztagarriak.	Energia-Ekiola + Klima-Ondarea proiektua

•2022an, aurrerapenak egin dira Ekiola eta Klima-Ondarea proiektu adierazgarrietan. Ekiolak herritarren parte-hartzea sustatzen du energia berriztagarriak sortzen eta kudeatzen, udalerri eta eskualdeetako eguzki-parkeen bidez, herritarren kooperatiben bidez. Lehenengo fasean, 12 kontsumo-kooperatiba eratu dira, eta beste hiru prozesuan daude. Abian jartzea onarpen onarekin egiten da, hasi diren edo hasiko diren udalerrietan. Helburua esperientzia horiek legegintzaldiaren gainerako zatian biderkatzea da. Klima-Ondareak baliabide naturalak modu jasangarrian erabiltzeko eta ekosistema-zerbitzuak hobetzeko aurreikusi zituen bi jarduera-eremuetan hasi ditu proiektuak: Txingudiko badian eta Urdaibaiko Biosfera Erreserban.

4.

Ardatza	Trakzio-konpromisoa	Proiektu adierazgarria
Planeta. Ekologia	·Ekosistema berde eta inklusiboko hiria, mugikortasuna eta hirigintza sustatzea.	Opengela proiektua

•Opengela proiektua Bultzatu 2050 Euskadiko Hiri Agendaren esparruan kokatzen da. 2026ra arte, bost auzotako eremu ahulenetan esku hartzea planteatzen du: Otxarkoaga (Bilbo), Txonta (Eibar), Aramotz (Durango), Basaundi (Lasarte-Oria) eta Pasaia. 2022an hasi da esku-hartzea Otxarkoagan, Txontan eta Basaundin. Kanpo-dimentsioari dagokionez, lehen harremanak izan dira Habanako Hiriko Historialariaren Bulegoarekin.

5.

Ardatza	Trakzio-konpromisoa	Proiektu adierazgarria
Oparotasuna. Elkartasuna	·Osasun publikoa partekatzea, pertsona guztiengana iritsiko den ondasun partekatua, tokikoa eta globala den aldetik.	Osasun Globala proiektua

•Osasun Globala Proiektuaren helburua da lankidetza-ekimenak bultzatzea osasunaren arloan. 2022an, Osasun Lankidetzarako Programa jarri da abian Ginea Bissaun, Simoo Mendes Ospitale Nazionalarekin, eta osasun-arloko eta antolamenduko langileak lekualdatu dira, bai Ginea Bissau-tik Euskadira, bai Euskaditik Ginea Bissau-ra. Era berean, 2021ean eta 2022an, Eusko Jaurlaritzak bi dohaintza egin dizkio COVAX mekanismoari txertaketa solidario eta global baterako, 1.100.000 euroko zenbatekoarekin, eta hiru milioi txerto banatzea erraztu du herrialde behartsuetan.

6.

Ardatza	Trakzio-konpromisoa	Proiektu adierazgarria
Oparotasuna. Elkartasuna	·Ekonomian eta enpresan jasangarritasun- eta erantzunkidetasun-oinarriak ezartzea eta garatzea.	Basque Ecodesign Center proiektua

•Basque Ecodesign Center proiektuak metodologia eta proiektu berritzaileen pilotajea bultzatzen du, eta ETEak eta tokiko hornidura-kateak sartzen ditu ekonomia zirkularra hedatzeko. Euskadiko industria-sektorean eskema iraunkorragoak sustatzen ditu, Europako Itun Berdearekin eta Basque Green Deal delakoarekin bat etorriz. 2021ean Basque Ecodesign Center 2021-2025en akordioaren aldi berria sinatu zenean, Euskadiko 16 enpresa handi batu dira ekimen honetara. Proiektu hori 2022an diseinatu eta hasi zen, eta legealdiaren azken zatian hedatzea eta garatzea aurreikusi da.

7.

Ardatza	Trakzio-konpromisoa	Proiektu adierazgarria
Bakea. Giza eskubideak	·Giza duintasunaren errespetuan oinarritutako mundu baketsu bati laguntzea, bidezko bizikidetza inklusibo baterako.	The Basque case: *lessons learned for the prevention of violence and protection of peace proiektua*

•“Indarkeria prebenitzeko eta bakea babesteko euskal kasuaren ikaskuntzak” proiektu adierazgarria 16. GJHari egindako ekarpen gisa planteatzen da. Euskal kasutik indarkeria prebenitzearen eta bakea babestearen arloan atera daitezkeen ikaskuntzak eskaintzen dituen txosten bat egitea eta nazioartean zabaltzea da, beste gatazka- eta indarkeria-testuinguru batzuetan kontrastatu ahal izateko. 2022an, prestaketako lehen aurrerapenak egin dira, 2023an aurkezteko.

17 HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA
1 POBREZIA DESAGERRARAZTEA
2
EZ
16 BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK
15 LEHORREKO EKOSISTEMETAKO BIZITZA
14 ITSASPEKO BIZITZA
13 KLIMAREN ALDEKO EKINTZA
12 EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK
11 HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK
10 DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA
9 INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA
8 LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA

Bigarren zatia

GJHen araberako ikuspegi zehatza

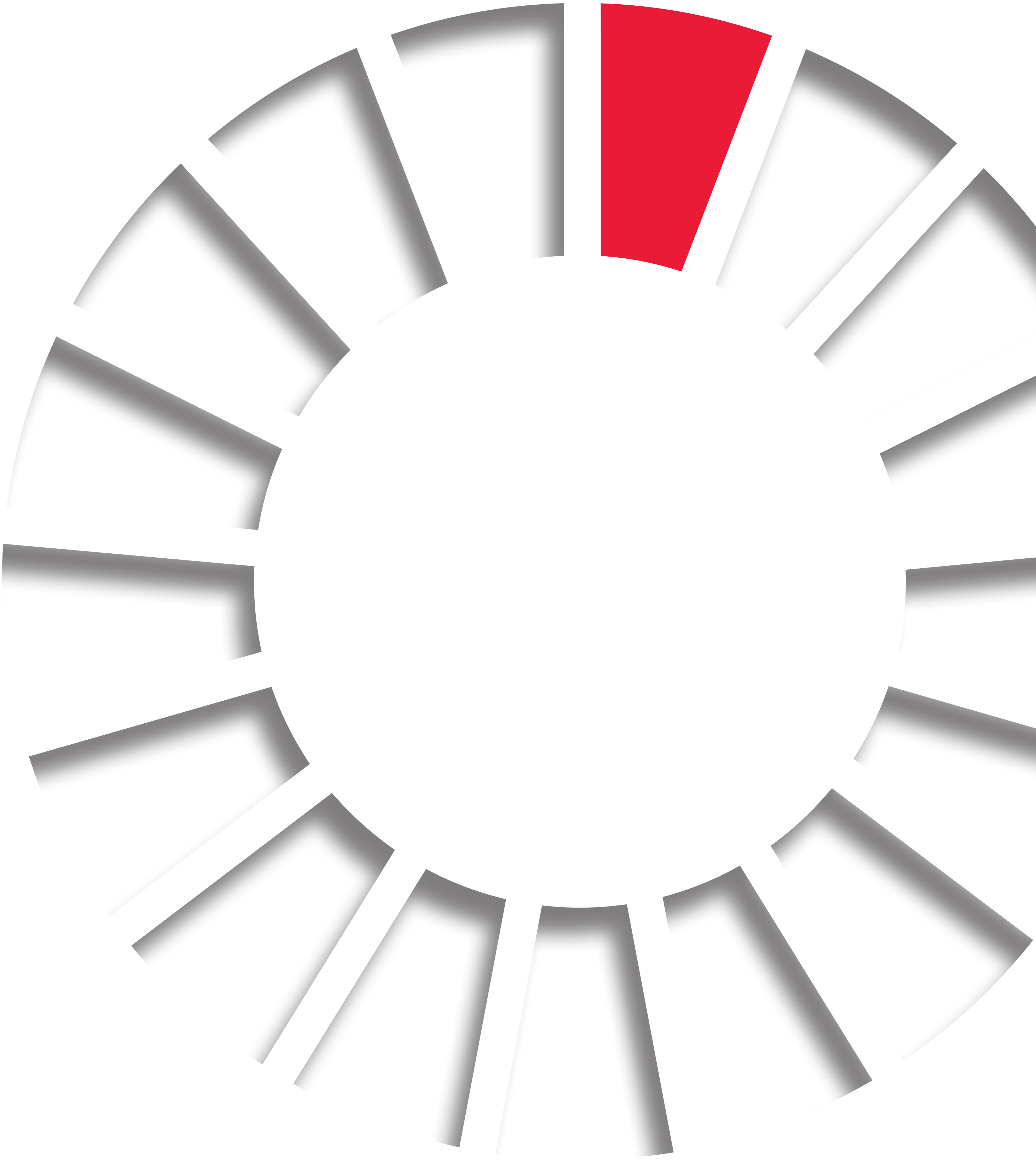

1 POBREZIA DESAGERRARAZTEA

GJH 1

Pobrezia mota guztiak desagertzea mundu osoan

GJH 1 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**102/2022 Dekretua**, irailaren 7koa, 14 urtetik beherako seme-alaba adingabeak zaintzeko langileak kontratatzeko laguntzena. Informazio gehiago.

·**Gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren Legearen Proiektua**, gizarteratzeko eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistema eguneratzeko eta indartzeko, sistema autonomo gisa, osotasun koherente eta integratu batean eratua.

Plangintza Tresnak

·**Boluntariotzaren Euskal Estrategia 2021-2024**, boluntariotza indar eraldatzaile gisa bultzatzeko, gizartean hobekuntzak sustatzeko eragin sozial eta politikoa izango duena.

·**Familiei Laguntzeko Erakunde arteko IV. Plana 2018-2022**, lurraldeen arteko desorekak saihesteko eta gutxieneko babes-mailak bermatzeko, foru-aldundiekin eta udalekin koordinatuta.

·**Etxerik Gabeko Pertsonen Euskal Estrategia 2018-2021**, etxegabetasuna prebenitzeko eta aurkaratzeko politikak indartzeko.

·**Gazte Justiziaren V. Plana 2020-2024**, Prebentzioa, sailen arteko lankidetza eta 14 eta 18 urte bitarteko arau-hausleentzako esku-hartze judizialen kalitatea sustatzeko.

·**Gizarteratzeko V. Euskal Plana 2022-2026**, Erronka berriei erantzuteko eta krisi ekonomikoko aldien eraginari aurre egitea ahalbidetuko duten neurri antiziklikoak sustatzeko, bereziki gizarteratzearen eremuan genero-ikuspegia hartzea kontuan hartuta.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 1 : Pobrezia mota guztiak desagertzea mundu osoan

HELMUGA

1.2 Hemendik 2030era, definizio nazionalen arabera pobrezian, bere dimentsio guztietan, bizi diren gizon, emakume eta adin guztietako haurren proportzioa erdira behintzat jaistea.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Gizarte Larrialdietarako Laguntzetara (GLL) bideratutako funtsak 4,5 milioi eurotan handitu dira. Guztira, 2022an, 49.500.000 euro bideratuko dira GLLetara. Hitzartuz Programan aurreikusitako funts-gehikuntza horrek ekitaldi honetarako GLLetara bideratutako zenbatekoak % 10 handitzea dakar, EAEko biztanleen erosteko ahalmenaren galera arintzeko.	**11.** Bazterkeriaren aurkako diru-sarrerak bermatzeko sistema garatzea eta hobetzea.
Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta edota Bizitzeko Gutxieneko Diru-sarrera jasotzen duten iraupen luzeko langabeak gizarteratzeko eta laneratzeko programa pilotu bat abian jartzea.	**11.** Bazterkeriaren aurkako diru-sarrerak bermatzeko sistema garatzea eta hobetzea.

HELMUGA

1.3 Nazio mailan guztiontzako babes sozialeko sistema eta neurri egokiak ezartzea, gutxieneko mailak barne, eta, hemendik 2030era, pertsona pobre eta ahulen babes zabala lortzea.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Eusko Jaurlaritzak Isuri Funtsa aktibatu du, Euskadin Ukrainako inbasioa dela eta sortu diren premiei erantzuteko. Isuri Funtsak bi lan-ildo izango ditu, eta 15,1 milioi euroko aurrekontua.	**90.** Zaurgarritasun-egoeran dauden migratzaileentzako babesa eta estaldura eta laguntza.
Iragaitzazko Pertsona Migratzaileei Larrialdiko Laguntza Emateko Erakundeen arteko Koordinazio Mahaiak Iparraldeko Hirigune Elkargoko ordezkaritza bat hartuko du modu iraunkorrean.	**89.** Asilo-politikaren euskal eredu bat definitu eta sustatzea.

GJH1 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_1/GJH.html	**Oinarri-datua**	**Azken datua eta tendentzia**
Pobrezia erlatiboko arriskuan dauden pertsonen proportzioa, pobreziaren atalase autonomikoa kontuan hartuta: Kontsumo-unitate bakoitzeko diru-sarreren mediana autonomikoaren % 60tik beherako diru-sarrerak dituzten pertsonen proportzioa (ELGEren eskala aldatua).	(2014) %18,52	(2020) %17,77
Gabezia material larria duten etxeetan bizi diren pertsonen proportzioa: Bederatzi kontzeptuko zerrenda batetik gutxienez lautan gabezia duten etxeetan bizi diren pertsonen proportzioa: 1. Ezin da joan urtean astebetez gutxienez oporretan. 2. Ezin du jan haragi, oilasko edo arrainik, gutxienez bi egunean behin. 3. Ezin du eduki etxebizitza tenperatura egokian. 4. Ez du gaitasunik ezusteko gastuei aurre egiteko. 5. Atzerapenak izan ditu etxebizitzarekin loturiko gastuetan (hipoteka edo alokairua, gas-fakturak, komunitateko gastuak...) azkeneko 12 hilabeteetan. 6. Ezin du eduki ibilgailu bat. 7. Ezin du eduki telefono bat. 8. Ezin du eduki telebista bat. 9. Ezin du eduki garbigailu bat.	(2014) %5,23	(2020) %4,13
Pobreziako edo gizarte-bazterkeriako arriskuan dauden pertsonen proportzioa: AROPE adierazlea, pobreziaren atalase autonomikoa kontuan hartuta.	(2014) %22,68	(2020) %19,92

GJH1 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_1/GJH.html	**Oinarri-datua**	**Azken datua eta tendentzia**
Batez besteko errenta pertsonala.	(2015) 19.968	(2020) 22.343
Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren onuradunak mila biztanleko.	(2015) %29,80	(2021) %24,04
Etxebidek azken bosturtekoan esleitutako etxebizitza babestuak (BOE) mila biztanleko.	(2015) %1,69	(2021) %0,82

2 GOSERIK EZ

GJH 2

Gosea amaitzea, elikagai-segurtasuna eta elikadura hobea lortzea, eta nekazaritza jasangarria bultzatzea

GJH 2- Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**73/2022 Dekretua, ekainaren 14koa**, Euskal Herriko arraza autoktonoak kontserbatu, hobetu eta sustatzeko eta animalia-arrazak sustatzen dituzten entitateak arautzeko dekretua aldatzen duena.

Plangintza Tresnak

·**Euskadin haurren obesitatea prebenitzeko estrategia ("Osasuntsu")**, mende honetako osasun publikoko erronkei aurre egiteko, haurren eta gazteen jarduera fisikoa eta elikadura osasungarria sustatzeko neurriak hartuz.
·**Sasoikako Lanaren Arretarako 2022-2024 V Plan Integrala**, sasoikako lanaren inguruan sortutako beharrei erantzungo dieten jarduerak modu koherente eta koordinatuan planifikatzeko.
·**Ekoizpen Ekologikoa Sustatzeko Plana 2020-2023**, ekoizpen ekologikoa areagotzeko, eraldaketa- eta merkaturatze-katea garatzeko eta tokiko produktu ekologikoaren eskaria indartzeko.
·**Gastronomia eta Elikaduraren 2021-2024 Plan Estrategikoa**, xedea da gastronomia eta elikadura sustatzea eta garatzea Euskadiko ekonomiarentzako sektore estrategiko gisa, gaitasuna baitu enplegua eta jarduera ekonomikoa sortzeko, kultura-ondare gastronomikoa eta natura- eta paisaia-baliabideak kontserbatzeko.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 2: Gosea amaitzea, elikagai-segurtasuna eta elikadura hobea lortzea, eta nekazaritza jasangarria bultzatzea

HELMUGA

2.2 Hemendik 2030era, malnutrizioaren modu guztiekin amaitzea, eta, beranduenez 2025ean, nazioartean hazkundearen atzerapenaren eta 5 urtetik beherako umeen ahultasunaren gainean hitzartutako erronkak lortzea, eta nerabeen, haurdun daudenen eta bular-emaile diren emakumeen eta adineko pertsonen nutrizio-beharrei erantzutea.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Lehiakortasunari eusten laguntzeko eta Ukrainako gerratik eratorritako ondorio ekonomikoak arintzeko arrantza-sektoreari zuzendutako ezohiko laguntza-programa (4.160.000 €).	**27.** Tokiko elikadura ekologiko, jasangarri eta osasuntsuagoa sustatzea.
Eusko Jaurlaritzak 14 milioi eurotik gorako aparteko laguntzak onetsi ditu lehen sektoreari laguntza emateko Ukrainako inbasioak eragindako krisiaren aurrean.	**27.** Tokiko elikadura ekologiko, jasangarri eta osasuntsuagoa sustatzea.
«Arabako Mahastiak/Viñedos de Álava» jatorrizko deitura babestua onartzen da, eta babes nazional iragankorra ematen da.	**27.** Tokiko elikadura ekologiko, jasangarri eta osasuntsuagoa sustatzea.

GJH 2 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_2/GJH.html	**Oinarri-datua**	**Azken datua eta ten-dentzia**	
Obesitatea, gehiegizko pisua edo pisu eskasa duten 2-17 urteko adinga-been proportzioa: Gaizki elikatutako biztanleen artean sartzen dira gizenak (GMI>= 30), gainpisua dutenak (25<=GMI<30) edo pisu gutxiegi dutenak (GMI<18,5), non GMIk gorputz-masaren indizea adierazten duen, eta pisua (kg) altueraren karratuarekin (m) zatituta lortzen den.	**(2013)** **%35,60**	**(2018)** **%33,36**	
Obesitate-tasa helduen artean: 30 urtetik gorako gorputz-masaren indizea duten 18 urteko edo gehiagoko helduen ehunekoa. Pisua (kg) altueraren (m) karratuarekin zatituz lortzen da GMI.	**(2014)** **%13**	**(2019)** **%13,51**	
Nekazaritza produktibo eta iraunkorra egiten den nekazaritza-azalera-ren proportzioa.	**(2015)** **%1,77**	**(2020)** **%4,16**	

GJH 2 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_2/GJH.html	**Oinarri-datua**	**Azken datua eta ten-dentzia**
Nekazaritzaren, abeltzaintzaren eta arrantzaren balio erantsi gordina (BEG), sektore guztien BEGrekiko.	**(2015)** **%0,79**	**(2020)** **%0,79**

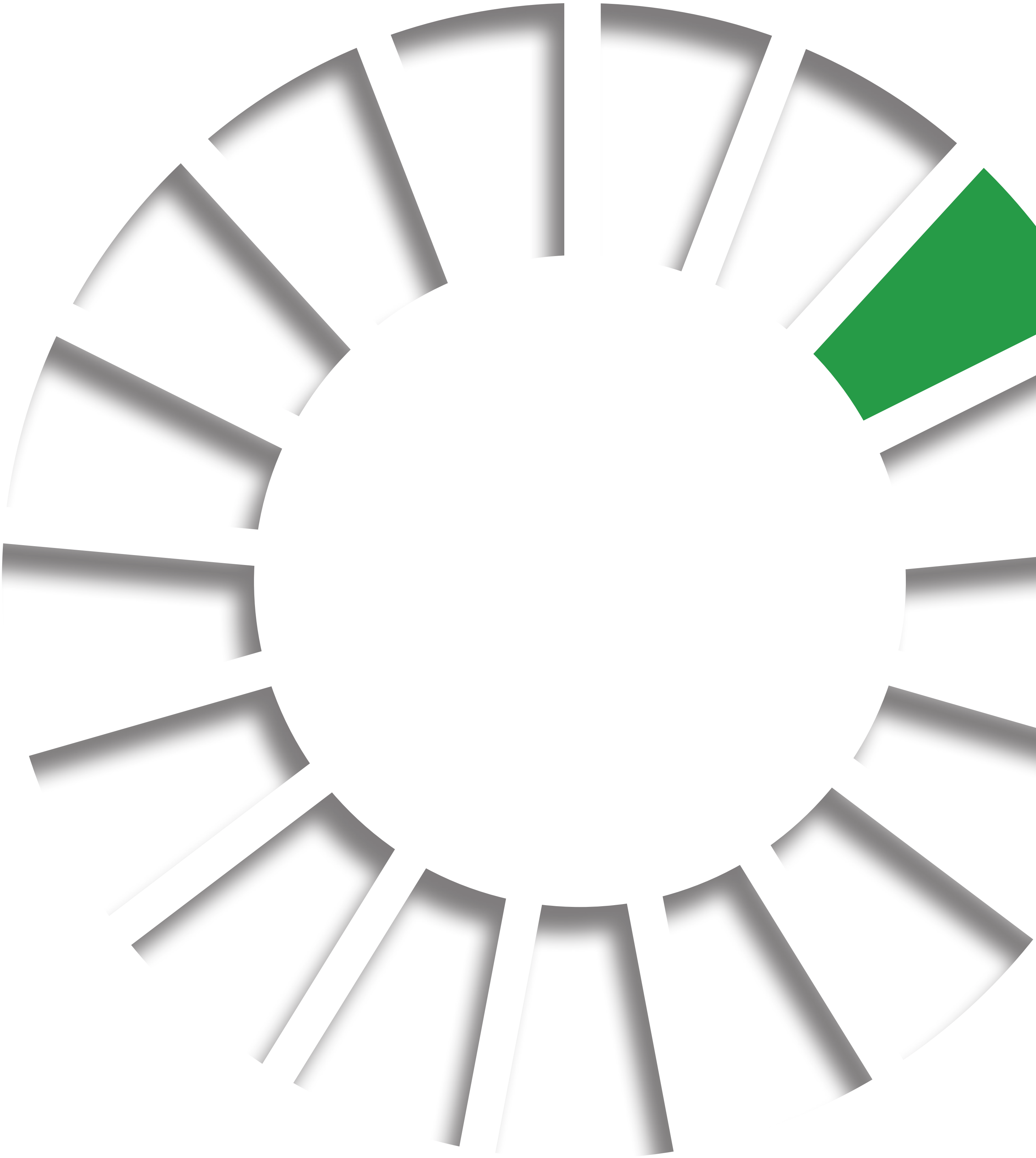

3 OSASUNA ETA ONGIZATEA

GJH 3

Guztiontzat eta adin guztietan bizimodu osasungarria bermatzea eta ongizatea sustatzea

GJH 3 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**Osasun Publikoaren Lege Proiektua**, helburu nagusia da euskal herritarren osasuna interes goreneko ondasun publiko gisa babestea eta sustatzea, eta pertsonek osasunaren, aukera-berdintasunaren eta ekitatearen arloetan dituzten eskubideak bermatzea.
·**150/2022 Dekretua, abenduaren 7koa**, Euskadiko gobernantza soziosanitarioari buruzkoa.

Plangintza Tresnak

·**Euskadiko Arreta Soziosanitarioko Estrategia 2021-2024**, pertsona ahulenei ematen zaien arreta eta zerbitzuak hobetzeko.
·**Euskadiko Plan Onkologiko Integrala 2018-2023**, minbiziaren aurrean biziraupena hobetzeko, diziplina anitzeko ikuspegi batetik eta pazienteen behar globalei erantzungo dien tratu humanizatu batetik, eta diagnostiko-denborak murrizteko.
·**EAEko Adikzioen VII. Plana**, droga-mendetasunen arloko prebentzioa, laguntza, gizarteratzea, ikerketa eta prestakuntza garatzen eta sustatzen dituzten jarduerak zabaltzeko.
·**Adinekoekiko gobernantzarako euskal estrategia-Nagusi Agenda**, adinekoek gizartean parte har dezaten eta beren bizi-kalitatea hobetzen lagun dezaten. Lehenik, nagusien bakardadean zentratu egin da. Gero, adinekoentzako egoitza-zentroen hobekuntzan.
·**Euskadiko Babes Zibileko Batzordeak adostu du pandemia batek eragindako osasun publikoko larrialdi bati aurre egiteko Babes Zibileko Plana (LABI)** ezartzeko prozedura, kontuan hartuta plan horren helburu nagusia dela, Covid 19ak eragindako krisian lortutako esperientziatik abiatuta, erakundeen arteko erantzuteko ahalmena hobetzea bizitakoaren moduko edo antzeko beste osasun-egoera bat gertatzen denerako.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 3: Guztiontzat eta adin guztietan bizimodu osasungarria bermatzea eta ongizatea sustatzea

HELMUGA

3.8 Osasun-estaldura unibertsala lortzea, finantza-arriskuen aurkako babesa barne, kalitatezko funtsezko osasun-zerbitzuetarako sarbidea barne, eta kaltegarriak ez diren eta guztiontzako eraginkorrak, eskuragarriak eta kalitatezkoak diren medikamentu eta txertoak eskuratzeko aukera barne.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Debagoieneko Ospitaleko eraikin zaharra eraisteko lanak hasi dira, pabiloi berri bat eraikitzeko. Pabiloi horren bidez, eguneko ospitale mediko-kirurgikoa handitu, endoskopia-zerbitzua eskainiko duen digestio-unitate berri bat eta errehabilitazio-zerbitzu berri bat sortu eta erresonantzia magnetikoko gela bat integratu ahal izango da Ospitalearen barruan. Obraren inbertsioa 25 milioi eurokoa da.	**72.** Osasun-instalazio eta ekipamenduak modernizatzea eta egokitzea.
Azken 20 urteotan Osakidetzaren plantillan izan den gehikuntzarik handiena onartu zen: 2.467 plaza gehiago gehitu zaizkio eta, hala, Euskadiko Osasun Zerbitzuaren egiturak 30.073 plaza ditu. Aldi baterako 2.109 plaza dira, egiturazko bilakatuko liratekeenak, eta beste 358 plaza, Osakidetzaren Lehen Mailako Arreta sendotzen jarraitzeko.	**74.** Langileen kopurua handitzea, horiek berritzea eta finkatzea eta osasun-profesionalen prestakuntza eta aitorpena hobetzea.
Osakidetzako Gurutzetako Unibertsitate Ospitalean azken belaunaldiko bi ekipo berri instalatu dira irudi bidezko diagnostikoaren ahalmena hobetzeko, 4,5 milioi eurotik gorako inbertsioarekin.	**72.** Osasun-instalazio eta ekipamenduak modernizatzea eta egokitzea.

GJH 3 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_3/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Bizi-itxaropena jaiotzean: jaioberri batek bizi beharko lukeen batez besteko urte-kopurua da, baldin eta jaiotzean heriotza-adinaren araberako tasa espezifikoen eraginpean egongo balitz.	**(2015)** **82,97 urte**	**(2021)** **83,69 urte**
Bularreko minbiziaren populazio-baheketak estalitako biztanleriaren proportzioa: Bularreko minbizia goiz detektatzeko programan parte hartzearen ehunekoa xede-biztanlerian: 50-69 urte bitarteko emakumeak.	**(2015)** **%80,80**	**(2020)** **%75,80**
Kolon eta ondesteko minbiziaren populazio-baheketak estalitako biztanleriaren proportzioa: Kolon eta ondesteko minbizia goiz detektatzeko programan gizonen eta emakumeen parte-hartzearen ehunekoa xede-populazioan: 50 eta 69 urte bitarteko gizon eta emakumeak.	**(2015)** **%70,40**	**(2020)** **%70,90**
5 urtetik beherakoen heriotza-tasa 1.000tik.	**(2015)** **%3,45**	**(2021)** **%2,95**

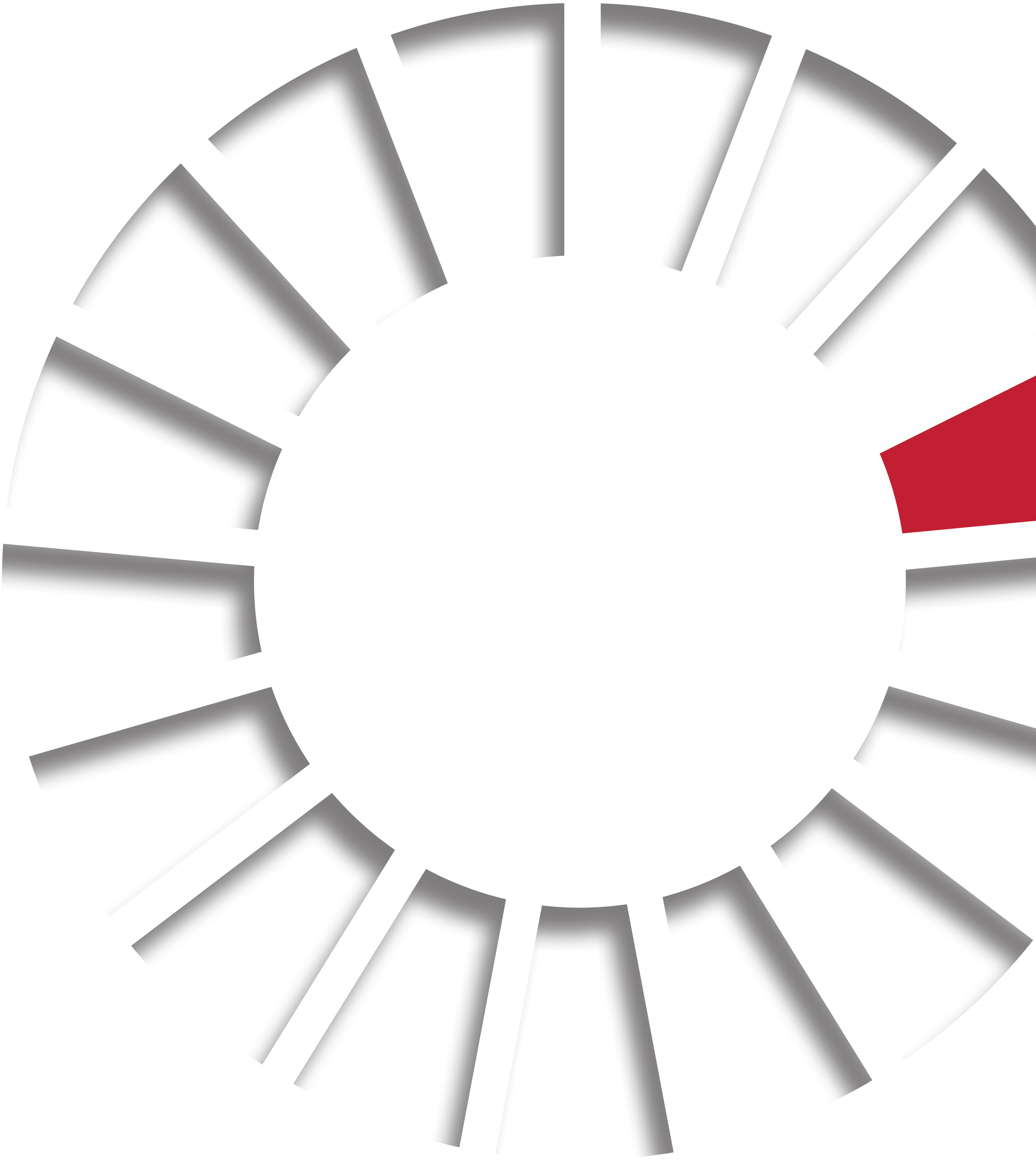

4 KALITATEZKO HEZKUNTZA

GJH 4

Guztiontzako kalitatezko hezkuntza inklusiboa nahiz bidezkoa bermatzea eta etengabeko ikaskuntzarako aukerak bultzatzea

GJH 4 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**Euskal Hezkuntzaren Lege-proiektua**, Euskal Autonomia Erkidegoan kalitate, ekitate eta eraginkortasun printzipioetan oinarritutako hezkuntza sistema bateratua eraikitzen lagunduko duen markoa ezarriz, gizarte-kohesioa eta herritar aktiboak sustatuko dituena, eta ikastetxe publiko zein itunpekoen identitate eta izaera propioa errespetatuko dituena.
·**62/2022 Dekretua, maiatzaren 17koa**, zeinaren bidez Lanbide Heziketako Etorkizuneko Ikaskuntzen Euskal Institutua (EIEI) sortzeko

Plangintza Tresnak

·**Euskal Unibertsitate Sistemaren Plana 2019-2022**, goi-mailako hezkuntza-sistema inklusiboa eraikitzeko, graduatuek kalitate handiko prestakuntza jaso dezaten, eta goi-mailako hezkuntza-erakundeek gure herriaren gizarte-eraldaketan lagun dezaten ziurtatzeko.
·**Gaitasun Handiko Ikasleentzako Hezkuntza Arretarako Plana 2019-2022**, ikasle horiekiko interbentzioa sistematizatzeko, eta hezkuntza-komunitatea haien errealitateari buruz prestatzeko eta sentsibilizatzeko.
·**Hezkuntza Azpiegituren Plana 2019-2023**, instalazioak eta azpiegiturak hobetzeko, horrela, irakaskuntzaren kalitatea hobetzeko.
·**Euskal Hezkuntza Sistemarako II. Hezkidetza Plana, 2019-2023**, sexismoa modu guztietan gainditzeko, genero-berdintasuna lortzeko eta emakumeen aurkako indarkeria prebenitzeko eta desagerrarazteko lan eginez.
·**Ikasle etorkinei hezkuntza-arreta emateko Plana**, ikasle sartu berriak eta atzerritar jatorriko familiak gure hezkuntza-sisteman sartzen laguntzeko, gizartean benetan parte har dezaten sustatuz.
·**Lanbide Heziketako VI. Euskal Plana**, Prestakuntza-proposamena egungo munduaren eraldaketa eta modernizazio teknologiko eta sozialera egokitzeko.
·**Euskal Hezkuntza Sistemaren Eraldaketa Digitalerako Plana 2022-2024**, hezkuntza sistema –Haur Hezkuntzatik hasi eta unibertsitateraino- aro digitalera egokitzea izanik lehentasuna ikaslea kokatzen du ikaskuntza prozesuaren erdigunean.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 4: Guztiontzako kalitatezko hezkuntza inklusiboa nahiz bidezkoa bermatzea eta etengabeko ikaskuntzarako aukerak bultzatzea

HELMUGA

4.1 Hemendik 2030era, haur guztiek lehen eta bigarren hezkuntzako irakaskuntza amaitzen dutela ziurtatzea; doakoa, bidezkoa eta kalitatezkoa izan behar du, eta ikaskuntza-emaitza egokiak eta eraginkorrak ekarri behar ditu.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Gobernu Kontseiluak baimendu du esparru-akordio bat egitea, ikastetxe publikoen hezkuntza eta kudeaketa-beharrak asetzeko ezinbestekoa den material informatikoa hornitzeko, instalatzeko eta konfiguratzeko. Euskal Hezkuntza Sistemaren Eraldaketa Digitalerako Planaren ildotik onartu da esparru akordio hau (54.400.000 €).	**55.** Bikaintasunerantz aurrera egiten duen eskola inklusiboa, zuzena eta berritzailea lortzea.
Unibertsitatez kanpoko euskal hezkuntza-sistemaren mentoretza digitaleko DigCompEdu Gelan programa, Haur Hezkuntzako, Lehen Hezkuntzako, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako eta Batxilergoko ikastetxe publikoei zuzenduta. Mentore digitalen aldi baterako programa hau Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioak eta Europar Batasunak Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoaren esparruan finantzatutako Euskal Hezkuntza Sistemaren Hezkuntza Digitaleko Planaren esparruan planteatzen da.	**55.** Bikaintasunerantz aurrera egiten duen eskola inklusiboa, zuzena eta berritzailea lortzea.

HELMUGA

4.3 Hemendik 2030era, gizon eta emakume guztiek kalitatezko prestakuntza tekniko, profesional eta goi mailakoa eskuratzeko berdintasunezko sarbidea dutela ziurtatzea, unibertsitate-irakaskuntza barne.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Hezkuntza Sailak 1,7 milioi euroko inbertsioa egin du 13 Ikasmak makina erosteko; Lanbide Heziketako bederatzi zentrotako tailerretan jarriko dira. Irakatsi eta ikasteko prozesuan integratuta, ekipamendu berriak bide emango du ikasleek gaitasun tekniko eta digitalak berengana ditzaten.	**57.** Euskal Lanbide-heziketaren gaitasunak hobetzea, errendimendu altuko prestakuntza baten bidez.
Euskadiko ikerketa-zentroetan garatzen ari diren eta IKUR Estrategiarekin bat datozen bikaintasuneko ikerketari lotutako hainbat ekimeni laguntza ematea.	**68.** Politika zientifikoan eta bikaintasunezko ikerketan sakontzea eta Europarekin zein Euskadiko RIS3 Espezializazio Adimendunaren Estrategiarekin lerrokatzea.

GJH 4 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_4/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
18-24 urte bitarteko biztanleen eskola-uzte goiztiarraren tasa: Gehienez ere bigarren hezkuntzako lehen etapa amaitu eta ikasketarik edo prestakuntzarik jarraitzen ez duten biztanleen ehunekoa.	**(2015)** **%10,20**	**(2019)** **%8,80**
Azken 12 hilabeteetan trebetasun informatikoren bat erabili duten 25-74 urteko pertsonen proportzioa.	**(2015)** **%63,80**	**(2020)** **%66,60**
Hirugarren mailako ikasketak amaitu dituzten 30-34 urteko pertsonen proportzioa: Unibertsitate-hezkuntza edo baliokidea (goi-mailako lanbide-heziketa barne) arrakastaz amaitu duten 30-34 urteko pertsonen proportzioa, 30-34 urte bitarteko pertsona guztiekiko.	**(2015)** **%50,34**	**(2019)** **%48,78**

GJH 4 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_4/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
10-14 urteko biztanleen analfabetismo-tasa.	**(2015)** **%0,00**	**(2021)** **%0,00**
Goi-mailako ikasketak dituzten 10 urte eta gehiagoko biztanleen proportzioa.	**(2015)** **%16,92**	**(2021)** **%19,89**

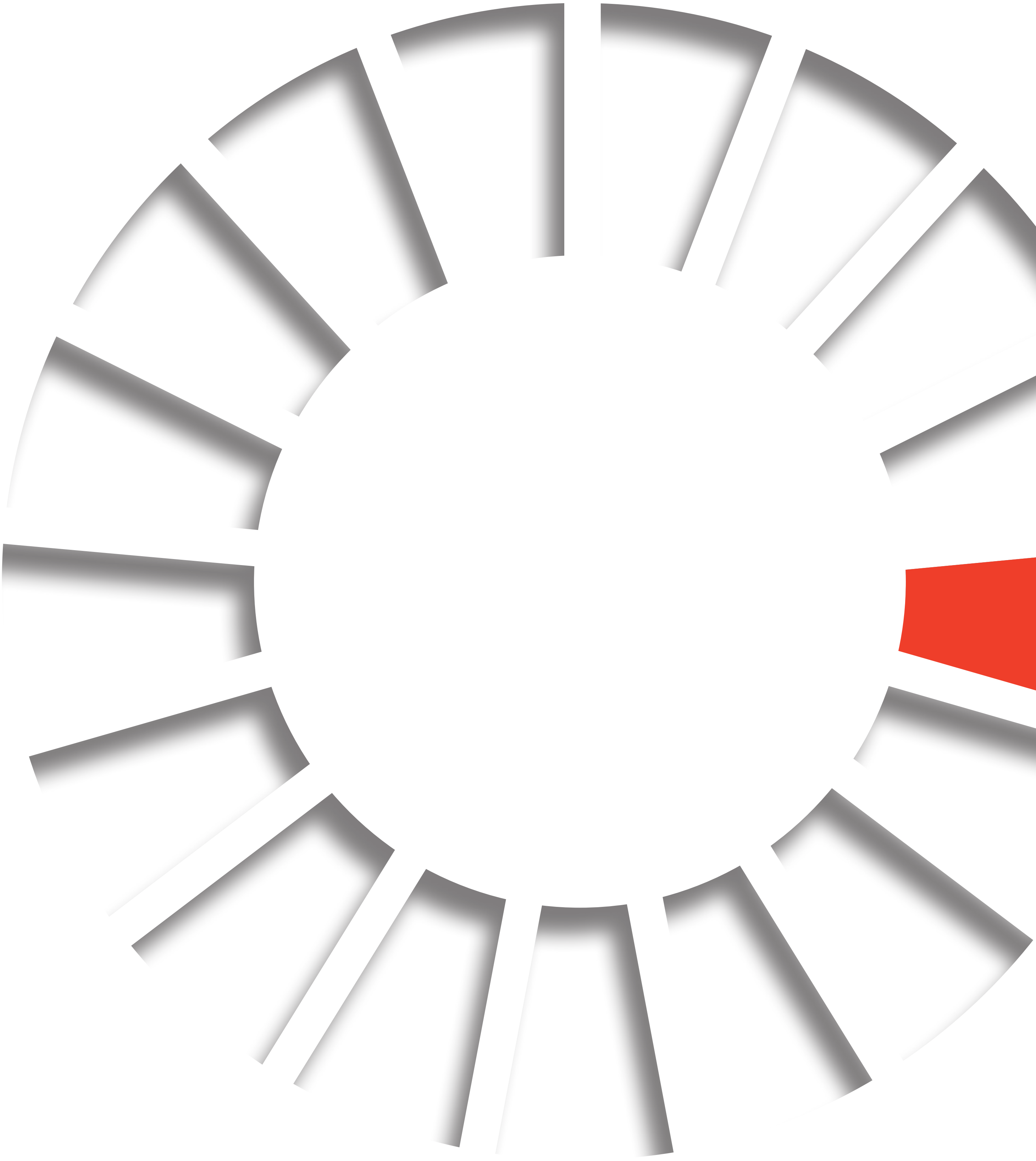

5 GENERO BERDINTASUNA

GJH 5

Genero-berdintasuna lortzea eta emakume nahiz neskato guztiak ahalduntzea

GJH 5 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**Emakumeen eta Gizonen Berdintasunaren Legea**. Berdintasun-politikak eta indarkeria matxistaren biktimentzako laguntzak indartzeko.
·**142/2022 dekretua, azaroaren 22koa**, Euskal Autonomia Erkidegoko Polizia hautatu eta prestatzeko araudia onartzen duen Dekretua laugarren aldiz aldatzen duena.

Plangintza Tresnak

·**Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako Plan Estrategikoa**, emakumeen eta gizonen berdintasunaren arloan euskal herri-aginteen jarduna bideratzeko.
·**EAEn emakumeen aurkako indarkeria matxistaren biktimentzako arreta koordinatzeko Erakundearteko III. Akordioa**
·**Euskadin soldata-arrakala murrizteko plana:** Estrategia horren helburua da Euskadi 2030ean soldata-arrakala txikiena duten Europako herrialdeen artean egotea.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 5 - Genero-berdintasuna lortzea eta emakume nahiz neskato guztiak ahalduntzea

HELMUGA

5.2 Emakume eta neskato guztien aurkako indarkeria modu guztiak ezabatzea eremu publiko eta pribatuetan, sexu-salerosketa eta sexu-ustiapena eta beste ustiapen mota batzuk barne.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
EAEko erakundeek indarkeria matxistaren biktima diren emakumeei ematen zaien arreta hobetzeko III. Akordioa onartu zuten. Akordio hori 2001ean sinatu zen hasiera batean, eta 2009an eguneratu zen. Akordio horren helburua da tratu txarren eta sexu-erasoen biktima diren emakumeen arretan inplikatutako erakundeen arteko koordinazioa bultzatzea, haiei babes osoa bermatzeko, bai osasunari dagokionez, bai polizialari, judizialari eta sozialari dagokienez.	**93.** Indarkeria matxista desagerraraztea eta emakumezkoen indarkeriarik gabeko gizarte berdinzale bat eraikitzea.
Lehendakariak “Berdintasunaren eta indarkeriarik gabeko bizitzen aldeko Herri Ituna” aurkeztu du. Gainera, harekin bat egiteko eskatu dio euskal gizarte osoari.	

GJH 5 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_5/GJH.html	**Oinarri-datua**	**Azken datua eta ten-dentzia**
Genero berdintasunaren indizea: Adierazle sintetiko bat da, sei dimentsiotan hierarkikoki egituratutako 31 adierazletik abiatuz lortutakoa. Adierazle horiek 14 azpidimentsiotan banatzen dira, eta gizonen eta emakumeen artean dauden desberdintasunak laburbiltzen ditu. Bere balioak 1etik (erabateko desberdintasuna) 100era (erabateko berdintasuna) doaz.	**(2015)** **%69,30**	**(2019)** **%73,10**
Goi-zuzendaritzako emakumeen proportzioa: Goi-zuzendaritzan lan egiten duten emakumeen proportzioa, goi-zuzendaritzan lan egiten duten pertsonen guztizkoarekin alderatuta. Goi-zuzendaritza bezala hurrengoak kontutan hartzen dira: • Botere betearazleko eta legegileetako kideak; administrazio publikoetako eta gizarte-intereseko erakundeetako zuzendariak; zuzendari exekutiboak. • Administrazio eta merkataritza sailetako zuzendariak. • Produkzioko eta eragiketen zuzendariak. • Ostatu, jatetxe eta merkataritza enpresetako zuzendariak eta kudeatzaileak. • Beste epigrafe batzuetan sailkatu ez diren bestelako zerbitzu-enpresetako zuzendariak eta kudeatzaileak.	**(2015)** **%29,45**	**(2021)** **%28,58**
Emakumeen proportzioa tokiko gobernuetako alkatetzan.	**(2015)** **%25,20**	**(2022)** **%30,28**

GJH 5 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_5/GJH.html	**Oinarri-datua**	**Azken datua eta ten-dentzia**
Emakumeen aurkako biktimizazioen tasa egungo edo aurreko bikotekidearen esku mila biztanleko.	**(2019)** **%36,18**	**(2021)** **%34,35**
Emakumeen aurkako biktimizazioen tasa mila biztanleko.	**(2018)** **%47,27**	**(2021)** **%48,16**

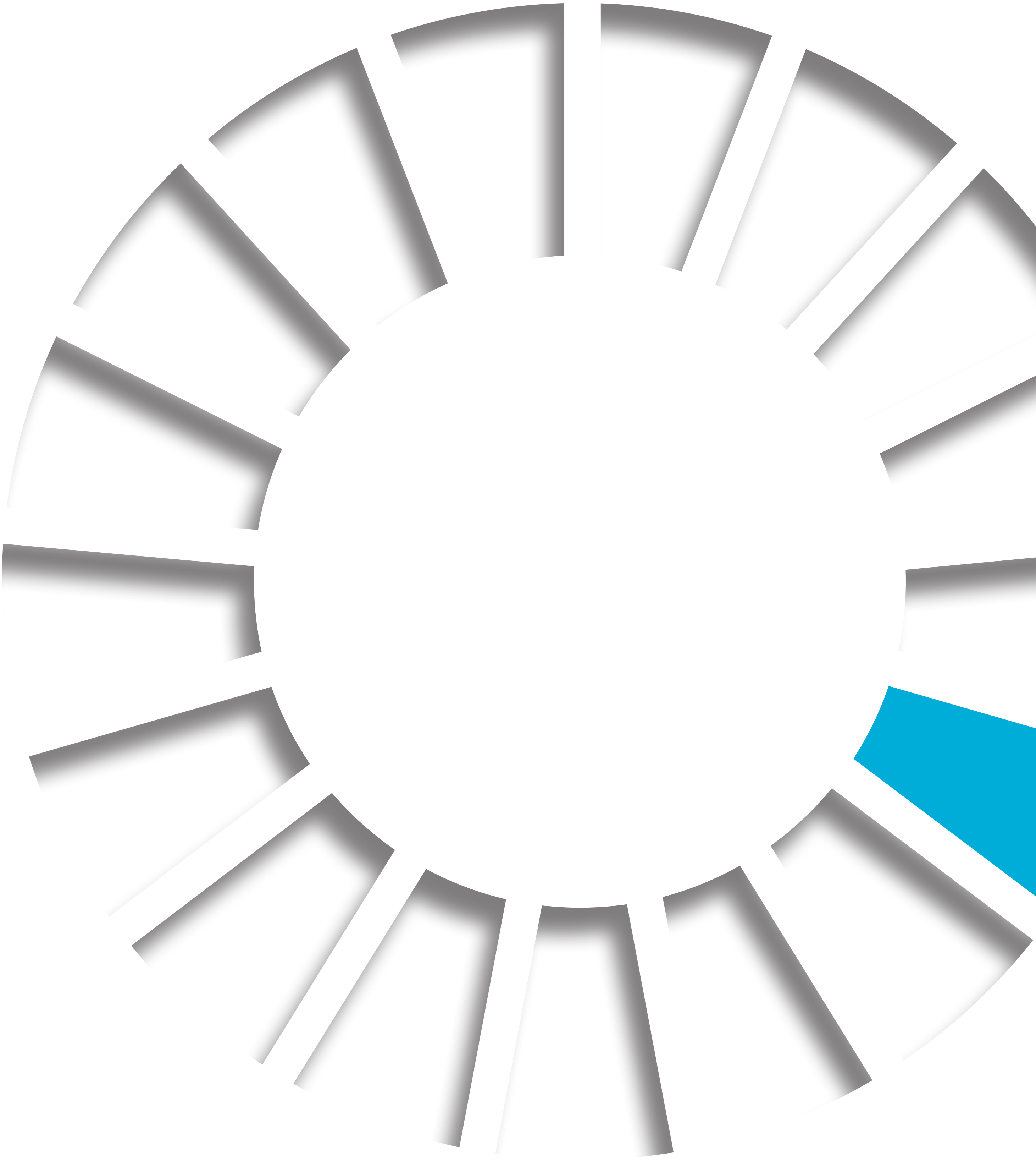

6 UR GARBIA ETA SANEAMENDUA

GJH 6

Uraren erabilgarritasuna eta kudeaketa jasangarria nahiz guztiontzako saneamendua bermatzea

GJH 6 - Edukien laburpena

Plangintza Tresnak

·**Uholde Arriskua Kudeatzeko Plana**, uholdeen aurreko erresilientzia hobetzeko estrategia eta jarduerak zehazten dituena.

·**Euskal Autonomia Erkidegoko Alerta-egoeretan eta balizko lehorteetan jarduteko plan berezia**, honen helburua da balizko lehorteek ingurumenean, ekonomian eta gizartean izan ditzaketen eraginak murriztea.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 6: Uraren erabilgarritasuna eta kudeaketa jasangarria nahiz guztiontzako saneamendua bermatzea

HELMUGA

6.1 Hemendik 2030era, ur edangarria lortzeko aukera unibertsala eta bidezkoa izan dadila lortzea, denontzako prezio egokian.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Ur-hornidura eta saneamenduaren esparruan URAk abian dituen edota egikaritatuko lanak: Mallabiko udalerriko saneamendua egiteko lanak: Lanoi esker, Mallabiko hondakin urak Elgoibarreko Apraizeko HUAra bideratuko dira. Usurbilgo saneamenduaren eraikuntza lanak egikaritzen ari da URA. Ajangizko hondakin-uren ponpatze-estazioa eta harekin batera egin beharreko kolektoreak eraikitzen ari da URA. Antzuolako kolektorea luzatzeko lanak egikaritzen ari da URA. Lagrango HUA berriaren eraikitzeko lanak abiarazi dira. Lagrango saneamendu-kolektore berrien eraikitzeak aurrera darrai. Bilboko Portuko saneamendu lanak. I. fasea. Santurtziko kaiak eta erdiko kai muturra.	**133.** Uraren eskuragarritasuna eta kalitatea eta kudeaketa jasangarria bermatzea.
Kantauri Ekialdeko Demarkazio Hidrografikoaren Plan Hidrologikoaren eta Uholde Arriskua Kudeatzeko Planaren proiektuak onartzeko eta izapidetzen jarraitzeko akordioa, Euskal Autonomia Erkidegoko Barne Arroen eremuan (2022-2027 plangintza-zikloa).	**133.** Uraren eskuragarritasuna eta kalitatea eta kudeaketa jasangarria bermatzea.

GJH 6 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_6/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Kontsumorako Uren Sistema Nazionalaren ur-hornidura jasotzen duten pertsonen proportzioa.	(2016) %82,6	(2020) %81,31
Ur eskaria biztanleko eta eguneko.	(2015) 197,28	(2020) 177,60
Kontsumoko uren eta saneamenduaren kudeaketan tokiko komunitateek parte hartzeko politikak eta prozedura operatiboak finkatu dituzten tokiko administrazioen proportzioa.	(2015) %100	(2021) %100

GJH 6 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_6/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Ur eskaria biztanleko eta eguneko litroetan.	(2015) 197,28	(2019) 177,60

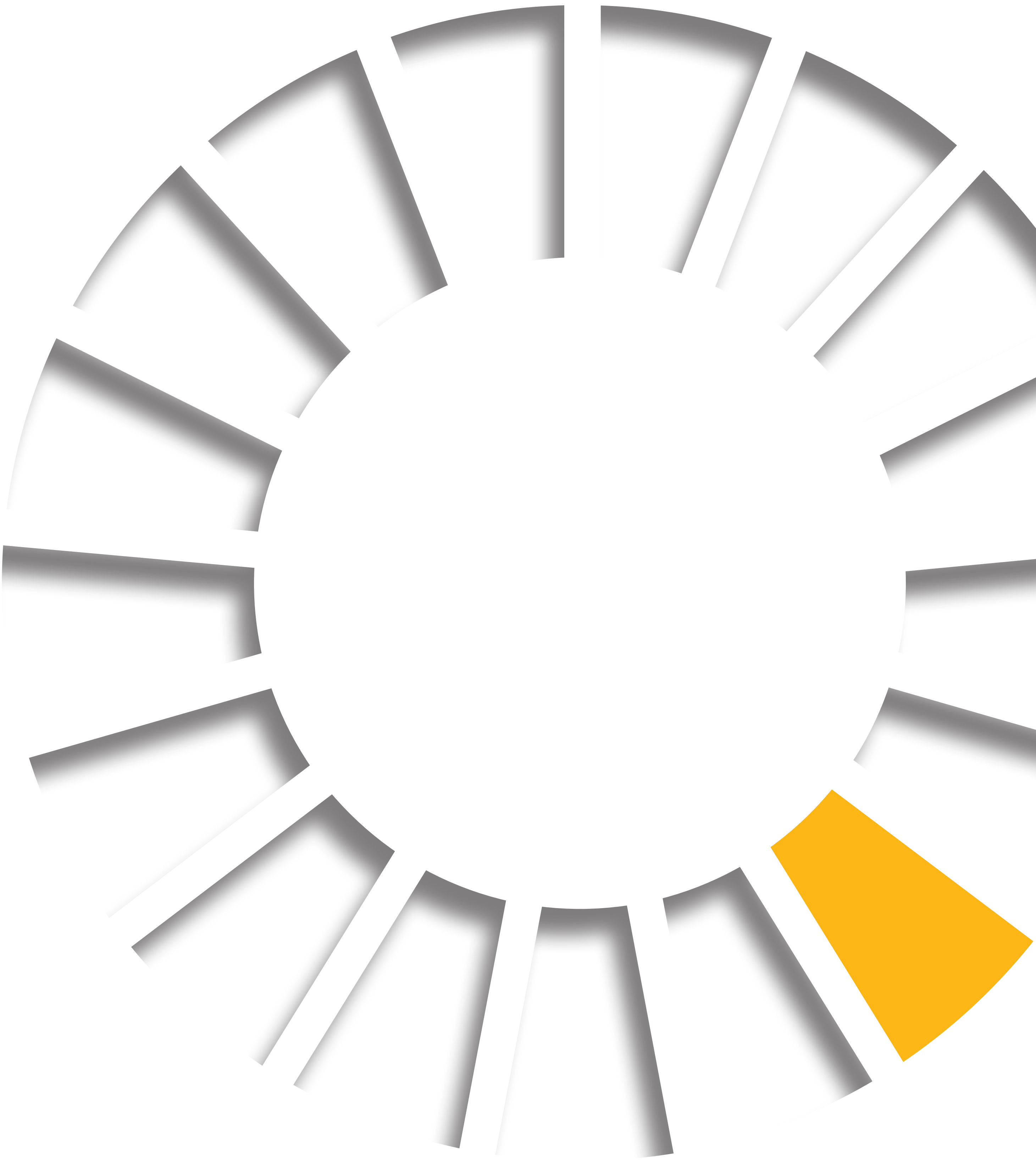

7 ENERGIA IRISGARRIA ETA EZ KUTSAGARRIA

GJH 7

Energia eskuragarria, fidagarria, jasangarria eta modernoa bermatzea guztiontzat

GJH 7 - Edukien laburpena

Ekimen legegileak

·**Trantsizio energetikoari eta Klima-aldaketari buruzko Lege-proiektua**, 2050erako berotegi-efektuko gasen isurketan neutraltasuna lortzeko eta klimarekiko erresilienteagoa den lurralde baterantz aurrera egiteko esparru juridikoa, klima-aldaketaren arloan erakundeen arteko koordinazio-mekanismoak eta -organoak sortuz.

Plangintza tresnak

·**2021-2024 Trantsizio energetikorako eta klima-aldaketarako plan estrategikoa**, 2024rako jomuga duen plana, berotegi-efektuko gasen isurketa % 30 murrizteko; energia berriztagarrien kuota azken energia-kontsumoaren % 20 izan dadin lortzeko; eta klima-aldaketaren aurrean euskal lurraldearen erresilientzia ziurtatzeko.

·**Hidrogenoaren Euskal Estrategia**, hidrogeno berriztagarria ekoizteko, biltegiratzeko, garraiatzeko eta tokiko merkatuan banatzeko baldintzak ezartzea du helburu, eta, aldi berean, nazioarteko merkatuan garrantzia duen zentro logistiko bat ezartzeko oinarri izatea.

·**Sektore Publikoaren Jasangarritasun Energetikoaren Plana 2025**, 2025ean energia-kontsumoa % 25eraino murrizteko, euskal sektore publikoaren guztizko energia-kontsumoaren erreferentzia-oinarriaren gainean.

·**Euskadiko Energia Estrategia 2030**, Energia-sistema gero eta iraunkorragoa lortzeko, lehiakortasunari, horniduraren segurtasunari eta karbono baxuari dagokienez.

·**Euskadiko Mugikortasun Elektrikoaren Estrategiak**, honen helburua da garraioaren sektorearen deskarbonizaziorako estrategiak, ibilgailu elektrikoari buruzko tokiko ikuspegiak eta ikuspegi globalak, mugikortasun elektrikoaren aurreko estrategien balorazioak eta 2030eko Ekintza Planaren ardatzak zehaztu eta aztertzea.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 7: Energia eskuragarria, fidagarria, jasangarria eta modernoa bermatzea guztiontzat

HELMUGA

7.2 Hemendik 2030era, nabarmenki areagotzea energia berriztagarrien proportzioa, energia-iturri guztien artean.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoko erakundeentzako eta euskal sektore publikoko beste erakunde batzuentzako energia elektriko % 100 berriztagarriaren horniduraren kontratazio zentralizatua bultzakada	**126.** Iturri berriztaga-rrien erabilera areago-tzea energiaren azken kontsumoan.
Energiaren Euskal Erakundeko zuzendari nagusiarena, ekonomiaren hainbat sektoretan energia termiko berriztagarrien instalazioak ezartzeko pizgarri-programa.	**126.** Iturri berriztaga-rrien erabilera areago-tzea energiaren azken kontsumoan.
Argi berdea Etxabarri-Ibiñako Ekiola parke fotovoltaikoari.	**126.** Iturri berriztaga-rrien erabilera areago-tzea energiaren azken kontsumoan.

GJH 7 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_7/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta ten-dentzia
Energia berriztagarrien proportzioa energiaren azken kontsumo gordinean.	**(2015)** **%12,90**	**(2021)** **%16,20**
CO2 isuri espezifikoak elektrizitatea sortzean. Neurri-unitatea: tCO2/GWh.	**(2015)** **295**	**(2019)** **311**

GJH 7 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_7/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta ten-dentzia
Instalatutako potentzia fotovoltaikoa biztanleko.	**(2015)** **99,36 kW**	**(2021)** **201,48kW**
Instalatutako eguzki-energia termikoa biztanleko.	**(2015)** **197,18 m^2**	**(2021)** **361,37 m^2**

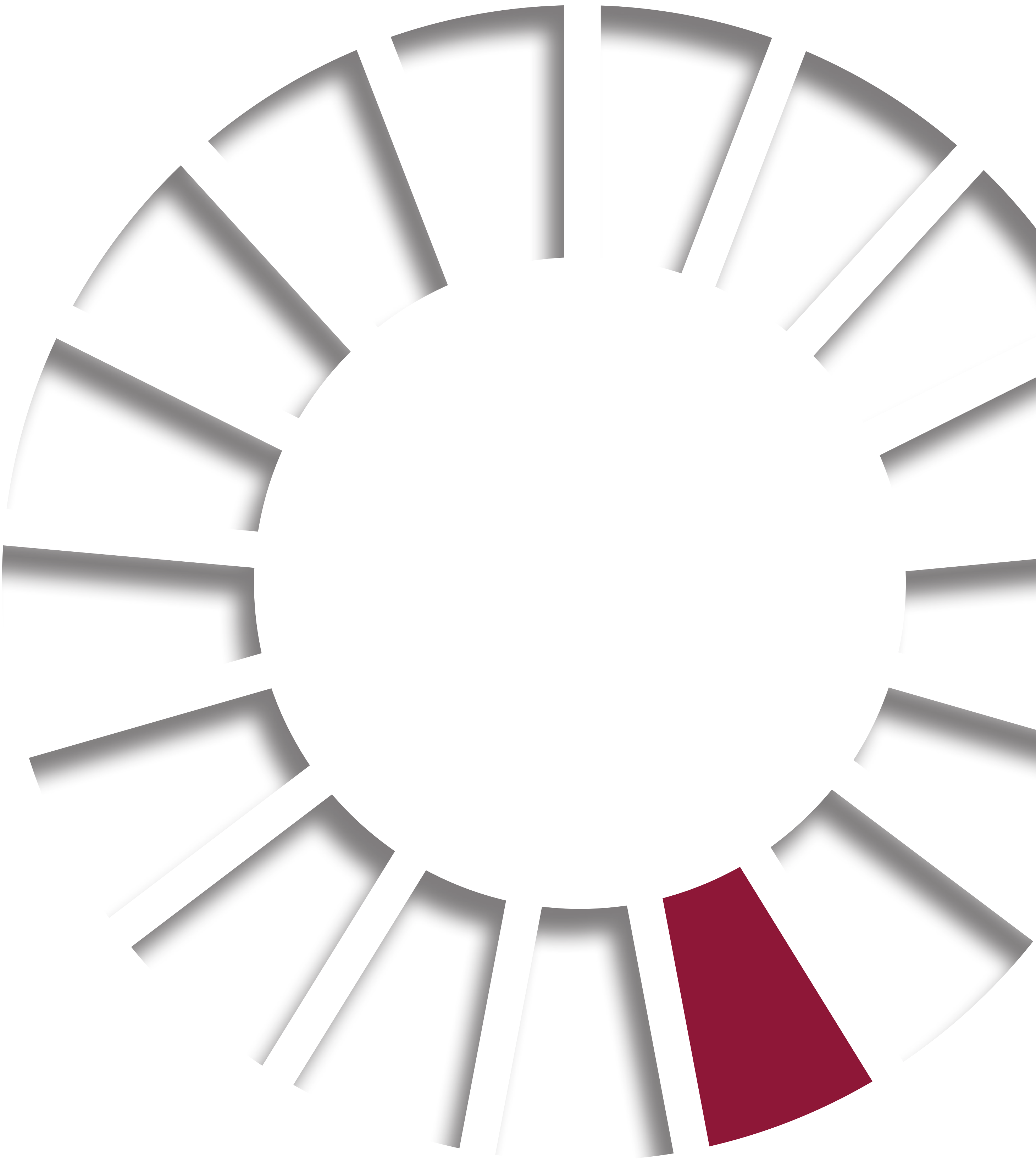

8 LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA

GJH 8

Guztiontzako hazkunde ekonomiko jarraitua, inklusiboa eta jasangarria, enplegu betea eta produktiboa nahiz lan duina sustatzea

GJH 8 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

- **Euskal enplegu publikoaren Legea**, Euskadiko enplegu publikoaren araubide juridikoa antolatzeko eta definitzeko, eta euskal administrazio publikoak arrazionalizatzeko eta modernizatzeko prozesua gauzatzeko.
- **98/2022 Dekretua abuztuaren 30ekoa**, zeinaren bidez bigarren aldiz aldatzen baita Lanbide-Euskal Enplegu Zerbitzuaren Estatutuak onartzen dituen Dekretua, prestazioen Zuzendaritza indartzeko eta DSBE eta GPI gizarteratzeko eta laneratzeko ibilbideekin lotzeko. Aldaketa hori “Lanbide Hobetzen” proiektuaren barruan kokatzen da. Proiektu horrek herritarrentzako arreta-zerbitzuen eredu berri baten oinarriak ezartzen ditu.

Plangintza Tresnak

- **Enpleguaren Euskal Estrategia 2030**, Kalitatezko enplegu inklusiboaren aldeko ituna, Euskadiren garapen ekonomiko eta sozialari lagunduko diona.
- **Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Estrategia 2021-2026**, laneko osasuna sustatzeko eta prebenitzeko, batez ere generoagatik, adinagatik, jatorriagatik eta dibertsitate funtzionalagatik edo beste batzuengatik osasun-desberdintasunik handienak jasan ditzaketen pertsonen kasuan.
- **Euskadiko Ekonomia eta Enplegua Suspertzeko “Berpiztu” Programa 2020-2024**, Euskadiko erakundeen erantzuna da, COVID-19aren osasun-pandemiak sortutako ekonomia- eta enplegu-krisia gainditzeko, galdutako enplegua berreskuratzeko eta langabezia-tasa % 10etik beherakoa izateko 2024ra bitartean finkatutako denbora-tartean.
- **Ekintzailetzaren Erakundearteko Plana 2024**, Ekintzailetza mota guztiak sustatzeko, susperraldi ekonomikoaren sasoi berri baten eragile gisa.
- **Lanbide Hobetzen Plana**, Batetik eraginkortasunean hobetzeko: bai langileen prestakuntza eta orientazio premietan, zein enpresen enplegu-premietan. Bestetik, Diru-Sarrerak Bermatzeko Errentak eta gizarteratzeko eta laneratzeko eskubidea ziurtatzeko.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 8: Guztiontzako hazkunde ekonomiko jarraitua, inklusiboa eta jasangarria, enplegu betea eta produktiboa nahiz lan duina sustatzea

HELMUGA

8.4 Hemendik 2030era, pixkanaka hobetzea munduko baliabideen ekoizpen eta kontsumo eraginkorra, eta hazkunde ekonomikoa ingurumenaren degradaziotik bereizten saiatzea, Kontsumo eta Ekoizpen Modalitate Jasangarrirei buruzko Programen Hamar Urterako Esparruarekin bat etorriz, garatutako herrialdeetatik hasita.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Euskadiko enpresa txiki eta ertainei laguntzeko programa zirkularra aurkeztu da. Programa hori Eusko Jaurlaritzaren –Ihobe eta Spri erakunde publikoen bidez– eta enpresa eragileen arteko lankidetza-itun handia da, eta horri esker, 500 enpresa txiki eta ertain mobilizatu nahi dira Euskadiko Ekonomia Zirkularraren Estrategiaren ezarpenean aurrera egin dezaten.	**131.** Enplegu berdea eta berrikuntza sustatzea ekonomia zirkularraren eremuan.
Gizarte Ekonomiako Sailarteko 2021- 2024 Plan Estrategikoaren berri izateko eta Legebiltzarrari bidaltzeko erabakia. Plan hori konpromiso baten parte da, eta legegintzaldi honetan Jaurlaritzak gizarte-ekonomiaren zeregina indartzeko dituen helburuei erantzuten die. Akordio hori osatzeko, 2021eko martxoaren 4an, gizarte-ekonomiaren esparru estrategiko bat prestatu zen, sailen arteko zeharkakotasunetik eta sektorearen partaidetzarekin.	**6.** Gizarte-ekonomiaren papera indartzea.

HELMUGA

8.5 Hemendik 2030era, enplegu osoa eta produktiboa eta lan egokia lortzea emakume eta gizon guztientzat, gazteak eta desgaitasunen bat dutenak barne; eta balio bereko lanarengatik soldata berdina eman dadila lortzea.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Berpiztu Programaren Kontseilu Errektorearen bilera. Berpiztu esparru-programak bi helburu argi ditu: Ekonomia suspertzea eta enplegua sustatzea. Esparru-programa honen helburua langabezia % 10etik behera kokatzea da. Helburu horrekin, Jaurlaritzak konpromisoa hartu du legegintzaldian zehar 13.250 M€ mobilizatzeko. 2021ean, 2.907 M€ inbertsioak egin ziren eta 33.000 lanpostu sustatu ziren. 2022an, aurreikusitako inbertsioak 3.210 M€ izango dira, eta 36.000 lan-kontratu sustatuko dira, Ukrainako krisiak aurreikuspen horietan izan dezakeen eragin negatiboaren zuhurtziaz.	**1.** Euskadiren berreraikitze sozial eta ekonomikora zuzendutako Suspertraldi Ekonomikorako eta Enplegurako Sail arteko Esparru-programa.
Aiaraldea eskualderako berehalako jarduera-plana, eskualdeko ekonomia eta gizartea suspertzeko 33 jarduera abian jartzea ahalbidetuko duena – 8 trakzio-proiektuetan bilduta (24.000.000 €).	**1.** Euskadiren berreraikitze sozial eta ekonomikora zuzendutako Suspertraldi Ekonomikorako eta Enplegurako Sail arteko Esparru-programa.

HELMUGA

8.6 Hemendik 2030ra, nabarmen murriztea enplegurik ez duten eta iksaten edo gaitzen ari ez diren gazteen proportzioa.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Lanbide. Langabetuen 2022tik 2024ra bitarteko prestakuntza-eskaintza finantzatzeko laguntzen deialdia.	**7.** Zailtasun handiagoak dituzten langabeen laneratzea sustatzea eta enpleguarekiko sarbidea hobetzea.
Erabakia, Lanbide Administrazio Kontseiluarena, zeinaren bidez onartzen baita urriaren 29ko 168/2019 Dekretuan aurreikusitako Enplegu Zentro Berezietako Jarduera Profesionalari Laguntzeko Unitateen 2022ko ekitaldiko finantzaketarako laguntzen deialdia. Laguntzak ematen dira, bai desgaitasuna duten pertsonen lanpostuak mantentzeko (59,5M€), bai jarduera profesionalari laguntzeko unitateetarako.	

GJH 8 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_8/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Batez besteko diru-sarrera lanorduko.	**(2015) 18,41**	**(2021) 19,94**
Gazteen langabezia-tasa (16-29 urte).	**(2015) %28,42**	**(2021) %17,35**
Ikasketarik egiten ez duten, lanean ez dauden eta prestakuntzarik jasotzen ez duten 15-24 urteko gazteen proportzioa.	**(2015) %8,21**	**(2021) %7,91**

GJH 8 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_8/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Langabezia-tasa: Langabeen proportzioa, ekonomikoki aktiboak diren pertsonekin alderatuta.	**(2015) %15,69**	**(2021) %9,99**
Batez besteko errenta pertsonal osoan emakumeen eta gizonen arteko parekotasun-indizea.	**(2015) 60,33**	**(2020) 64,43**
16 urte eta gehiagoko biztanleriaren okupazio-tasa.	**(2015) %48,70**	**(2021) %49,70**

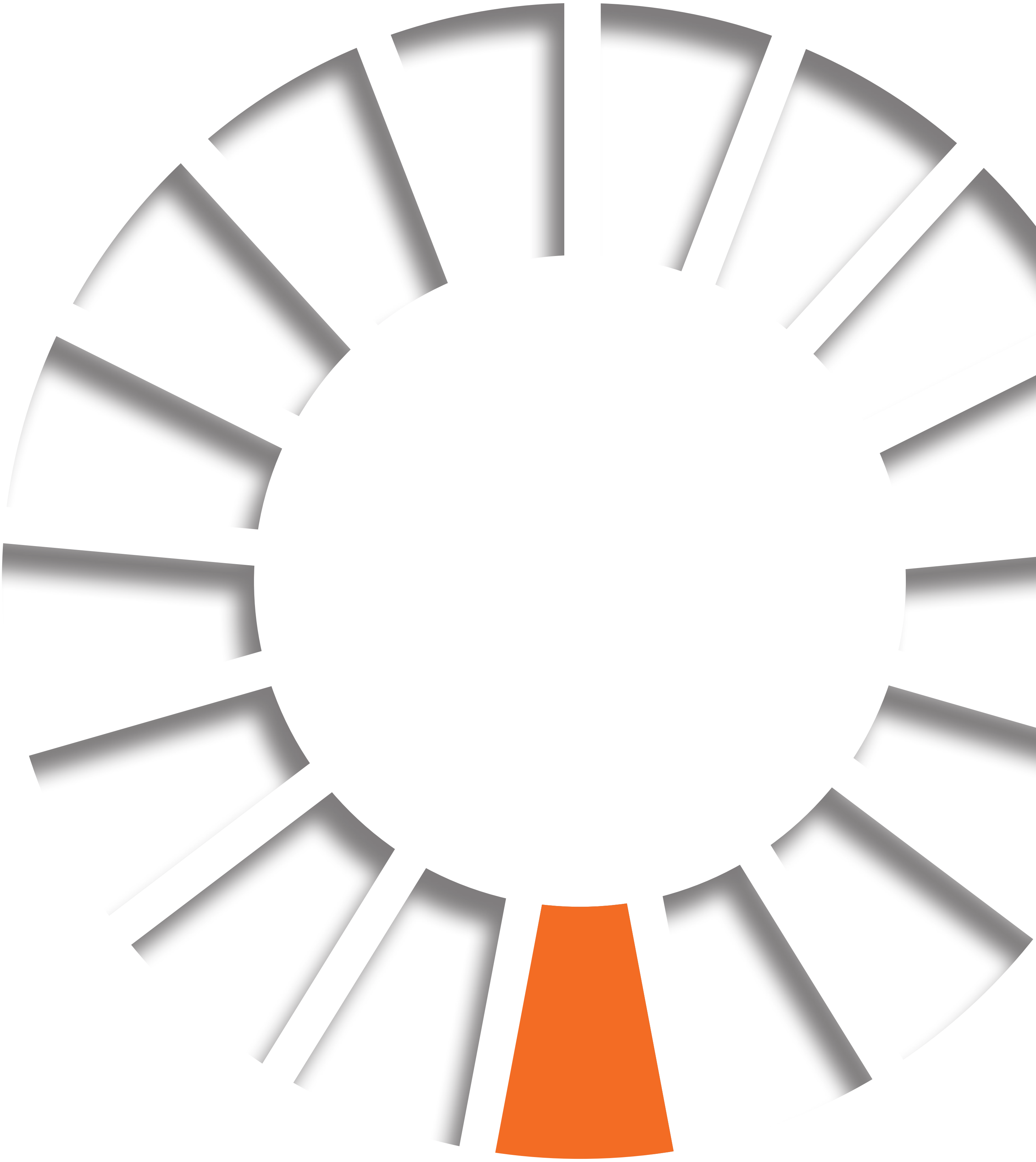

9 INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA

GJH 9

Azpiegitura erresilienteak eraikitzea, industrializazio inklusiboa eta jasangarria bultzatzea, eta berrikuntza sustatzea

GJH 9 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

- **118/2022 Dekretua, urriaren 11koa**, Ikerketa eta garapenerako zeharkako trakzio-proiektu kolaboratiboak diseinatzeko laguntzak arautzen dituena. Hasiera batean, “Zahartze Osasungarria”, “Mugikortasun Elektrikoa” eta “Ekonomia Zirkularra” arloetara zuzenduko da.
- **62/2022 Dekretua, maiatzaren 17koa**, zeinaren bidez Lanbide Heziketako Etorkizuneko Ikaskuntzen Euskal Institutua (EIEI) sortu eta erakunde horretako lanpostuen zerrenda onartzen baita.

Plangintza tresnak

- **Industria Garatzeko eta Nazioartekotzeko Plan Estrategikoa**, 2024rako Euskadiren esportazio-joera BPGren herena izateko, atzerrian ezarpenak dituzten euskal enpresen joera handitzeko eta nazioartekotzea bultzatzeko zerbitzuak % 10 handitzeko helburuarekin.
- **Ekonomia Zirkularraren eta Bioekonomiaren Plan Estrategikoa**, 2024rako helburu hauekin: produktibitate materiala % 30 handitzea, material zirkularraren erabilera-tasa % 10 handitzea, eta BPGren unitate bakoitzeko hondakinen sorrera-tasa % 10 murriztea.
- **Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana-ZTBP 2030**, Epe luzeko apustua, zientzia, teknologia eta berrikuntza sustatzeko, Euskadi digital, berde eta inklusiborako trantsizioa bizkortuko duten palanka gisa. Lau zutabetan oinarritzen da: bikaintasun zientifikoa, lidergo teknologiko-industriala, berrikuntza irekia eta talentua.
- **Euskadiko Parke Teknologikoen Sarearen Plana 2021-2024**, Ekosistema jasangarriagoak eta eraginkorragoak indartzeko eta Euskadiko enpresen eta gizartearen hazkunde teknologikoari aktiboki laguntzeko.
- **Euskadi 2025erako Eraldaketa Digitalerako Estrategia**. Eraldaketa digitaleko eredu berri bat definitzen du, Euskal Administrazio Publikoaren eta eragile ekonomiko eta sozialen arteko harremana ulertzeko eta gauzatzeko modu desberdin bat dakarrena, erronka globalei batera aurre egin ahal izateko.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 9: Azpiegitura erresilienteak eraikitzea, industrializazio inklusiboa eta jasangarria bultzatzea, eta berrikuntza sustatzea

HELMUGA

9.2 Industrializazio inklusiboa eta jasangarria sustatzea eta, hemendik 2030era, nabarmen areagotzea industriak enpleguari eta barne-produktu gordinari egiten dion ekarpena, bat etorriz egoera nazionalekin, eta ekarpen hori bikoiztea aurrerapen txikieneko herrialdeetan.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Euskadik kanpo-bulego berri bat ireki du Japonian. Horrekin, euskal enpresek herrialde horretan eta Asia eta Pazifikoan negoziatzeko aukerak handitzeko aukera izango dute.	**18.** Euskal enpresen nazipoartekotzea.
Aiaraldea eskualderako berehalako jarduera-plana, eskualdeko ekonomia eta gizartea suspertzeko 33 jarduera abian jartzea ahalbidetuko duena – 8 trakzio-proiektuetan bilduta (24.000.000 €).	**17.** Lehentasunezko jarduketa-guneak eta zailtasunak dituzten enpresak.
Eusko Jaurlaritzak 2,3 milioi m^2-ko industria-lurzorua aktibatu du EAEko 32 udalerritan.	**16.** Enpresa-azpiegiturak eta lurzoru industriala.

HELMUGA

9.3 Industria txikiek eta beste enpresa batzuek finantza-zerbitzuak, arrazoizko kredituak barne, lortzeko dituzten aukerak areagotzea, bereziki garapen-bidean dauden herrialdeetan, eta industria edo enpresa horiek balio-kateetan eta merkatuetan sar daitezela ahalbidetzea.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Euskal Autonomia Erkidegoko merkataritza modernizatzeko programa (Funts Teknologikoa), Suspertze, Eraldatze eta Erresilientzia Planaren esparruan (Europar Batasunak finantzatua-Next Generation EU).	**46.** Merkataritzaren eta ostalaritzaren lehiakortasuna hobetzea.
Euskadiko enpresa txiki eta ertainentzako Eusko Jaurlaritzaren laguntzen plana. 74 laguntza-programa jarri dira abian, 590 milioiko aurrekontuarekin, Euskadiko ETEentzat.	**15.** Enpresa txiki eta ertainak babestea.

HELMUGA

9.5 Ikerketa zientifikoa areagotzea eta herrialde guztietako industria-sektoreen ahalmen teknologikoa hobetzea, bereziki garapen-bidean dauden herrialdeetan. Horretarako, berrikuntza sustatu behar da eta nabarmen areagotu behar da, hemendik 2030era, ikerketan eta garapenean lan egiten duten pertsonen kopurua (milioi bat biztanleko), baita sektore publikoek eta pribatuek ikerketan eta garapenean egiten duten gastua ere.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Donostia International Physics center Fundazioari eta Tecnalia Research and Innovation Fundazioari zuzeneko dirulaguntza ematea, “Komunikazio kuantikoa” plan osagarria egitea finantzatzeko, Europar Batasunak finantzatutako Berreskuratze, Eraldaketa eta Erresilientzia Planaren 17. osagaiaren esparruan (Next Generation EU) (2022-2024).	**20.** Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzako Euskal Sistemaren emaitzak eta bikaintasuna hobetzea.
Ikerbasque Fundazioari zuzeneko dirulaguntza ematea, Red Basque Nanoneuro Network (B3N) 2022-2025 garatu eta bultzatzeko.	**68.** Politika zientifikoan eta bikaintasunezko ikerketan sakontzea eta Europarekin zein Euskadiko RIS3 Espezializazio Adimendunaren Estrategiarekin lerrokatzea.

GJH 9 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_9/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Manufaktura-sektorearen balio erantsia, BPGrekiko.	**(2015) %18,83**	**(2021) %17,98**
Ikerketa eta garapeneko gastuak BPGrekiko: Ikerketako eta garapeneko gastuak barne-produktu gordinarekiko duen proportzioa.	**(2015) %1,86**	**(2020) %2,11**
Lanaldi osoan diharduten ikertzaileen kopurua milioi bat biztanleko.	**(2015) 5.564,48**	**(2020) 6.550,52**

GJH 9 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_9/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Manufaktura-sektorearen per capita balio erantsi nominala.	**(2015) 5.935,56**	**(2020) 5.747,70**
Manufaktura-sektoreko enplegua, guztizko enpleguaren proportzioan (lanpostuak).	**(2015) %19,01**	**(2021) %18,53**

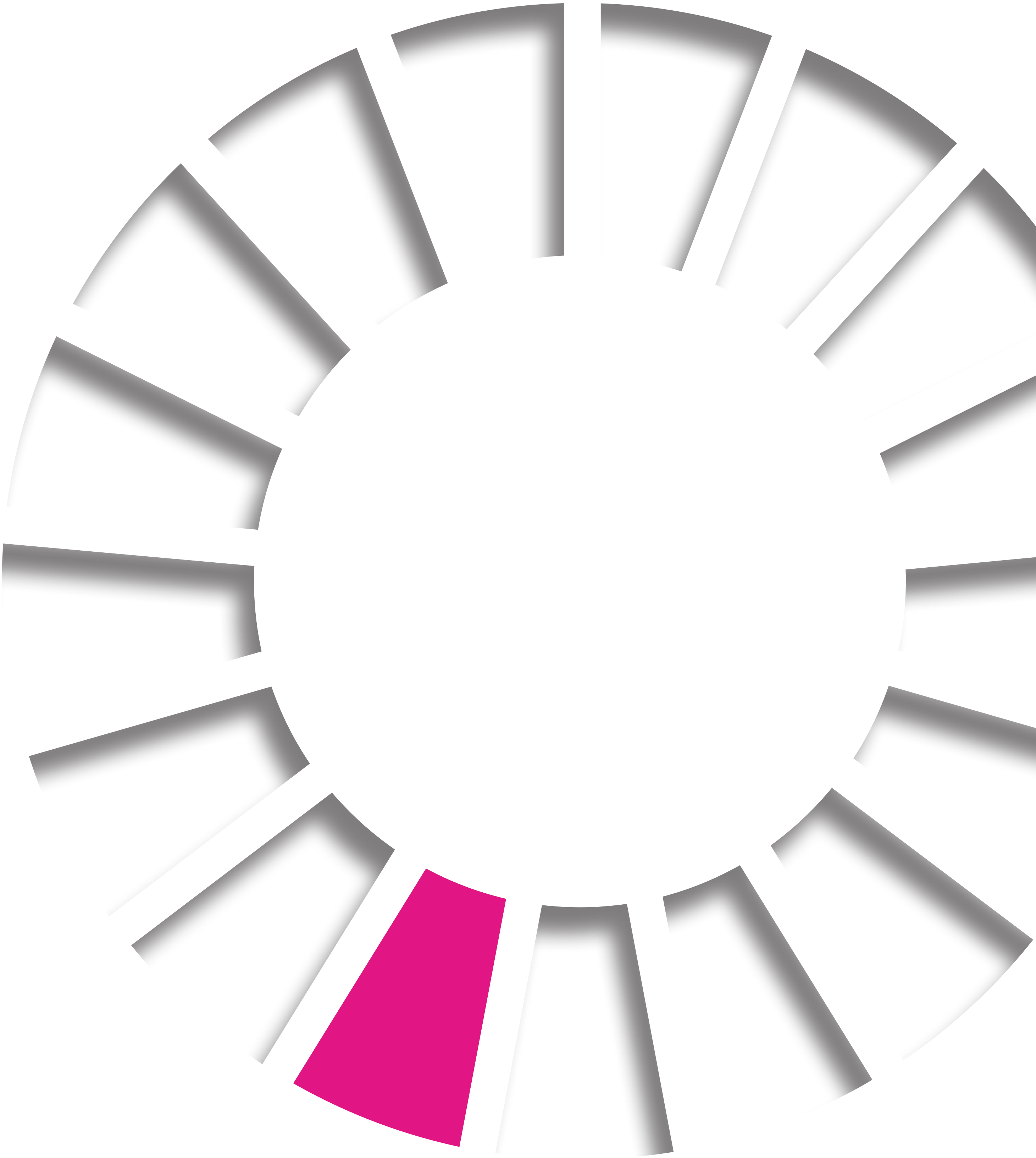

10 DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA

GJH 10

Herrialde bakoitzaren barneko eta herrialdeen arteko desberdintasunak murriztea

GJH 10 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**102/2022 Dekretua, irailaren 7koa**, 14 urtetik beherako seme-alaba adingabeak zaintzeko langileak kontratatzeko laguntzena. Informazio gehiago.

·**Tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren lege-proiektua.**

·**Kultu lekuen, Zentroen eta Erlijio Aniztasunaren Lege-proiektua**, gizartearen bizikidetza eta erlijio-aniztasuna babesteko eta pertsonen erlijio-askatasunerako oinarrizko eskubidea gauzatzen dela bermatzeko.

·**Haurren eta nerabeen eskubideen Lege-proiektua**, haurrak eta nerabeak babesteko eremua arautzeko, prebentzioan eta babesgabetasunarekiko urrakortasun-egoeretan arreta berezia jarrita.

Plangintza Tresnak

·**Migraziorako Euskal Itun Soziala**, helburu etiko hauek erdiesteko: migratzaileen premien aurrean erantzun solidarioa eta arduratsua indartzen laguntzea; eta aitzaki xenofoboko populismoen asmoak antzu bihurtuko dituen zeharkako batasun sozial eta politikoa eratzea.

·**Erronka demografikorako 2030erako euskal estrategia**: bost ardatz nagusi jorratzen ditu: gazteen emantzipazioa, familien eraikuntza, zahartze osasungarria, migrazio-gizarteratzea eta landa-errebalorizazioa. Estrategiak familia-aniztasuna aitortzea eta babestea du helburu.

·**Gizarteratzeko V. Euskal Plana 2022-2026**, erronkak eta hainbat emaitza ezartzen ditu, eta horiek ahalegina eskatzen dute gizarteratzearekin lotutako politiketan gertatu behar diren eraldaketa eta aurrerapen nagusiak adostasunez lehenesteko, bai eta euskal biztanleriaren egoeran gertatu behar diren aldaketak elkarrekin definitzeko ere.

·**Herritartasunaren, Immigrazioaren eta Asiloaren Kultura arteko VI. Plana (2022-2025)**, planak 103 ekintza biltzen ditu, hiru multzotan banatuta (estrategikoak, antolaketakoak eta programatikoak), lanak hiru ikuspuntutatik bideratuta: generoa, giza eskubideak eta hizkuntza. Sailburuak Aniztasunerako Euskal Ereduaren ideia indartu du, eta adierazi du hori tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren printzipioetan oinarritu beharko dela.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 10: Herrialde bakoitzaren barneko eta herrialdeen arteko desberdintasunak murriztea

HELMUGA

10.2 Hemendik 2030era, pertsona guztien gizarte-, ekonomia- eta politika-inklusioa indartzea eta sustatzea, beren adina, sexua, desgaitasuna, arraza, etnia, jatorria, erlijioa, egoera ekonomikoa edo beste edozein egoera edonolakoa izanda ere.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Iragaitzazko Pertsona Migratzaileei Larrialdiko Laguntza Emateko Erakundeen arteko Koordinazio Mahaiak Iparraldeko Hirigune Elkargoko ordezkaritza bat hartuko du modu irainkorrean.	**89.** Asilo-politikaren euskal eredu bat definitu eta sustatzea.
Eusko Jaurlaritzak eta Gipuzkoako Foru Aldundiak hitzarmena sinatu dute, Pasaian zahartzeari eta mendekotasunari lotutako erreferentziazko Adinberri zentroa sustatzeko. Zentroak, bere instalazioen artean, adinekoen egoitza berritzaile bat, eguneko zentro bat, tutoretzapeko apartamentuak eta zahartzeari lotutako I+Gko unitate bat izango ditu. Hitzarmena Euskadiko Ekonomia eta Enplegua Suspertzeko Berpiztu Programaren (2020-2024) barruan kokatzen da.	**84.** Adineko pertsonen zerbitzurako jarduera ekonomikoa eta gizarte-berrikuntza sustatzea.

HELMUGA

10.4 Politikak ezartzea (bereziki, zergei, soldatei eta gizarte-babesari lotutakoak), eta pixkanaka gero eta berdintasun handiagoa lortzea.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Alokairua ordaintzeko laguntzen zenbatekoak hobetzea, hilean 275 euroraino. Igoera horrek eragina du bai Etxebizitzarako Prestazio Ekonomikoetan (EPE), bai gazteenei berariaz zuzendutako laguntzetan (Gaztelagun).	**38.** Berariazko etxebizitzarako sarbide-ekintzak gazteentzat.
Errentamendu babestua sustatzeko programa. Sustapen berriko eragiketak sustatzea edo aldez aurretik zeuden etxebizitzak birgaitzearen bidez, sustatzaile publiko eta pribatuek alokairu sozial eta eskuragarriko etxebizitzak erostea, zuzkidura-bizitokiak sustatzea (ADA), gizarte-ekimenak cohousinga edo elkarlaneko etxebizitzak sustatzea, Alokairu programa (eremu publiko-pribatuko lankidetza-mekanismo berria, zeinaren arabera epe luzera eraikin pribatuak Jaurlaritzari lagatzen baitzaizkio, alokairu aseguratuko errenten truke).	**38.** Berariazko etxebizitzarako sarbide-ekintzak gazteentzat.

HELMUGA

10.6 Garapen-bidean dauden herrialdeen ordezkaritza eta esku-hartze handiagoa bermatzea nazioarteko ekonomia- eta finantza-erakundeek hartutako erabakietan, erakunde horien eraginkortasuna, fidagarritasuna, kontuak eta legitimotasuna hobetzeko.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Eusko Jaurlaritzak 32 milioi euro bideratuko ditu garapenerako lankidetzako proiektuetara eLankidetzaren bitartez.	**107.** Kalitatean, eraginean eta berrikuntzan sakontzea garapenerako lankidetzako politiketan.

GJH 10 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_10/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Soldatapeko lanak sortutako BPGren proportzioa.	(2015) %47,91	(2021) %47,45 ↓
Diru-sarreren medianaren % 50etik behera bizi diren pertsonen proportzioa, mediana autonomikoa kontuan hartuta: Kontsumo-unitate bakoitzeko diru-sarreren mediana autonomikoaren % 50etik beherako diru-sarrerekin bizi diren pertsonen proportzioa (ELGEren eskala aldatua). Etxe bateko kontsumo-unitateen kopurua kalkulatzeko, ELGEren eskala aldatua erabiltzen da, zeinak 1eko pisua ematen baitio 14 urteko edo gehiagoko lehen pertsonari, 0,5eko pisua 14 urteko edo gehiagoko gainerako pertsonei, eta 0,3koa, azkenik, 14 urtetik beherakoei.	(2014) %11,03	(2020) %11,10 ↓

GJH 10 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_10/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
20/80 ratioa, familia-errenta erabilgarriaren desberdintasunarena.	(2015) %8,90	(2020) %9,40 ↓
Etorkinen kopurua 10.000 biztanleko.	(2015) 165,32	(2021) 180,04

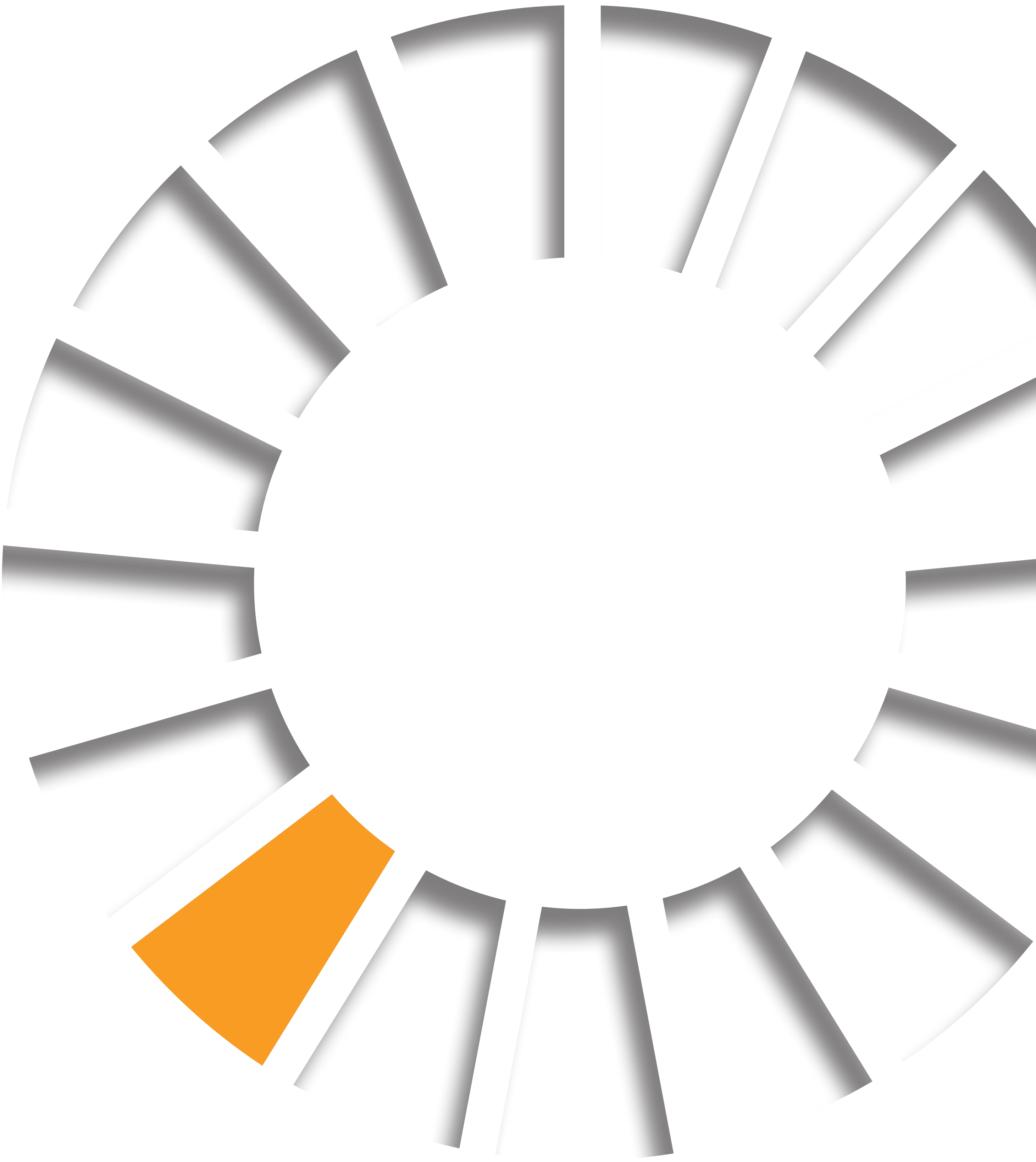

11 HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK

GJH 11

Hiriak eta giza kokaguneak inklusiboak, seguruak, erresilienteak eta jasangarriak izatea lortzea

GJH 11 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**118/2022 Dekretua, urriaren 11koa**, Ikerketa eta garapenerako zeharkako trakzio-proiektu kolaboratiboak diseinatzeko laguntzak arautzen dituena. Hasiera batean, “Zahartze Osasungarria”, “Mugikortasun Elektrikoa” eta “Ekonomia Zirkularra” arloetara zuzenduko da.

·**80/2022 Dekretua, ekainaren 28koa**, Euskal Autonomia Erkidegoan etxebizitzen eta zuzkidura bizitokien gutxieneko bizigarritasun baldintzak eta diseinu-arauak arautzen dituena. Euskal Autonomia Erkidegoko etxebizitzek eta zuzkidura-bizitokiek bete behar dituzten gutxieneko eraikuntza- eta bizigarritasun-baldintzak modu bateratuan jasotzen ditu, bai eta nagusiki bizitegi-erabilerarako diren eraikinak ere, helburu nagusia Euskadiko etxebizitzaren estandarrak hobetzea eta handitzea izanik.

·**Mugikortasun Jasangarriaren Lege-proiektua**. Mugikortasunari buruzko marko-juridiko integratua, garraio-eredu eraginkorra sustatzen duena, egungo sistemarekiko ingurumen- eta gizarte-inpaktuak murrizteko.

·**Euskadiko Dokumentu-Kudeaketa Integralaren eta dokumentu-ondarearen Legea**, zerbitzu publikoen informazioaren kudeaketa hobetzeko, gardentasun-printzipioa garatzeko, dokumentu-ondarea babesteko eta herritarrek informazioa eskuratzeko duten eskubidea aitortu eta gauzatzeko.

·**Euskadiko suteak prebenitzeko, itzaltzeko eta salbamenduko zerbitzuen Lege-Aurreproiektua**, prebentzio-, su-itzalketa- eta salbamendu-zerbitzuen garrantzi soziala nabarmentzeko, bai eta haien eginkizunak eta antolamendua eguneratzeko ere. Horretarako, lege-mailako araudi propioa emango zaie, zerbitzuen titular diren administrazioen autonomiari kalterik egin gabe, lurralde osoan zerbitzua ematea bermatuko duen, zerbitzu horiek elkarren artean eta beste zerbitzu batzuekin batera eta modu koordinatuan jardutea ahalbidetuko duten mekanismoak aurreikusiko dituen eta lege-erreserbaren mende dauden langileei aplikatu beharreko araubidearen berezitasunak aintzat hartuko dituen ereduari aurre egiteko.

Plangintza tresnak

·**2020-2025eko Euskadiko Segurtasun Publikoaren Plan Orokorra**, segurtasun publikoaren antolamendu-esparruaren ikuskera integrala definitzen du, eta, horretarako, administrazio publikoek zenbait xedapen, prozedura eta baliabide ahalbidetzen ditu, pertsonek beren eskubideak eta askatasunak erabat izan ditzaten eta beren bizitza bakean, ongizatean eta gizarte-kohesioan bizitzeko aukera izan dezaten baldintzak sustatzera eta oztopoak kentzera bideratuak, ahal den neurrian beren eskubideak eta askatasunak, segurtasuna eta ondasun eta ondare kolektiboa nahas ditzaketen arriskuak eta arriskuak murriztuz, nahita edo nahi gabe.

·**Euskadiko Bide Segurtasuneko, Mugikortasun Seguru eta Jasangarriko Plana**, trafiko-istripu baten ondorioz hil eta larri lesionatutako pertsonen kopurua murrizteko, herri barruko eta hiriarteko bideetan, Zero Biktima ikuspegiarekin, 2050erako; 2020. urtearekin alderatuta, 2030ean hildako eta larri zauritutako pertsonen kopurua gutxienez % 50 murrizteko helburu orokorrak betez.

·**Bultzatu 2050 Euskadiko Hiri Agenda**, hiri eta herri inklusiboak, seguruak, erresilienteak eta jasangarriak lortzeko, inor atzean gera ez dadin, eta 2050era arteko denbora-perspektiban.

·**Euskal Autonomia Erkidegoko Errepideen III. Plan Orokorra**, zerbitzua ematen den zona bakoitzaren baldintzatzaileetara egokitzeko bide-sarea, ingurumenaren eta hirigintzaren gaineko inpaktuak minimizatuta.

·**Etxebizitzaren Plan Zuzentzailea 2021-2023**, 71.200 etxebizitza birgaitzeko laguntzak ematea aurreikusten duena, energia-eraginkortasuna, bizigarritasuna, irisgarritasuna, segurtasuna eta eraikinen digitalizazioa hobetzeko.

·**Euskararen Agenda Estrategikoa**, euskararen transmisioa bermatzeko. Aisialdian eta kirolean euskararen erabilera handitzea. Euskararen erabilera handitzea ingurune digitalean. Komunikabideetan euskararen erabilera areagotzea.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 11: Hiriak eta giza kokaguneak inklusiboak, seguruak, erresilienteak eta jasangarriak izatea lortzea

HELMUGA

11.1 Hemendik 2030era, pertsona guztiek etxebizitza eta oinarrizko zerbitzu egokiak, seguruak eta arrazoizkoak izan ditzatela bermatzea, eta auzo marjinalak hobetzea.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Nerabe eta gazteengan “Arrisku-jokoa goiz detektatzeko eta prebenitzeko gida” argitaratu zen. Gidak hezkuntza-komunitateak, gizarte-eragileek, osasun-eragileek, eragile soziosanitarioek eta familiek gazteen joko patologikoari buruzko informazioa lortzeko eta joko patologikoa detektatu eta prebenitzeko jarraibideak eta tresnak eskaintzen ditu.	**109.** Prebentziozko segurtasuna ezartzea.
Alokairua ordaintzeko laguntzen zenbatekoak hobetzea, hilean 275 euroraino. Igoera horrek eragina du bai Etxebizitzarako Prestazio Ekonomikoetan (EPE), bai gazteenei berariaz zuzendutako laguntzetan (Gaztelagun), eta automatikoki gauzatuko da 2022ko urtarriletik aurrera.	**37.** 15 urterako etxebizitzaren aldeko gizarte-ituna lortzea eta legegintzaldiko Etxebizitza Plan Zuzentzaile berria onestea.

HELMUGA

11.2 Hemendik 2030era, pertsona guztientzako garraio-sistema seguru, arrazoizko, irisgarri eta jasangarria izateko aukera ematea, batez ere, garraio publikoa areagotuz eta ahultasun-egoeran dauden pertsonen beharrei arreta berezia eskainiz (emakumeak, haurrak, desgaitasunen bat dutenak eta adineko pertsonak).

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Bilboko metroaren 5. linearen hitzarmena sinatzea Bizkaiko Foru Aldundiarekin.	**34.** Trenbide-inbertsioak lehenestea.
AHTren Bilboko eta Gasteizko trenbide-integrazioari buruzko protokoloak sinatzeko ekitaldia. Protokolo horien bidez, administrazioek modu koordinatuan garatu nahi dituzte trenbidea eta haren sarbideak bi euskal hiriburuetan integratzeko lanak. Eusko Jaurlaritzak obra zibilaren zati bat egingo du, bai Bilbon, bai Gasteizen, kudeaketa-gomendio baten bidez.	**34.** Trenbide-inbertsioak lehenestea.
Errepideko trafikoko zehapenak ordaintzeko sistema. Horri esker, trafikoko arau-hauste bat egiten duten pertsonek Ertzaintzak salaketa jartzen dien leku eta une berean ordaindu ahal izango dituzte isunak, eta prozedura eta deskontua baliatu ahal izango dituzte, eta laster ordainduko zaie, inora ere joan beharrik gabe edo ordainketa-gutunarekin zigorra etxera iritsi arte itxaron beharrik gabe. 2022ko uztailetik, Ertzaintzaren trafikoko patruilek isunak ordaintzeko 40 gailu dauzkate: 15 Bizkaian, 15 Gipuzkoan eta 10 Araban.	**108.** Segurtasun hurbilagoa, gardenagoa eta pertsonen zerbitzura dagoena sustatzea.

HELMUGA

11.3 Hemendik 2030era, hirigintza inklusiboa eta jasangarria areagotzea, eta baita giza kokaguneen kudeaketa parte-hartzailea, integratua eta jasangarria ere, herrialde guztietan.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Zuzeneko dirulaguntzak ematea Euskadiko 12 udalerritako 14 auzo kalteberen hiri-berroneratzeko laguntzetarako. Proiektuak auzo kalteberen hiri-berroneratze integralerako planaren barruan sartzen dira, eta 21 udalerri hartzen ditu. Araban, Gasteizko Zaramaga auzoarekin lan egingo da; Bizkaian, Bilboko hiru auzotan (Unzeta parrokoa, Urizar dorrea eta Uretamendi), Bermeon (Iparragirre eta Txibitxiaga) eta Sestaon (Vista Alegre); eta Gipuzkoan, Arrasaten (Santa Teresa auzoa), Altzan (Donostia), Eibarren (Gabilondoren seme-alabak), Elgoibarren (Sigma etxebizitzak), Errenterian (Beraun), Leaburun (Txarama), Soraluzen (Ezozia) eta Irunen.	**39.** Birgaitzea, hiri-berroneratzea eta etxebizitza-berrikuntza sustatzea, irisgarritasuna, energia-eraginkortasuna eta eraikuntza jasangarria hobetuz.
Euskadiko Etxebizitzaren aldeko 2022-2036 Itun Soziala sinatu da, eta 80 erakundek baino gehiagok bat egin dute itun horrekin. Akordioaren helburuak honako hauek dira: alokairu eskuragarriaren eskaintza publikoa handitzea 50.000 etxebizitzako parkera iritsi arte, parke osoaren % 12ra igotzea etxebizitza babestu iraunkorrak, edo hiru etxetik bat birgaitzea 2036 amaitu baino lehen.	**39.** Birgaitzea, hiri-berroneratzea eta etxebizitza-berrikuntza sustatzea, irisgarritasuna, energia-eraginkortasuna eta eraikuntza jasangarria hobetuz.

HELMUGA

11.4 Munduko kultura- eta natura-ondarea babesteko eta zaintzeko ahaleginak bikoiztea.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Euskadiko Jasangarritasun Turistikoko bigarren Lurralde Plana onartu da. Plan horrek 33,9 milioi euroko ekarpena egingo dio Next-GenerationEU Europako Funtsen turismo-sektoreari.	**41.** Euskadi - Basque Country norako turistiko segurua, jasangarria eta arduratsua.

GJH 11 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_11/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Etxebizitzan gabezia jakin batzuk dituztenen pertsonen proportzioa: Etxebizitzetan itoginak, hormetako, zoruetako, sabaietako edo zimenduetako hezetasunak edo zoruetako, leihoetako edo ateetako usteltasun-arazoak dituzten pertsonen proportzioa.	(2014) %11,80	(2020) %10,46
Lurreko garraio kolektiboko zerbitzu publikoetan joan-etorriak biztanleko.	(2015) 117,51	(2021) 93,65
Airearen kalitatearen indizea.	(2015) 83,39	(2020) 88,63

GJH 11 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_11/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Familia-etxebizitza nagusietan bizi direnen batez besteko kopurua.	(2015) 2,5	(2021) 2,4
Familia-etxebizitzen batez besteko azalera erabilgarria.	(2015) 85,90	(2021) 87,30

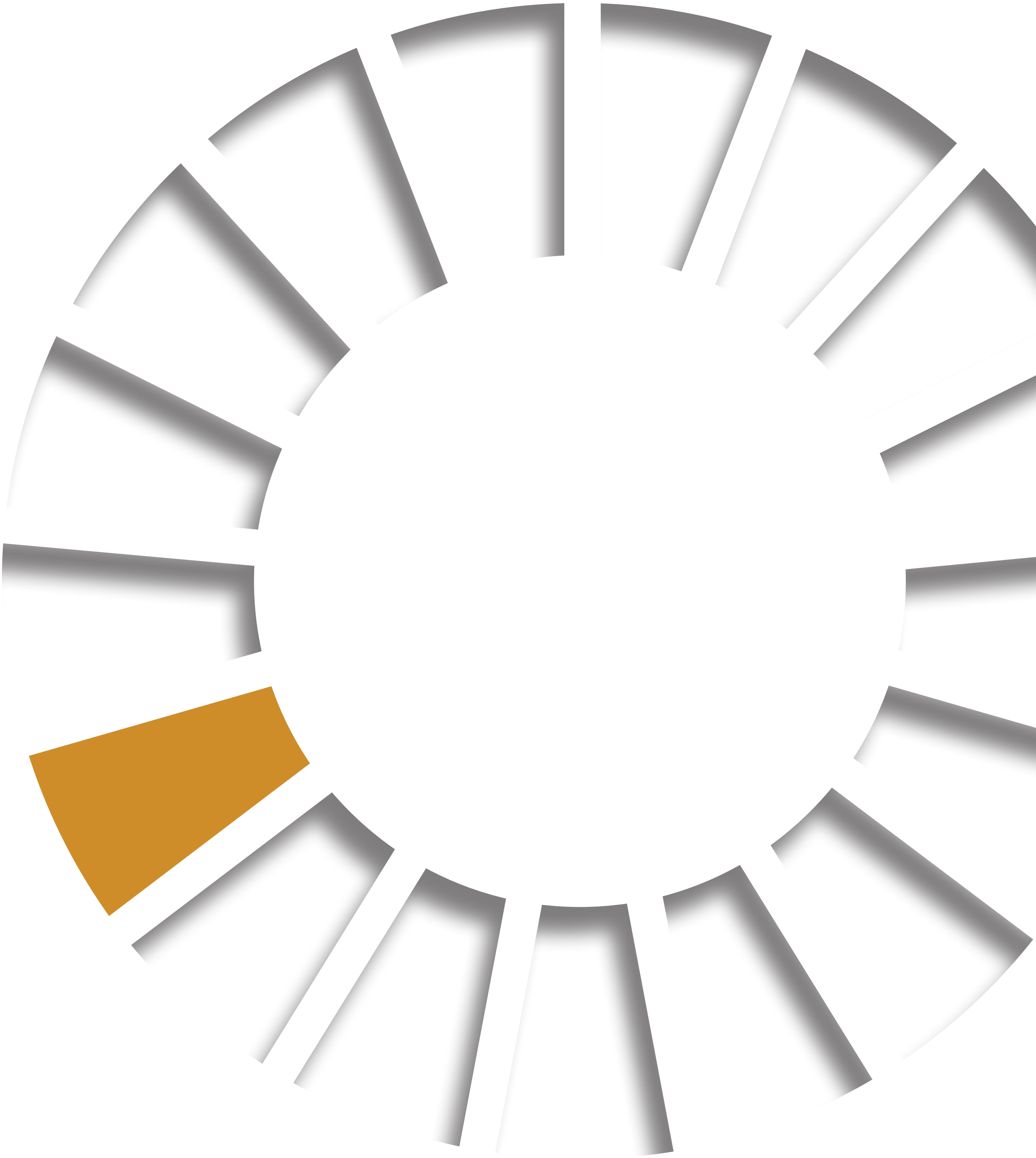

12 EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK

GJH 12

Kontsumo eta ekoizpen modalitate jasangarriak bermatzea

ODS 12 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**Kontsumitzaileen eta Erabiltzaileen Estatutuaren Lege-proiektua**, Helburua Kontsumobideren protagonismoa bultzatzea da, eta tresna berriak emango dizkio kontsumitzaileen eta erabiltzaileen eskubideen defentsa hobetzeko. Bereziki azpimarratuko ditu gutxiagotasun-, mendekotasun-, babesgabetasun- edo diskriminazio-egoeran dauden kolektiboak, edo kalteberatasun-egoeran daudenak.

Planifikazio Tresnak

·**Ekonomia Zirkularraren eta Bioekonomiaren Plana**, 2024rako helburu hauekin: produktibitate materiala % 30 handitzea, material zirkularraren erabilera-tasa % 10 handitzea, eta BPGren unitate bakoitzeko hondakinen sorrera-tasa % 10 murriztea.

·**Euskadiko Erosketa eta Kontratazio Berdearen Programa 2030**, Euskal sektore publikoaren eta pribatuaren erosketa-potentziala erabiltzeko, merkatuarekin koordinatuta, garapen sozioekonomiko iraunkorra lortzeko.

·**Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana-ZTBP 2030**: zientzia, teknologia eta berrikuntza sustatzeko, Euskadi digital, berde eta inklusiborako trantsizioa bizkortuko duten palanka gisa.

·**Hondakinak Prebenitzeko eta Kudeatzeko Plana 2030**, 2030erako helburu hauekin: guztizko hondakinen sorrera-tasa % 30 murriztea; hiri-hondakinen gaikako bilketa % 85era arte handitzea; hondakin ez-arriskutsuen % 85 berrerabiltzea, bigarren mailako material bihurtuz; eta zabortegietako deuseztapena % 15 baino gutxiagora murriztea.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 12: Kontsumo eta ekoizpen modalitate jasangarriak bermatzea

HELMUGA

12.2 Hemendik 2030era, baliabide naturalen kudeaketa jasangarria eta erabilera eraginkorra egin dadila lortzea.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Lehiakortasunari eusten laguntzeko eta Ukrainako gerratik eratorritako ondorio ekonomikoak arintzeko arrantza-sektoreari zuzendutako ezohiko laguntza-programa.	**27.** Tokiko elikadura ekologiko, jasangarri eta osasuntsuagoa sustatzea.
«Arabako Mahastiak/Viñedos de Álava» jatorrizko deitura babestua onartzen da, eta babes nazional iragankorra ematen da.	**27.** Tokiko elikadura ekologiko, jasangarri eta osasuntsuagoa sustatzea.

HELMUGA

12.5 Hemendik 2030era, nabarmen murriztea hondakinen sorrera, prebentzio-, murrizketa-, birziklatze- eta berrerabilpen-jardueren bitartez.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
2023ko urtarrilaren 1ean indarrean sartuta, hondakinak hondakindegietan biltegiratzearen, errausketaren eta hondakinen baterako errausketaren gaineko zerga (IDRVICR) eta plastikozko ontzi ez berrerabilgarrien gaineko zerga berezia (IEEPNR) sortzen dira. Bi zergak ituntzeko proposamena egin da.	**132.** Hondakinak murriztea eta horien birziklapena eta balorizazioa areagotzea.
Euskadiko enpresa txiki eta ertainei laguntzeko programa zirkularra aurkeztu da. Programa hori Eusko Jaurlaritzaren –Ihobe eta Spri erakunde publikoen bidez– eta enpresa eragileen arteko lankidetza-itun handia da, eta horri esker, 500 enpresa txiki eta ertain mobilizatu nahi dira Euskadiko Ekonomia Zirkularraren Estrategiaren ezarpenean aurrera egin dezaten.	**131.** Enplegu berdea eta berrikuntza sustatzea ekonomia zirkularraren eremuan.

GJH 12 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_12/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Birziklatutako hiri-hondakinen proportzioa, sortutako eta tratatutako hiri-hondakin guztiekiko: Birziklatutako udal-hondakinen proportzioa, etxeetan eta zerbitzuen sektorean (dendak, bulegoak eta erakunde publiko edo pribatuak) sortutako eta tratatutako udal-hondakinen guztizkoarekin alderatuta, haien kudeaketa toki-erakundeena izanik.	(2015) %36,44	(2020) %47,23
Europar etiketa ekologikoaren lizentzien kopurua.	(2015) 19	(2021) 57

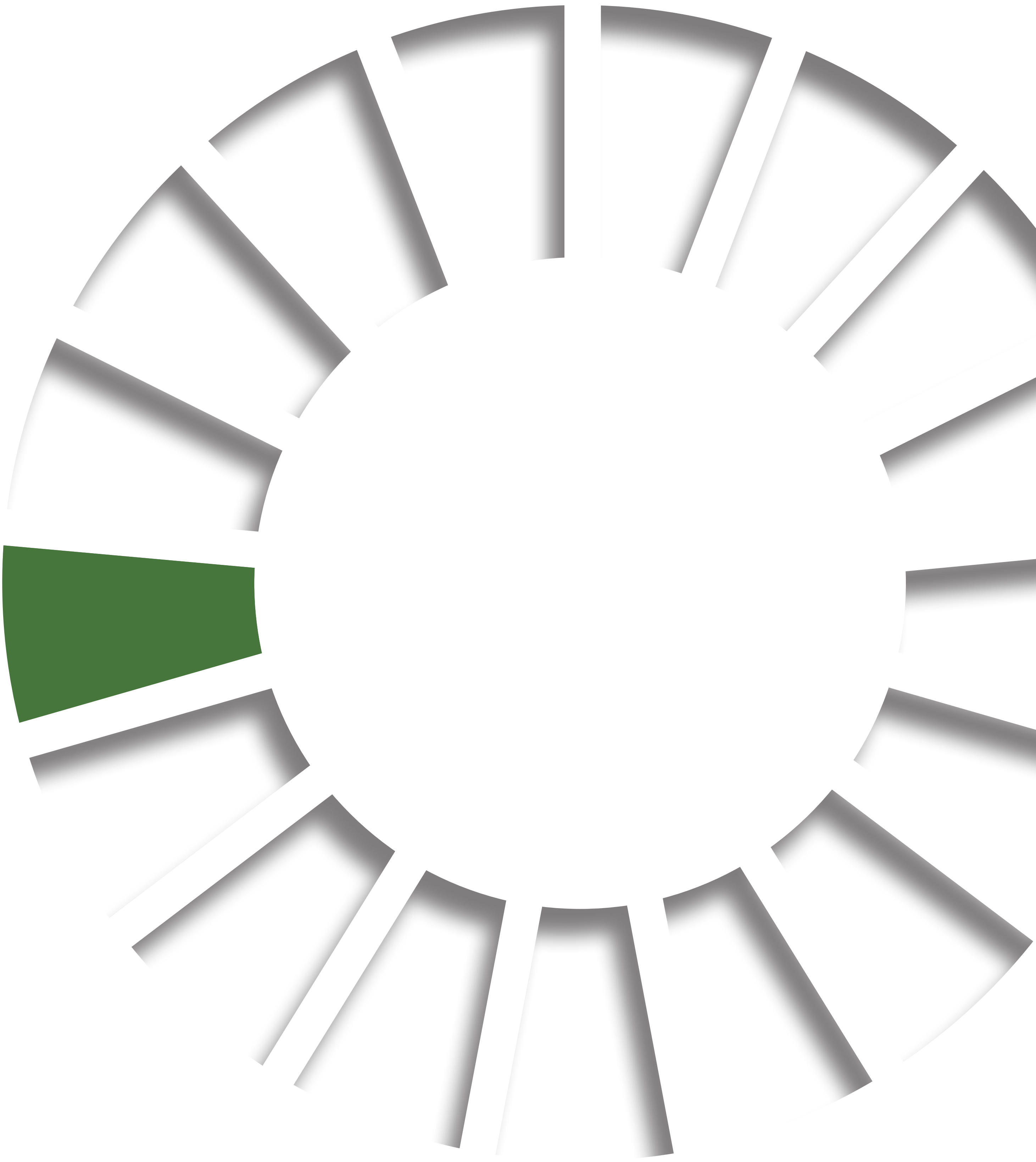

13 KLIMAREN ALDEKO EKINTZA

GJH 13

Neurri urgenteak hartzea klima-aldaketaren eta haren ondorioen aurka egiteko

GJH 13 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**Euskadiko Ingurumen Administrazioaren Legea**, Ingurumena babestu, zaindu eta hobetzeko marko juridikoa ezartzeko.
·**Trantsizio energetikoari eta Klima-aldaketari buruzko Lege-proiektua**, 2050erako berotegi-efektuko gasen isurketan neutraltasuna lortzeko eta klimarekiko erresilienteagoa den lurralde baterantz aurrera egiteko esparru juridikoa, klima-aldaketaren arloan erakundeen arteko koordinazio-mekanismoak eta -organoak sortuz.
·**Mugikortasun Jasangarriaren Lege-proiektua**, Lege-proiektuaren xedea da mugikortasun aktiboa (oinez edo bizikletaz) sustatzea, garraio publikoa bultzatzea ibilgailu pribatuaren aurrean, garraio-titulu publikoen elkarreragingarritasuna sistema integratu intermodal batean, trena sustatzea eta mugikortasun jasangarria bultzatzea erkidego-, foru- eta udal-plangintzaren esparrutik.

Plangintza Tresnak

·**Trantsizio energetikorako eta klima-aldaketarako plan estrategikoa 2024**, nazioarteko helburuak betetzeko eta klima-aldaketaren abiadura murrizteko, eta horren ondorioei erantzuteko gaitasuna handitzeko.
·**Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana-ZTBP 2030**, Zientzia, teknologia eta berrikuntza sustatzeko, Euskadi digital, berde eta inklusiborako trantsizioa bizkortuko duten palanka gisa.
·**2030erako Euskadiko Ingurumenaren V. Esparru Programaren elaborazioa**, munduko joera nagusiekin bat etorriz, euskal gizarte oparoa, modernoa, aurreratua eta iraunkorra garatzeko ingurumen-politika hedatzeko.
·**Ingurumen Ikuskapenerako eta Kotrolerako Plana 2019-2026**, EAEko ingurumenaren babes-maila handia lortzeko, ingurumen-araudia eta ingurumen- baimen eta -prozeduretan ezarritako betekizunak betetzen direla egiaztatuz.
·**Klima-aldaketaren aurkako estrategia Klima 2050,** 2030. urterako berotegi-efektuko gasen isuriak 2005. urtearekin alderatuta % 40 murrizteko, eta 2050. urterako % 80 murrizteko.
·**Euskadiko Mugikortasun Elektrikoaren Estrategiak**, honen helburua da garraioaren sektorearen deskarbonizaziorako estrategiak, ibilgailu elektrikoari buruzko tokiko ikuspegiak eta ikuspegi globalak, mugikortasun elektrikoaren aurreko estrategien balorazioak eta 2030eko Ekintza Planaren ardatzak zehaztu eta aztertzea.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 13: Neurri urgenteak hartzea klima-aldaketaren eta haren ondorioen aurka egiteko

HELMUGA

13.2 Klima-aldaketari lotutako neurriak sartzea politika, estrategia eta plan nazionaletan.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoko erakundeentzako eta euskal sektore publikoko beste erakunde batzuentzako energia elektriko % 100 berriztagarriaren hornikuntzaren kontratazio zentralizatua bultzakada.	**126.** Iturri berriztagarrien erabilera areagotzea energiaren azken kontsumoan.
Euskal Trenbide Sarearekin eta Bizkaiko Foru Aldundiarekin hitzarmen bat harpidetza, Bilboko Hiri Trenbidearen 5. linea eraikitzeko eta finantzatzeko.	**34.** Trenbide-inbertsioak lehenestea.
Hendaiako Truke Multimodalerako Zentroa abian jartzea. Europar Batasuna zeharkatzen duen Korridore Atlantikoaren katebegi estrategiko bihurtzen da.	**34.** Trenbide-inbertsioak lehenestea.

GJH 13 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_13/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta ten-dentzia
Berotegi-efektuko gasen isurketa, 2005. urtearekin alderatuta: Berotegi-efektuko gasen isurketen aldakuntza-tasa, 2005. urtearekin alderatuta (Kioto-toko protokoloa).	**(2015)** **%-23,84**	**(2020)** **%-35,47**
Unitate egoiliarren berotegi efektuko gasen guztizko isurtzeak BPGko unitate bakoitzeko.	**(2015)** **0,28kg CO^2**	**(2020)** **0,24kg CO^2**

GJH 13 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_13/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta ten-dentzia
Hondamendiei zuzenean egotzitako hildako pertsonen kopurua 100.000 biztanleko.	**(2015)** **0,09**	**(2020)** **0,00**

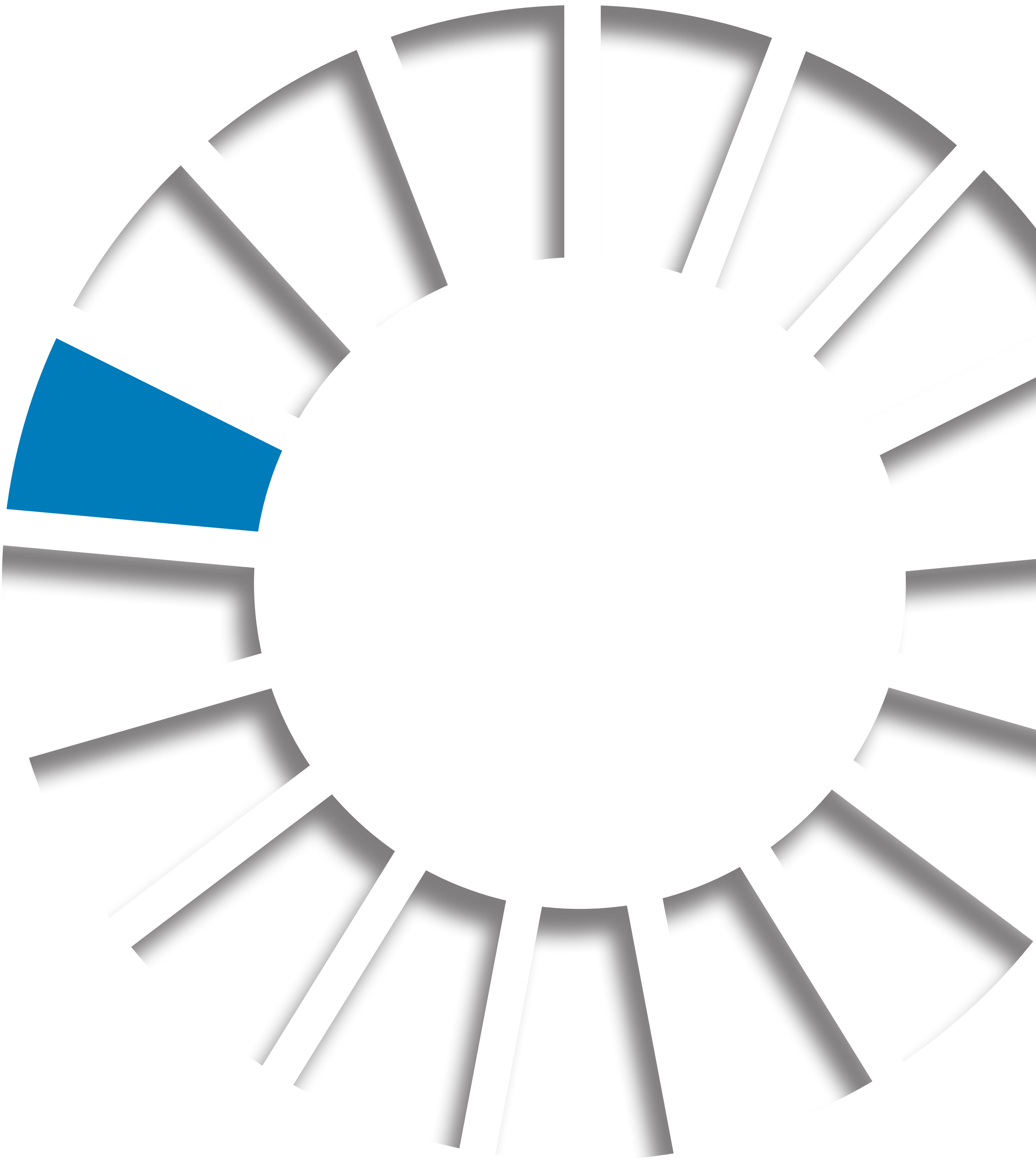

14 ITSASPEKO BIZITZA

GJH 14

Ozeanoak, itsasoak eta itsas baliabideak mantentzea eta modu jasangarrian erabiltzea, garapen jasangarriari begira

GJH 14 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**130/2022 Dekretua, azaroaren 2koa**, Euskal Autonomia Erkidegoan jasangarritasunerako ingurumen-hezkuntza sustatzen duena. Dekretu horren bidez, iraunkortasunerako ingurumen-hezkuntza sustatu eta sendotu nahi da Euskadin, eremu horretan lan egiten duten eragile guztien eskutik, iraunkortasunaren eta osasunaren sustapenaren kultura berri baterantz aurrera egiteko.
·**73/2022 Dekretua, ekainaren 14koa**, Euskal Herriko arraza autoktonoak kontserbatu, hobetu eta sustatzeko eta animalia-arrazak sustatzen dituzten entitateak arautzeko dekretua aldatzen duena.

Planifikazio Tresnak

·**Itsas Arrantzarako Europako Funtsaren (FEMP 2021-2027) Euskadiko programa eragilea**, Euskal Autonomia Erkidegoko arrantza- eta akuikultura-sektoreari laguntzeko eta itsas ingurunean duen eragina mugatzeko.
·**Euskadiko Lurzorua Babesteko 2030erako Estrategia**, lurzoruaren kudeaketari modu integralean heltzen dion lehenengo estrategia. Estrategia honek helburu handinahi bat ezartzen du, alegia, ingurune horren degradazioa mendearen erdirako eragoztea, neutroa izateraino; eta, aldi berean, beraren kontserbazioa bermatzea biodibertsitaterako eta pertsonentzako osasunaren ikuspuntutik.
·**Gastronomia eta Elikaduraren 2021-2024 Plan Estrategikoa**, xedea da gastronomia eta elikadura sustatzea eta garatzea Euskadiko ekonomiarentzako sektore estrategiko gisa, gaitasuna baitu enplegua eta jarduera ekonomikoa sortzeko, kultura-ondare gastronomikoa eta natura- eta paisaia-baliabideak kontserbatzeko.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 14: Ozeanoak, itsasoak eta itsas baliabideak mantentzea eta modu jasangarrian erabiltzea, garapen jasangarriari begira

HELMUGA

14.1 Hemendik 2025era, mota guztietako itsas kutsadura aurreikustea eta nabarmen murriztea, bereziki, lurrean eginiko jardueren bidez sortutakoa (itsas detrituak eta elikagaien bidezko kutsadura barne).

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Euskadiko Lurzorua Babesteko 2030erako Estrategia aurkeztu da, hau da, lurzoruaren kudeaketari modu integralean heltzen dion lehenengo estrategia. Estrategia honek helburu handinahi bat ezartzen du, alegia, ingurune horren degradazioa mendearen erdirako eragoztea, neutroa izateraino; eta, aldi berean, beraren kontserbazioa bermatzea biodibertsitaterako eta pertsonentzako osasunaren ikuspuntutik.	**134.** Ingurumen-politika aurreratua eta ingurune naturalaren eta ekosistemen hobekuntza sustatzea, biodibertsitatea eta lurreko zein itsasoko habitat nagusien defentsa.
Bederatzi milioi eurotik gora LEADER eremuetako landa-udalerrietako sustapen, garapen eta dibertsifikazio ekonomikorako.	**29.** Portuen kudeaketa eta euskal landa- eta kostalde-espazioa zaintzea.
Gastronomia eta Elikaduraren 2021-2024 Plan Estrategikoa abian jarri da.	**30.** Euskal nekazaritzako elikagaien sektorea indartzea, ekintzailetzaren, berrikuntzaren eta klima-aldaketaren erreferente gisa.

GJH 14 Adierazleak https://www.eustat.eus/adierazleak/id_14/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Bainatzeko uren kalitatea.	**(2015)** **%79,00**	**(2017)** **%85,00**

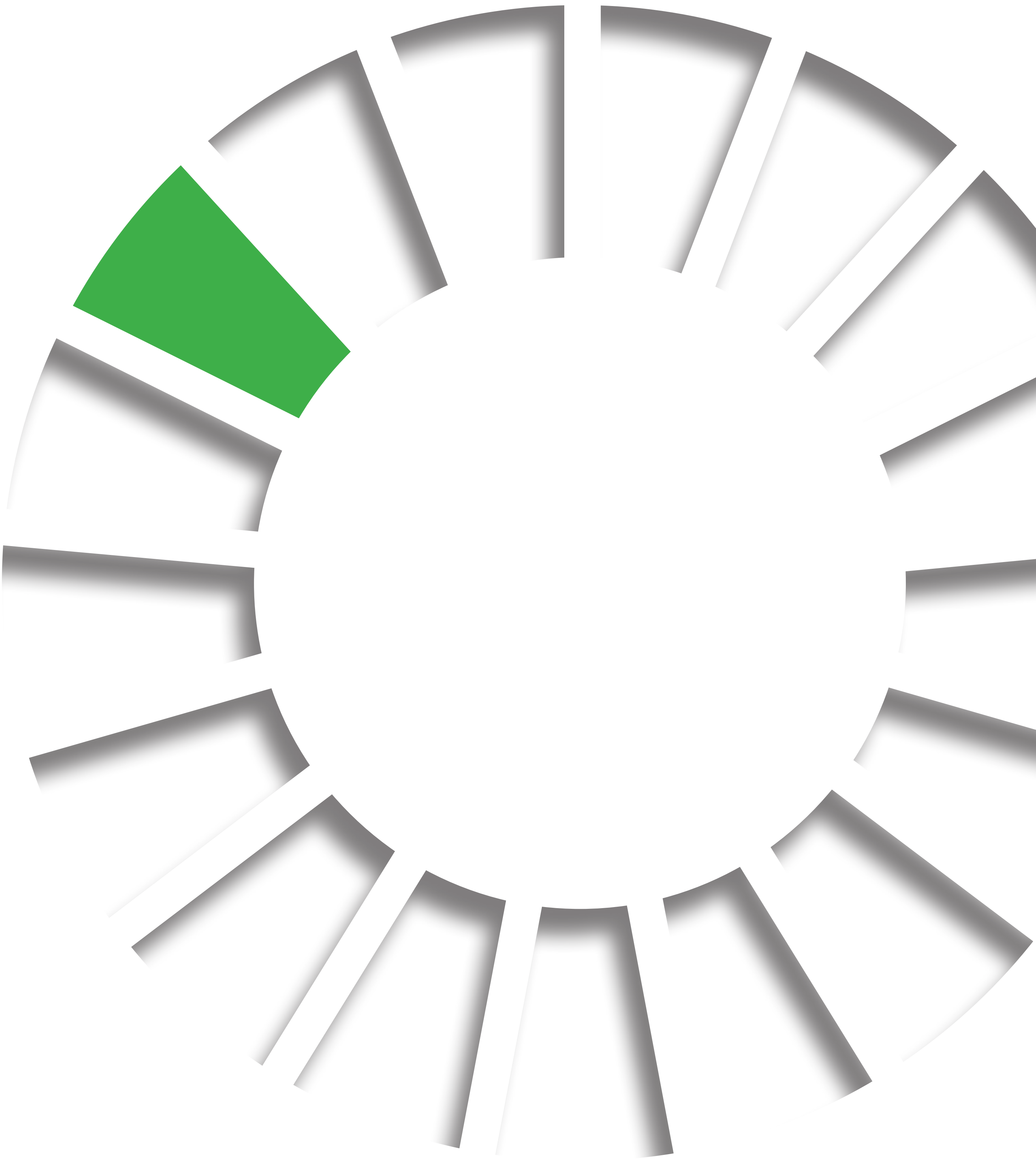

15 LEHORREKO EKOSISTEMETAKO BIZITZA

GJH 15

Lehorreko bizitza babestea, lehengoratzea eta modu jasangarrian erabili dadila sustatzea, basoak modu jasangarrian kudeatzea, basamortutzearen aurka borrokatzea, lurren degradazioa gelditzea eta lehengoratzea, eta biodibertsitatearen galera gelditzea

GJH 15 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**Euskadiko natura-ondarea kontserbatzeari buruzko Legea**, Natura-guneak eta biodibertsitatea natura-ondarearen ikuspegi integral batetik zaintzeko, natura-ondarearen kudeaketaz arduratzen diren administrazio-mailen arteko koordinazioa hobetzeko, zeharkako beste politika batzuekin integratzeko, hala nola klima-aldaketari buruzkoekin, eta lehen sektorean aukerak bultzatzeko, natura-ondarearen babesa garapen ekonomiko eta sozialarekin uztartzeko.
·**Landa-garapenaren Legea**, euskal landa-ingurunearen garapen iraunkorrerako jarduerak gidatzeko, eta horrenbestez, gainerako lurraldearekin berdintasunezko jarrera izan dezan, herrialdearen garapenean eta ekonomia-, gizarte- eta lurralde-kohesioan funtsezko faktore gisa.

Plangintza Tresnak

·**Euskadiko Lurzorua Babesteko 2030erako Estrategia**, hau da, lurzoruaren kudeaketari modu integralean heltzen dion lehenengo estrategia. Estrategia honek helburu handinahi bat ezartzen du, alegia, ingurune horren degradazioa mendearen erdirako eragoztea, neutroa izateraino; eta, aldi berean, beraren kontserbazioa bermatzea biodibertsitaterako eta pertsonentzako osasunaren ikuspuntutik.
·**EAEko Biodibertsitate Estrategia 2030**, kapital naturala babesteko, kontserbatzeko eta lehengoratzeko, ekosistemek ematen dituzten zerbitzuak zainduz eta baso, lehorreko eta itsasoko habitat eta espezie nagusien egoera hobetuz, inbasio biologikoen arazoari modu integralean helduz.
·**2030erako Euskadiko Ingurumenaren V. Esparru programa lantzea**, munduko joera nagusiekin bat etorriz, euskal gizarte oparoa, modernoa, aurreratua eta iraunkorra garatzeko ingurumen-politika hedatzeko.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 15: Lehorreko bizitza babestea, lehengoratzea eta modu jasangarrian erabili dadila sustatzea, basoak modu jasangarrian kudeatzea, basamortutzearen aurka borrokatzea, lurren degradazioa gelditzea eta lehengoratzea, eta biodibertsitatearen galera gelditzea

HELMUGA

15.1 Lurreko ekosistemen eta ur gezaren barne-ekosistemen eta horien zerbitzuen zaintza, berrezarpena eta erabilera jasangarria bermatzea, bereziki hauena: basoak, hezeguneak, mendiak eta gune lehorrak; hori guztia, bat etorriz nazioarteko hitzarmenen bidez ezarritako betebeharrekin.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Euskadiko Lurzorua Babesteko 2030erako Estrategia aurkeztu da, hau da, lurzoruaren kudeaketari modu integralean heltzen dion lehenengo estrategia. Estrategia honek helburu handinahi bat ezartzen du, alegia, ingurune horren degradazioa mendearen erdirako eragoztea, neutroa izateraino; eta, aldi berean, beraren kontserbazioa bermatzea biodibertsitaterako eta pertsonentzako osasunaren ikuspuntutik.	**134.** Ingurumen-politika aurreratua eta ingurune naturalaren eta ekosistemen hobekuntza sustatzea, biodibertsitatea eta lurreko zein itsasoko habitat nagusien defentsa sustatuz.
Iragarri dira Nekazaritza Politika Bateratuan (NPB) 2022rako emango diren zuzeneko laguntzak, 44 milioi euro ingurukoak.	**27.** Tokiko elikadura ekologiko, jasangarri eta osasuntsuagoa sustatzea.
Bederatzi milioi eurotik gora LEADER eremuetako landa-udalerrietako sustapen, garapen eta dibertsifikazio ekonomikorako.	**27.** Tokiko elikadura ekologiko, jasangarri eta osasuntsuagoa sustatzea.

GJH 15 Adierazleak https://www.eustat.eus/adierazleak/id_15/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Kudeaketa jasangarrirako tresnak indarrean dituzten basoen azaleraren proportzioa.	(2015) %15,90	(2019) %20,07 ↑

GJH 15 Foru eta udal mailan bereizitako adierazleak https://www.eustat.eus/adierazleak/id_15/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Kudeaketa jasangarrirako tresnak indarrean dituzten basoen azalera hektareatan: Baso-kudeaketa iraunkorrari buruzko estatistika. Autonomia-erkidegoetako estatistika-organo zentralen artean metodologia harmonizatua erabiliz kalkulatutako adierazlea.	(2015) 72.208	(2019) 98.696 ↑
Babes bereziko azalera, azalera osoaren proportzioan.	(2015) %21,00	(2021) %23,61 ↑

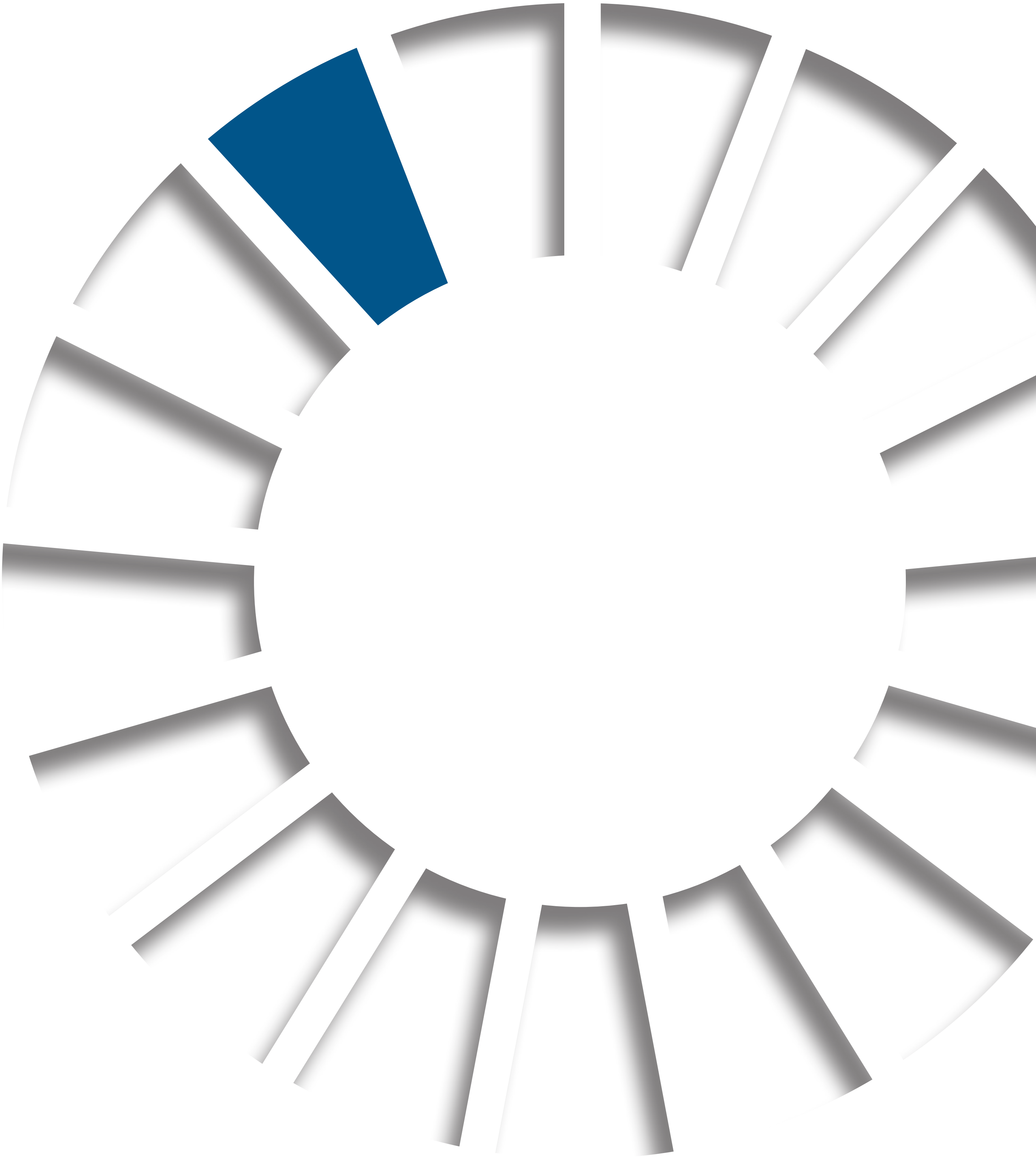

16 BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK

GJH 16

Garapen jasangarrirako gizarte baketsu eta inklusiboak sustatzea, guztioi justiziarako sarbidea erraztea, eta euren jarduerak eta kontuak azaltzen dituzten erakunde eraginkorrak eta inklusiboak sortzea maila guztietan

GJH 16 - Edukien laburpena

Ekimen Legegileak

·**Euskadiko Memoria historiko eta demokratikoaren Lege-proiektua**, Euskadiko Memoria Historiko eta Demokratikorako politika publikoak arautzea, gerra zibilean eta diktaduran arrazoi politiko, ideologiko edo sinesmen erlijiosoengatik jazarpena edo indarkeria jasan zutenen erreparazio morala eta memoria pertsonala eta familiarra berreskuratzea sustatzeko.
·**Datu Pertsonalak Babesteko eta Datuak Babesteko Euskal Agintaritzaren lege proiektua**, Asmoa da Euskal Autonomia Erkidegoko datuen babesari buruzko araudia Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren Erregelamendura egokitzea eta haren xedapenak osatzea, bai eta Datuak Babesteko Euskal Agintaritzaren araubide juridikoa arautzea ere.
·**Kultu lekuen, Zentroen eta Erlijio Aniztasunaren Lege-proiektua**, gizartearen bizikidetza eta erlijio-aniztasuna babesteko eta pertsonen erlijio-askatasunerako oinarrizko eskubidea gauzatzen dela bermatzeko.
·**“AUKERAK”, Espetxeetarako Gizarteratzearen Euskal Agentzia sortzeko Legea**, Euskadiko espetxeetan dauden pertsonak gizarteratzea eta laneratzea errazteko.

·**Xedapen orokorrak egiteko Legea**, Eusko Jaurlaritzak bere legeak eta dekretuak egiteko bete behar dituen fase eta baldintza guztiak arautzeko, prozedura-, partaidetza-, eraginen ebaluazio- eta gardentasun-premia berrietara egokituta.
·**Kasazio Zibilerako Euskal Errekurtsoari buruzko Legea**, kasazio zibileko errekurtsoa justizia-auzitegietan jar daitekeen kasuak zabaltzen dituena, eztabaida judizialek euskal zuzenbide zibilari eragiten diotenean.
·**Zehatzeko ahalari buruzko lege-proiektua**, Euskadiko herri-administrazioen zehatzeko gaitasuna arautzeko, prozesuak sinplifikatuz eta herritarren bermeak indartuz zehapena jaso dezaketen prozesuetan.
·**19/2022 Dekretua, otsailaren 8koa**, zeinaren bidez aldatzen baita Euskal Autonomia Erkidegoan jokoaren erregelamendu orokorra onesten duen dekretua.
·**5/2022 Dekretua, urtarrilaren 11koa**, Aukerak Gizarteratzeko Euskal Agentziaren estatutuak onartu eta espetxe-lana eta enplegurako prestakuntza zuzenbide publikoko estatu-erakundean zerbitzuak ematen zituzten langile transferituak atxikitzen dituena.

Plangintza Tresnak

·**Euskadiko Segurtasun Publikoko Plan Orokorra 2025**, Euskadiko segurtasun publikoaren mehatxu nagusiei erantzun eraginkor eta bateratua emateko ordenatzeko eta planifikatzeko.
·**Gazte Justiziaren V. Plana**, prebentzioa, sailen arteko lankidetza eta 14 eta 18 urte bitarteko arau-hausleentzako interbentzio judizialen kalitatea sustatzeko.
·**Justizia Digitaleko Plana 2021-2026**, auzitegietako administrazio-kudeaketa eraldatzeko eta hobetzeko eta herritarrentzako kudeaketak arintzeko.
·**Habian 2030 Estrategia - Gizarte-eraldaketarako heziketa**, Planetako bidegabekeriaz eta desberdintasunaz jabetzen den herritartasun kritikoa sustatzeko; eta norbanakoen eta taldeen aldaketak eragingo dituzten praktika zuzen eta solidarioak sustatzeko.
·**Gogora Institutuaren 2021-2024 Jarduera Plana**, etorkizunari begira memoria partekatua eraikitzeko oinarriak ezar ditzakeen gogoeta- eta eztabaida-prozesu bati bultzada emateko.
·**Gobernantzaren, Berrikuntza Publikoaren eta Gobernu Digitalaren Plan Estrategikoa, ARDATZ 2030**, Administrazio integrala, berdintasunezkoa, elebiduna, berritzailea eraikitzea du helburu, enplegatu publikoen eta herritarren parte-hartze aktiboarekin, horien beharretan oinarritua, emaitzetara bideratu eta ebaluatzen dena, irekia eta gardena, eta zerbitzu irisgarriak, kalitatezkoak, efizienteak, eraginkorrak eta seguruak eskaintzen dituena.
·**OGP Euskadiren Bigarren Ekintza Plana 2021-2024**, Herritarrekin batera sortua, gizarte zibilaren lankidetzarekin eta administrazioaren hiru mailen artean koordinatuta ezarri beharreko konpromisoak biltzen dituena, gobernu irekiaren funtsezko erronkei erantzuteko.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 16: Garapen jasangarrirako gizarte baketsu eta inklusiboak sustatzea, guztioi justiziarako sarbidea erraztea, eta euren jarduerak eta kontuak azaltzen dituzten erakunde eraginkorrak eta inklusiboak sortzea maila guztietan

HELMUGA

16.1 Nabarmenki murriztea indarkeria-mota guztiak, eta horiei lotutako heriotza-tasak, mundu guztian.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
"Begiradak. Euskadin memoriaren gizarte eraikuntzarako oinarri partekatuak" izeneko dokumentuaren aurkezpena egin da. Dokumentua prestatu duen lantaldeak azpimarratu du giza eskubideen urraketa oro bidegabea izan dela, dela eta izango dela, eta gatazka politikoek eta estatu-arrazoiak ez dute justifikatzen, inola ere, indarkeria erabiltzea.	**101.** Terrorismoko eta indarkeriako iraganaren memoria kritikoa sustatzea.

HELMUGA

16.3 Zuzenbide estatua sustatzea maila nazionalean eta nazioartean, eta justizia eskuragarri izateko aukera-berdintasuna bermatzea denontzat.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
2022-2025 Euskadirako Justizia Errastauratiboaren estrategiaren berri izan du Gobernu Kontseiluak.	**99.** Pertsonengan zentratutako justizia hurbilagoa eta errestauratiboa sustatzea.
Eusko Jaurlaritzak 6.200.000 euro bideratuko ditu zigortuen birgizarteratzea sustatzen duten programak diruz laguntzeko.	**102.** Espetxe-politika kudeatzea eta presoak gizarteratzea.

HELMUGA

16.6 Kontuak emango dituzten erakunde eraginkorrak eta gardenak sortzea maila guztietan.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Eusko Jaurlaritzak Datu pertsonalak babesteari eta datuak babesteko Euskal Agintaritzari buruzko lege-proiektua onartu zuen.	**108.** Pertsonen zerbitzura dagoen segurtasun hurbilagoa eta gardenagoa sustatzea.
Bide Segurtasunaren Aldeko Euskal Itunarekin bat egiteko ekitaldia. Sinatutako itunean 14 erakundek eta elkartek 17 konpromiso hartu dituzte Euskadi trafiko-istripuen ondoriozko heriotzarik eta lesio larririk gabeko gizarte bat izatera iristeko. Ekimen aitzindari honi esker Euskadi erreferente izango da Europan Bide Segurtasunaren eta trafikoaren kudeaketaren arloan.	**110.** Segurtasun berritzailea ezartzea.
Jaurlaritzak Hitzartuz programaren berri izan zuen. Lehendakariak irailaren 22ko Politika Orokorreko Osoko Bilkuran aurkeztu zuen ekimen hori. Programak 334 milioi euroko eragina izango du, 2022 eta 2023 urteen artean banatuko direnak, eta zortzi neurri barne hartzen ditu.	**150.** Baliabide publikoak erantzukizunez kudeatzea.
Eusko Jaurlaritzak Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoko erakundeentzako eta euskal sektore publikoko beste erakunde batzuentzako energia elektriko % 100 berriztagarriaren horniduraren kontratazio zentralizatua bultzatu du.	**150.** Baliabide publikoak erantzukizunez kudeatzea.
Informazio polizialeko eta judizialeko sistemak integratzea, zeharkako prozedurak ezartzeko. Sistema horrek informazioa modu elektroniko eta seguruan eskualdatzea errazten du Justizia Administrazioaren eta polizia-kidegoen artean. Sistema Araban eta Gipuzkoan dago martxan. Bizkaian hurrengo urtean zehar egingo da hedapena, urtarrilaren 16an hasita Barakaldoko barruti judizialean.	**111.** Segurtasun integrala eta interkonektatua lortzea.
Euskadiko Zibersegurtasun Agentzia garatzea, Eusko Jaurlaritzak egungo informazioaren gizartean sortzen diren zibersegurtasunaren mehatxuei eta arriskuei aurre egiteko beharrezko tresnak eta baliabideak izango dituela bermatzeko. Era berean, arlo horretan dauden baliabideen koordinazioa artikulatu eta indartuko du, Euskal Autonomia Erkidego osoan zibersegurtasunari dagokionez heldutasun- eta erresilientzia-maila handitzeko. Zibersegurtasun Agentziak, berezko nortasun juridikoa duen zuzenbide pribatuko erakunde publikoak, gaitasun osoa izango du bere helburuak betetzeko.	**110.** Segurtasun berritzailea ezartzea.
IKERNET- Ziberkriminalitate-plana, Ertzaintzak zibersegurtasunaren arloan dituen gaitasunak eboluzionatzeko eta delitu informatikoen pisu eta konplexutasun gero eta handiagoari erantzuteko.	**110.** Segurtasun berritzailea ezartzea.

GJH 16 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_16/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia	
Bizileku-eremuan bakarrik ibiltzean seguru sentitzen diren 16 urte eta gehiagoko pertsonen proportzioa.	(2014) %76,38	(2019) %69,47	
Demokraziak Euskal AEn duen funtzionamenduarekin pozik dauden pertsonen proportzioa.	(2015) %50,00	(2021) %53,00	

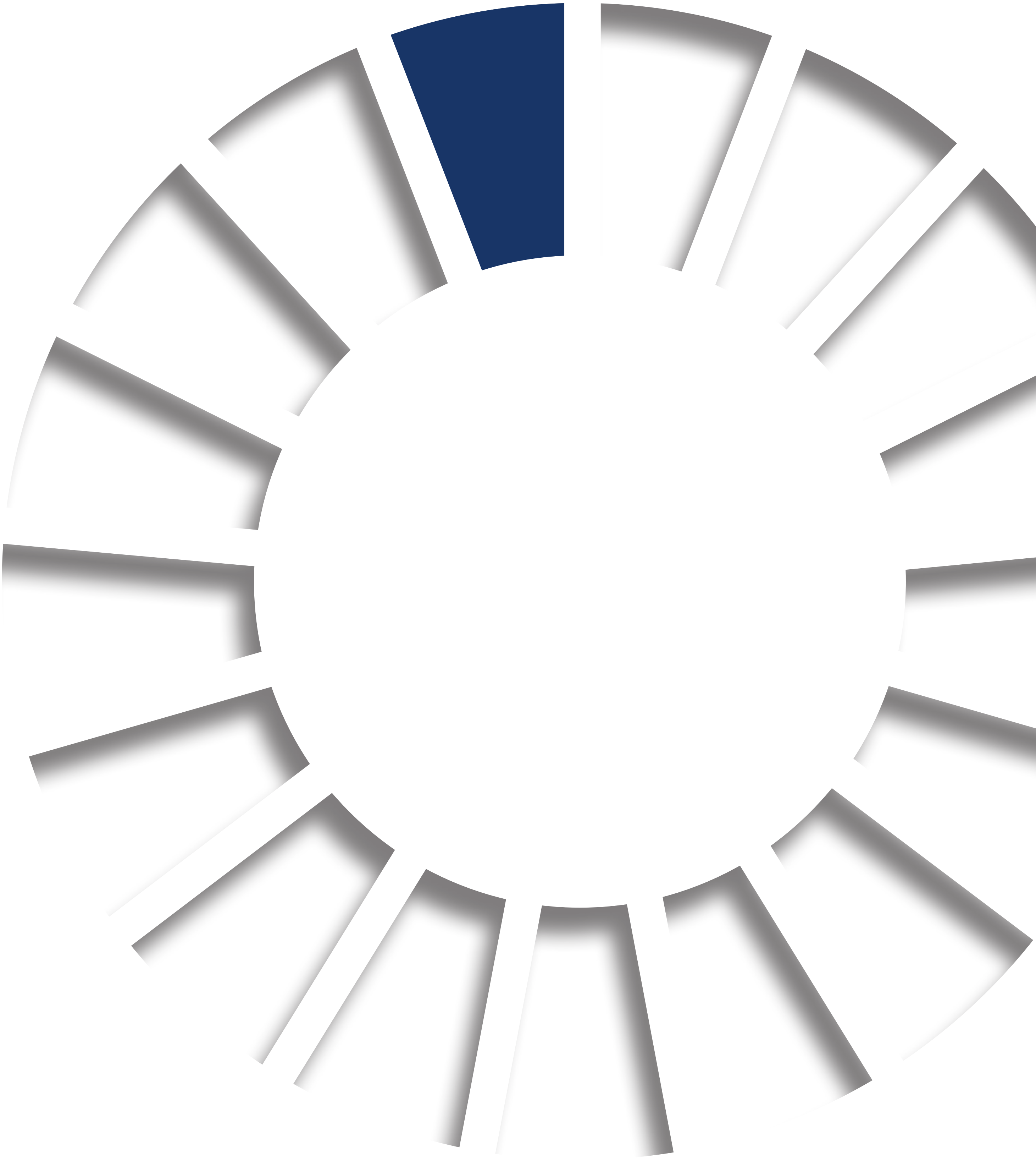

17 HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA

GJH 17

Garapen Jasangarrirako Mundu Aliantza inplementatzeko eta biziberritzeko tresnak sendotzea

GJH 17 - Edukien laburbena

Ekimen Legegileak

·**Garapenerako Lankidetzaren Lege-proiektua**, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio publikoek egiten eta bultzatzen duten garapenerako lankidetzako eta nazioarteko elkartasuneko politika arautzeko.

Plangintza Tresnak

·**Erronka demografikorako 2030erako euskal estrategia**: bost ardatz nagusi jorratzen ditu: gazteen emantzipazioa, familien eraikuntza, zahartze osasungarria, migrazio-gizarteratzea eta landa-errebalorizazioa. Estrategiak familia-aniztasuna aitortzea eta babestea du helburu.

·**Garapenerako Lankidetzaren IV. Gida Plana**, Giza garapen iraunkorra sustatzeko eta pobreziaren eta desberdintasunen aurka borrokatzeko, Hegoaldeko eta Iparraldeko eragileen ezberdinen estrategiak bultzatuz eta lagunduz.

JARDUEREN BETETZEA

GJH 17: Garapen Jasangarrirako Mundu Aliantza inplementatzeko eta biziberritzeko tresnak sendotzea

HELMUGA

17.3 Hainbat iturritako finantza-baliabide gehigarriak mobilizatzea, garapen-bidean dauden herrialdeentzat.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Eusko Jaurlaritzak 32 milioi euro bideratuko ditu herrialde pobretuetako biztanleen desberdintasunei aurre egiteko eta bizi-baldintzak hobetzeko garapenerako lankidetza-proiektuetara, eLankidetzaren bidez.	**107.** Kalitatean, eraginean eta berrikuntzan sakontzea garapenerako lankidetzako politiketan.

HELMUGA

17.14 Garapen jasangarrirako politiken koherentzia hobetzea.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Euskadiko 2030 Tokiko Agenda eta tokiko ekintza iraunkorra sustatzeko adierazpen instituzionala. Hitzarmenak Euskadin tokiko iraunkortasuna sustatzeko lankidetza- eta lankidetza-esparrua ezartzen du Udalsarea 2030 Udalerri Iraunkorren Euskal Sarearen bitartez. Eusko Jaurlaritzak bere gain hartzen du Euskadiko 2030 Tokiko Agenda eta tokiko ekintza iraunkorra sustatzen duen erakundearen zeregina. Lehendakaritza arduratuko da Udalsarea 2030 Agenda 2030en esparruan integratzen dela bermatzeaz, Foro Multiagentearen bitartez. Udalsarea 2030en akordio berriak inplikazio politikoa eta jasangarritasunarekiko konpromisoa suspertzen lagunduko du, garapen iraunkor globalari tokiko ekarpena ikusarazteko aukera emanez eta Euskadi erreferente gisa kokatuz arlo horretan.	**141.** 2030 Agenda.
Euskadik hartuko du Nazio Batuen Local 2030 Koalizioaren Idazkaritzaren egoitza global eta iraunkorra 2030erako. Tokiko Koalizioaren Idazkaritza izateko Bilboko hautagaitza onartu dutela baieztatu dute.	**141.** 2030 Agenda.

HELMUGA

17.16 Garapen Jasangarrirako Munduko Ituna hobetzea, eta horren osagarri izango diren hainbat interesdunen arteko aliantzak ezartzea, ezagutzak, espezializazioa, teknologia eta finantza-baliabideak mobilizatzeko eta trukatzeko, herrialde guztietan, bereziki garapen-bideetan daudenetan, Garapen Jasangarrirako Helburuak lortzeko babesa emate aldera.

Jarduera	Gobernu Konpromisoa
Euskadiren ordezkaritza berriaren irekiera Frantzian.	**135.** Munduan euskal interesak sustatzea eta bultzatzea.

GJH 17 Adierazleak https://eu.eustat.eus/adierazleak/id_17/GJH.html	Oinarri-datua	Azken datua eta tendentzia
Zuzeneko inbertsio garbia garapenerako laguntza ofiziala jasotzen duten herrialdeetan, BPGaren proportzioan.	**(2015)** **0,05**	**(2020)** **0,08**
Autonomia Erkidegoaren eta tokiko herri-administrazioen garapenerako laguntza ofizial garbia.	**(2015)** **49,46**	**(2019)** **63,90**

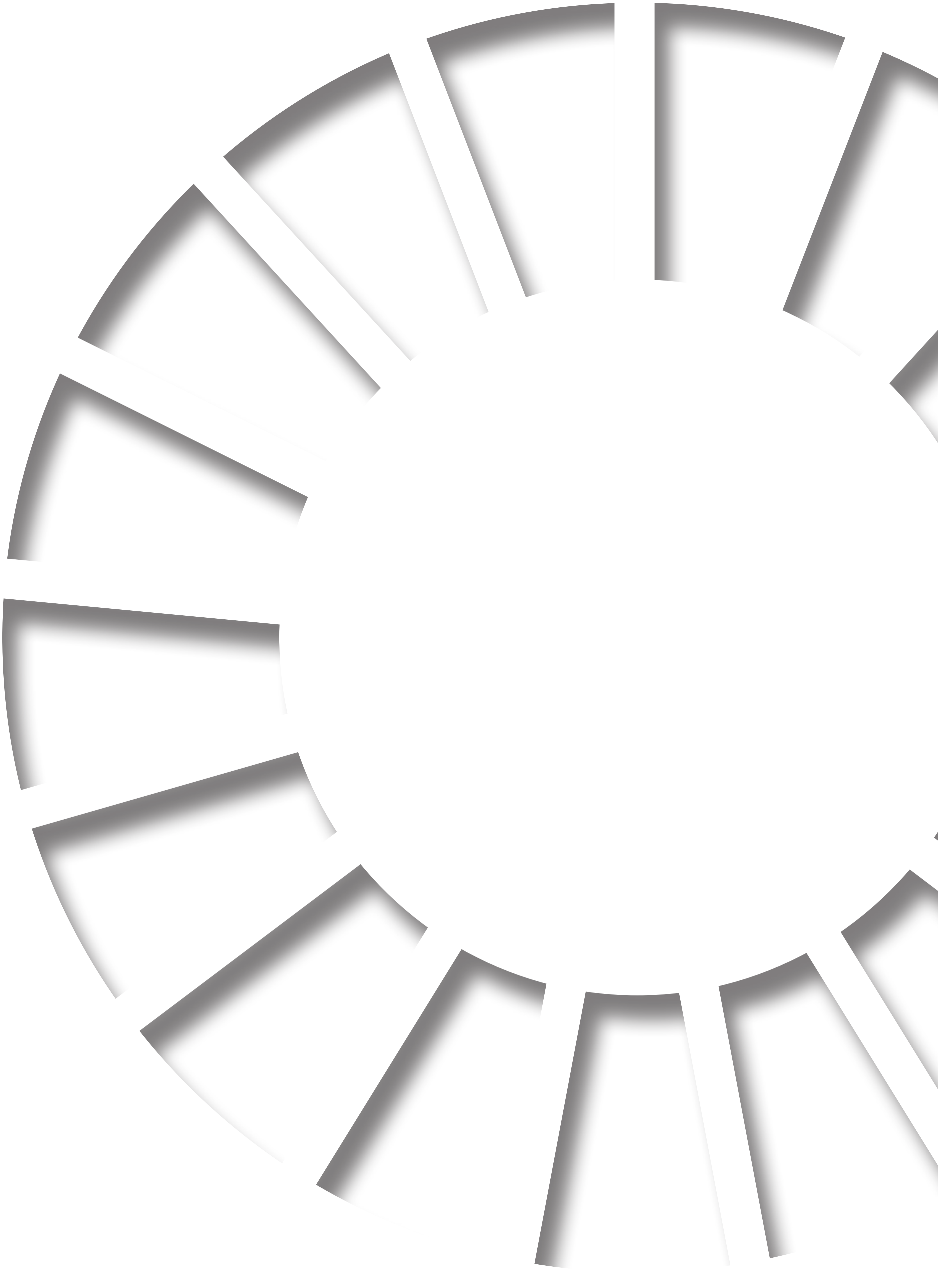

Eranskina

2030 Agendaren Garapen Jasangarriaren Helburuekin **2023**ko Eusko Jaurlaritzaren **aurrekontuaren lerrokatzeari** buruzko txostena

Sarrera

Txosten honen xedea Eusko Jaurlaritzaren 2023ko aurrekontua aztertzea da, 2030 Agendaren Garapen Jasangarrirako Helburuekin (GJH) zenbateraino bat datorren zehazteko. Horri esker, 2023ko aurrekontuan jasotako zifrak GJHekin lotu ahal izango dira.

Horrela, guztira 105 aurrekontu-programa lerrokatu dira, 26 gastu-funtziotan sailkatuta, 2030eko Agendako 17 GJHetan eragina dutenak (ikus funtzioen eta programen zerrenda eranskinean), eta 557 inpaktu identifikatu dira guztira, zuzenean aplikatzekoak (GJHko helbururen bat betetzera zuzenean bideratutako aurrekontu-programako baliabideak) eta zeharka aplikatzekoak (aurrekontu-programako baliabideak zeharka GJHko helburuak betetzera bideratzen direnean).

Metodologia

Aurrekontu bateratuko aurrekontu-programa bakoitzerako (105 guztira), prozedura hau jarraitu da:

Aurrekontu-programaren helburuak eta jarduerak aztertu dira, baita programa horri lotutako gastu mota ere.

Helburu eta jarduera horiek GJHen helburuekin alderatu dira.

Kointzidentzien detekzioan oinarrituta, GJH batean edo batzuetan eraginik dagoen zehaztu da, gastuaren izaeraren arabera, programak aldi berean GJH batean baino gehiagotan eragina izan dezakeelako.

Zuzeneko aplikazioaren inpaktuak eta zeharkako aplikazioaren inpaktuak bereizteko, aurrekontua gastu-kapituluen arabera banatu da. Oro har, abiapuntua izan da zuzenean aplikatzekoak diren inpaktuak 4., 6. eta 7. kapituluetako partiden bidez gertatzen direla, eta zeharka aplikatzekoak diren inpaktuak, berriz, gainerako kapituluetako partiden bidez. Hala ere, aurrekontu-programen izaera espezifikoa kontuan hartuta, horietako batzuetarako ere kontuan hartu dira 1., 2. edo 8. kapituluetako gastu-partidak, zuzenean aplikatzekoak diren inpaktuen zenbaketan.

GJH batean baino gehiagotan eragina duten aurrekontu-programetarako, eraginen banaketa bat ezarri da, eragindako GJHen kopuruari eta GJH bati eragiten dioten programen kopuruari alderantziz lotuta.

Emaitza nagusiak

Jarraian, lau galdera hauei erantzuteko balio duten datuak agertzen dira:

1 - Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

2 - Nola laguntzen die gastu-funtzio bakoitzak GJH-ei?

3 - Nola laguntzen die 2023ko aurrekontuak garapenaren 5 P delakoei: People, Planet, Prosperity, Peace and Partnerships?

4 - Zeintzuk dira GJH-en arteko sinergiak?

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH	Zuzeneko inpaktua	Zeharkako inpaktua
1 POBREZIA DESAGERRARAZTEA	1.622.781	72.726
2 GOSERIK EZ	324.269	17.006
3 OSASUNA ETA ONGIZATEA	1.314.506	66.388
4 KALITATEZKO HEZKUNTZA	754.463	66.151
5 GENERO BERDINTASUNA	998.731	85.269
6 UR GARBIA ETA SANEAMENDUA	96.389	26.996
7 ENERGIA IRISGARRIA ETA EZ KUTSAGARRIA	193.998	32.627
8 LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA	432.105	380.127
9 INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA	1.155.215	52.562
10 DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA	1.368.241	84.910
11 HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK	1.541.713	93.643
12 EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK	354.928	42.267
13 KLIMAREN ALDEKO EKINTZA	230.929	30.852
14 ITSASPEKO BIZITZA	139.051	17.390
15 LEHORREKO EKOSISTEMETAKO BIZITZA	67.983	14.387
16 BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK	906.268	428.143
17 HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA	823.839	419.870

Zenbatekoa mila €-tan

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH guztiek gutxienez lerrokatutako 4 gastu-funtzio dituzte.

17. GJH (Helburuak lortzeko aliantza), 16. GJH (Bakea, Justizia eta erakunde sendoak) eta 8. GJH (Lan duina eta hazkunde ekonomikoa) dira lerrokatutako gastu-funtzio gehien dituztenak.

GJH bakoitzarekin lerrokatutako funtzioen kopurua

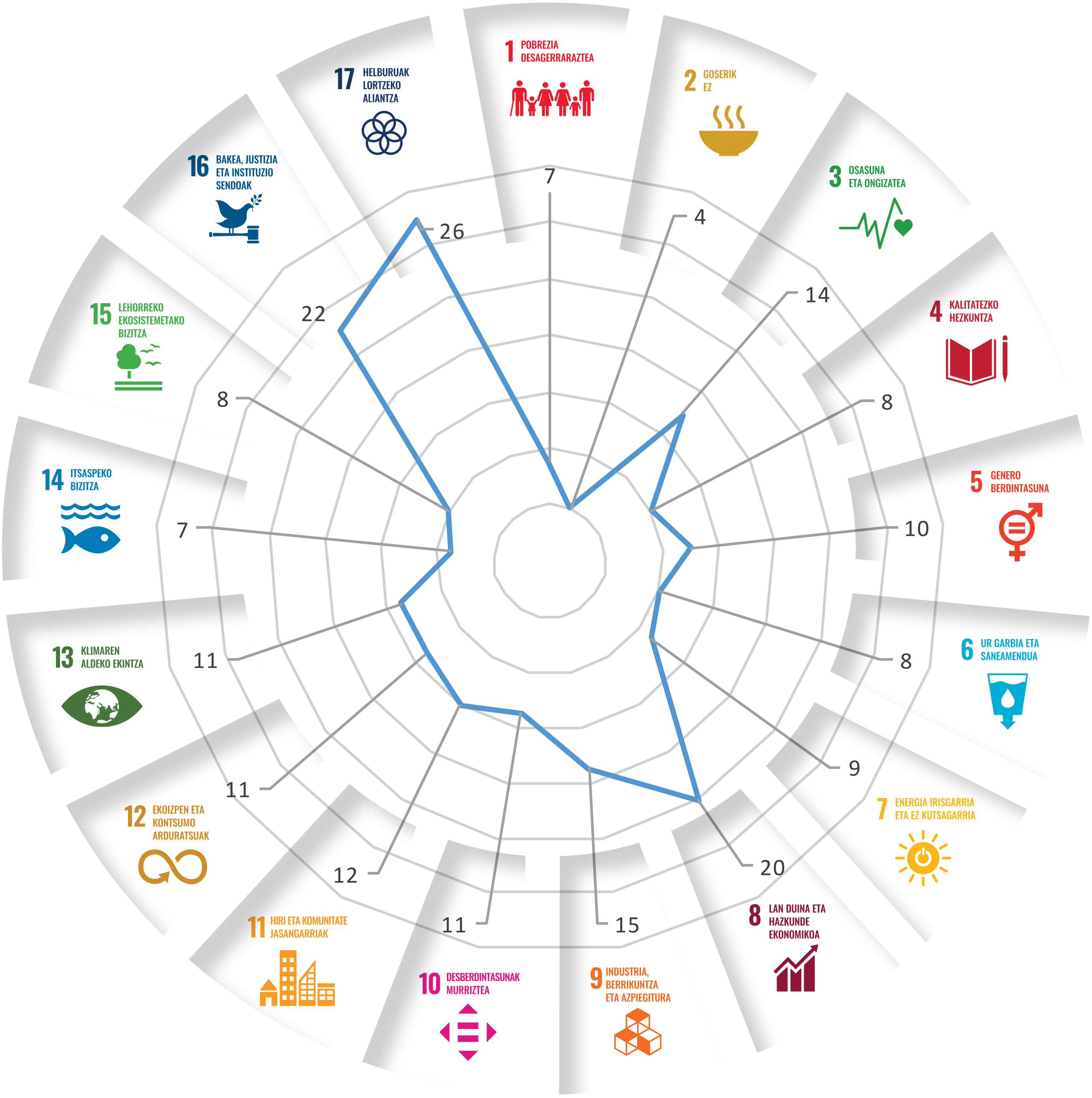

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

Erakundeen GJHez gain (16 eta 17), aurrekontuaren ahalegin gehiena pobreziaren eta desberdintasunen aurka borrokatzeko helburuetan (1, 5 eta 10), hazkunde ekonomikoan eta ongizatean (3, 8, 9 eta 11) eta modu atomizatuagoan eta zeharkakoagoan ingurumen-jasangarritasunarekin lotutako helburuetan (6, 7, 12, 13, 14 eta 15) oinarritzen da.

GJH-ei egindako aurrekontu ekarpena (mila €)

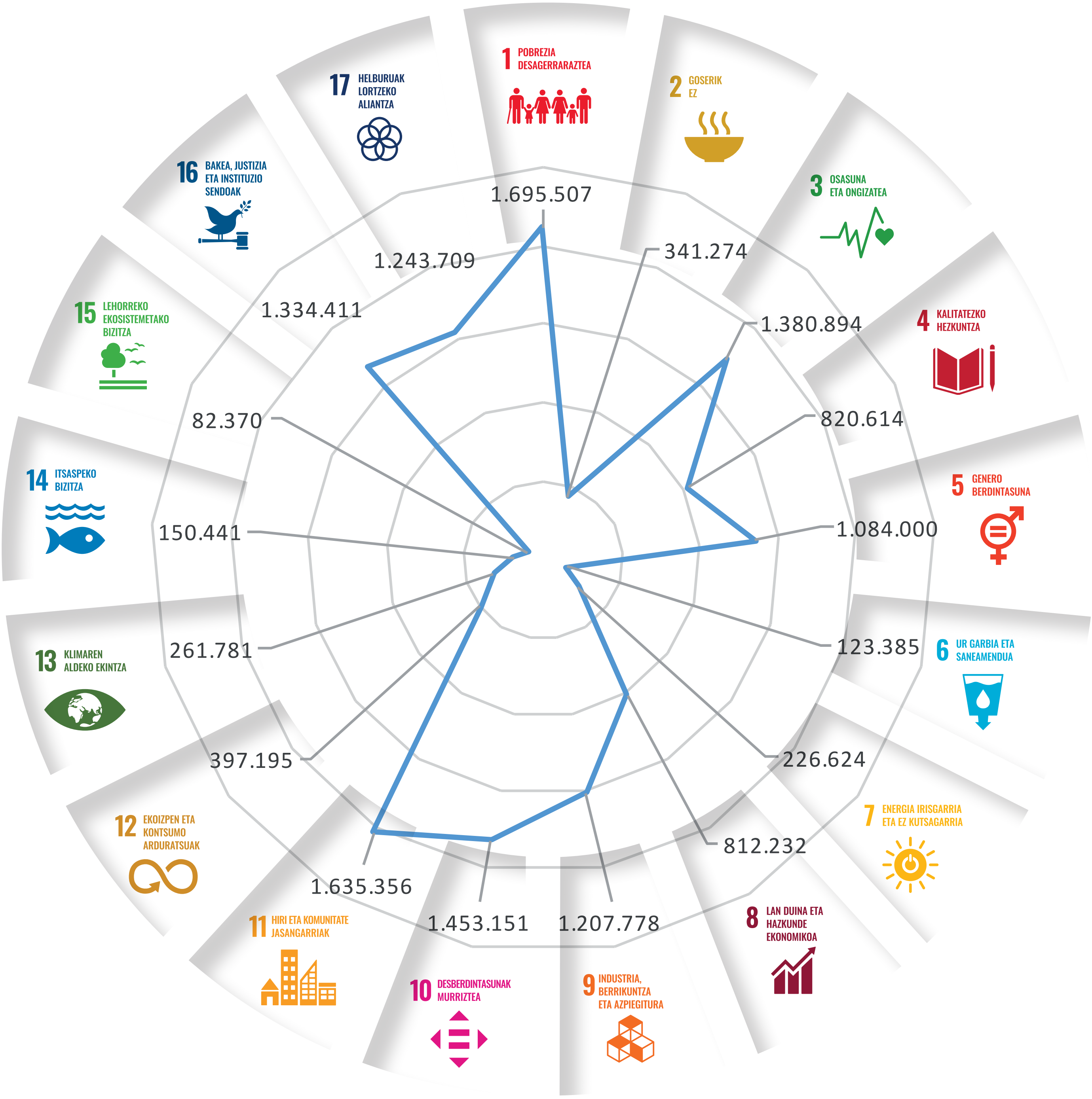

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

Zuzeneko eta zeharkako inpaktua (mila €)

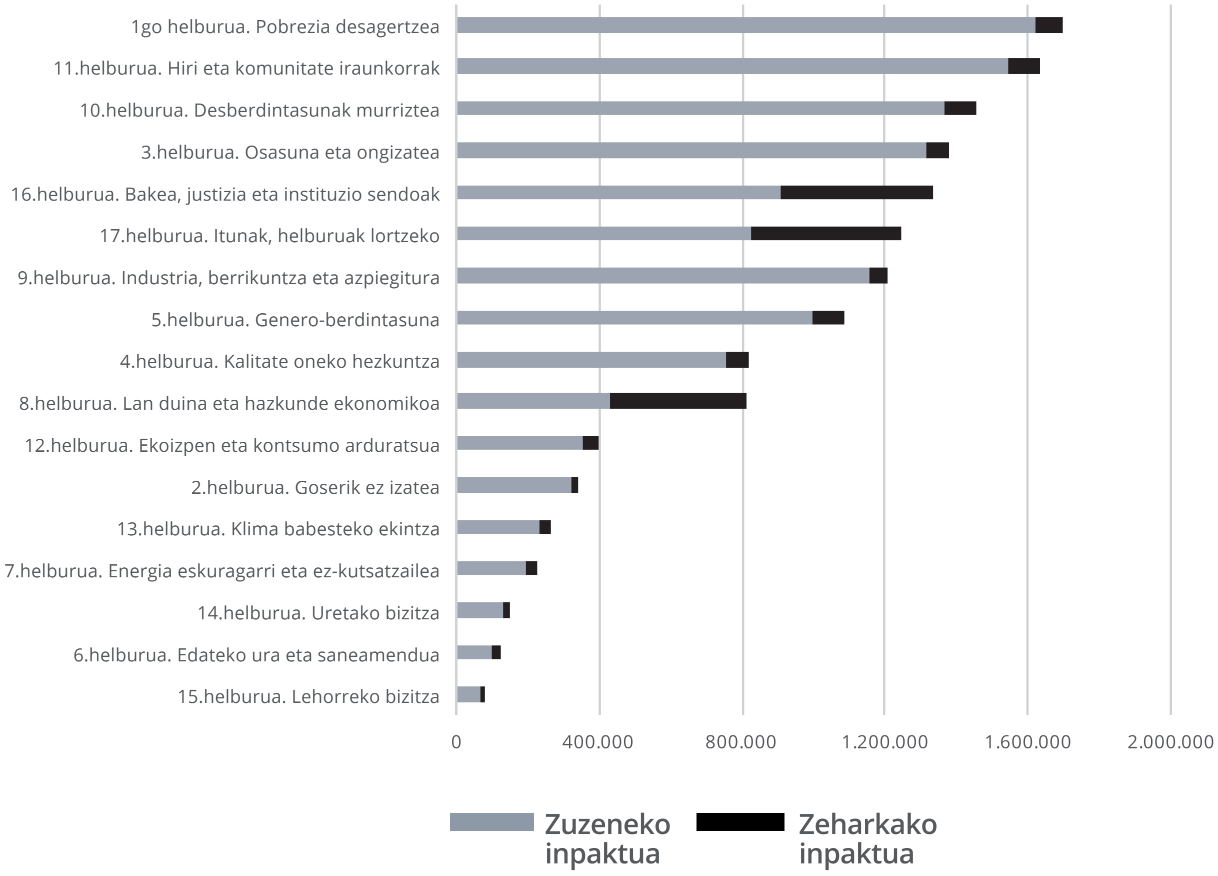

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

7 Funtzio

23 Programa

1.696 M €

GJH 1 lortzeko laguntzen duten funtzioak

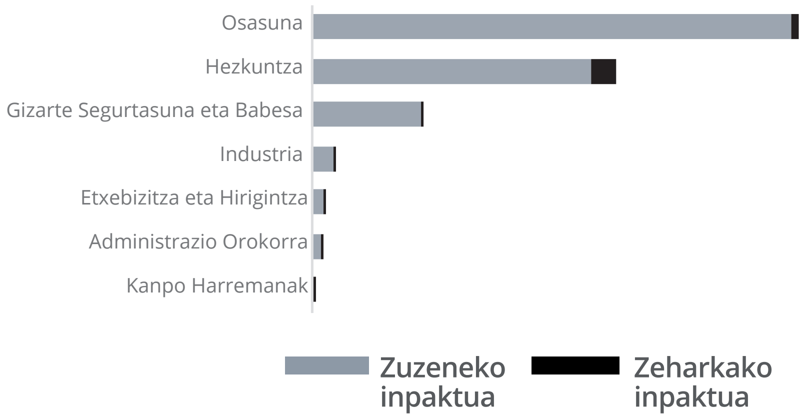

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

2 GOSERIK EZ

4	10	341
Funtzio	Programa	M €

GJH 2 lortzeko laguntzen duten funtzioak

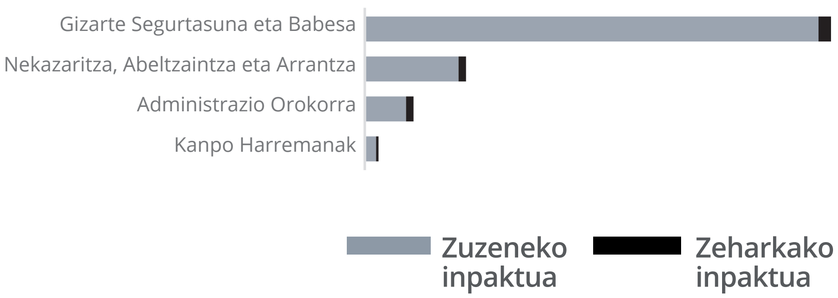

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

3 OSASUNA ETA ONGIZATEA

14	36	1.381
Funtzio	Programa	M €

GJH 3 lortzeko laguntzen duten funtzioak

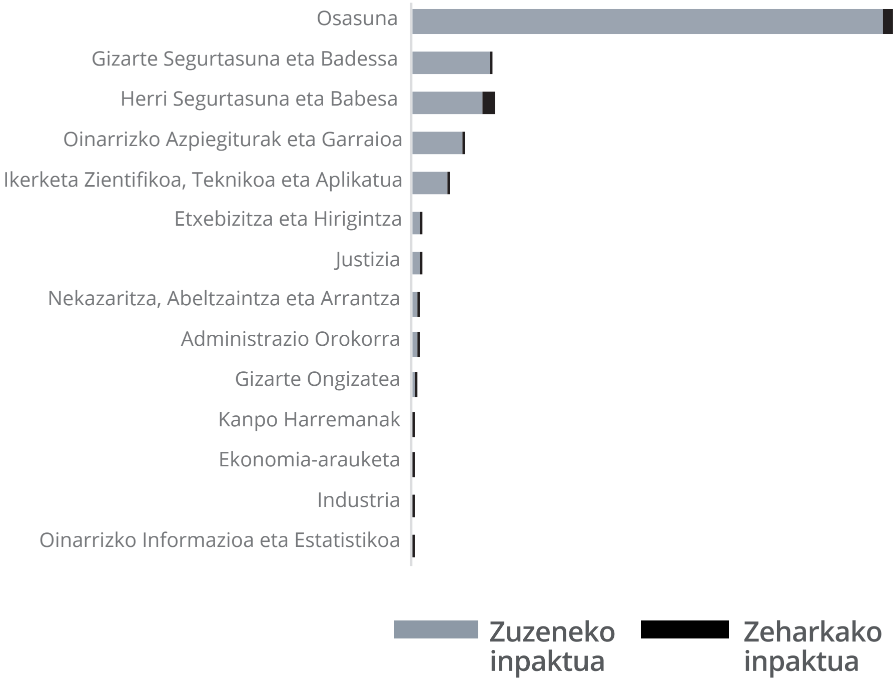

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

8 Funtzio

28 Programa

821 M €

GJH 4 lortzeko laguntzen duten funtzioak

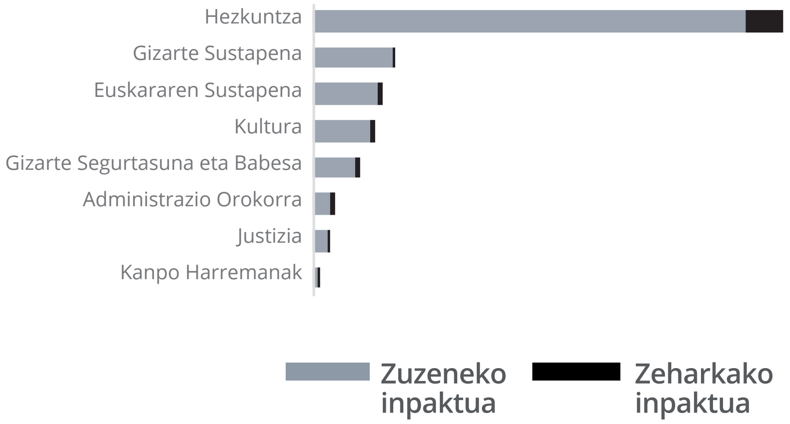

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

5 GENERO BERDINTASUNA

10	33	1.084
Funtzio	Programa	M €

GJH 5 lortzeko laguntzen duten funtzioak

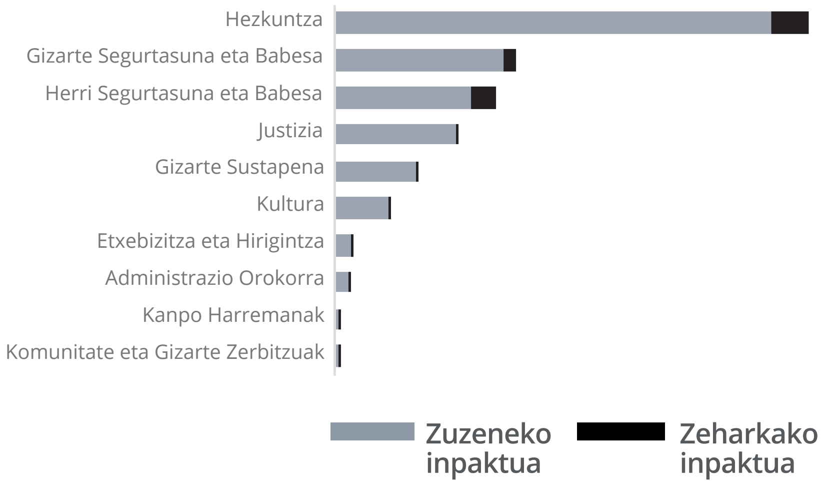

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

6 UR GARBIA ETA SANEAMENDUA

8	13	123
Funtzio	Programa	M €

GJH 6 lortzeko laguntzen duten funtzioak

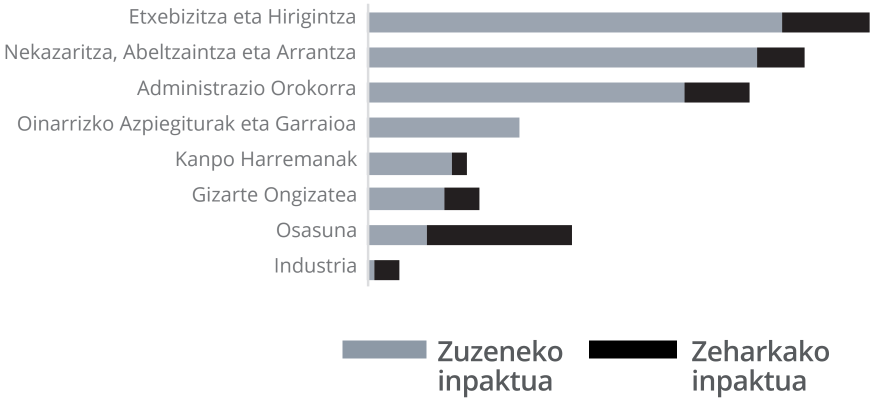

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

7 ENERGIA IRISGARRIA ETA EZ KUTSAGARRIA

9	18	227
Funtzio	Programa	M €

GJH 7 lortzeko laguntzen duten funtzioak

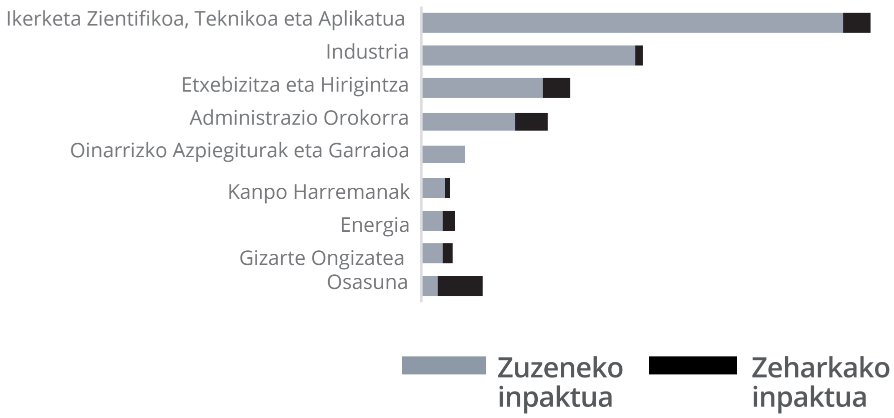

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

8 LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA

20	64	812
Funtzio	Programa	M €

GJH 8 lortzeko laguntzen duten funtzioak

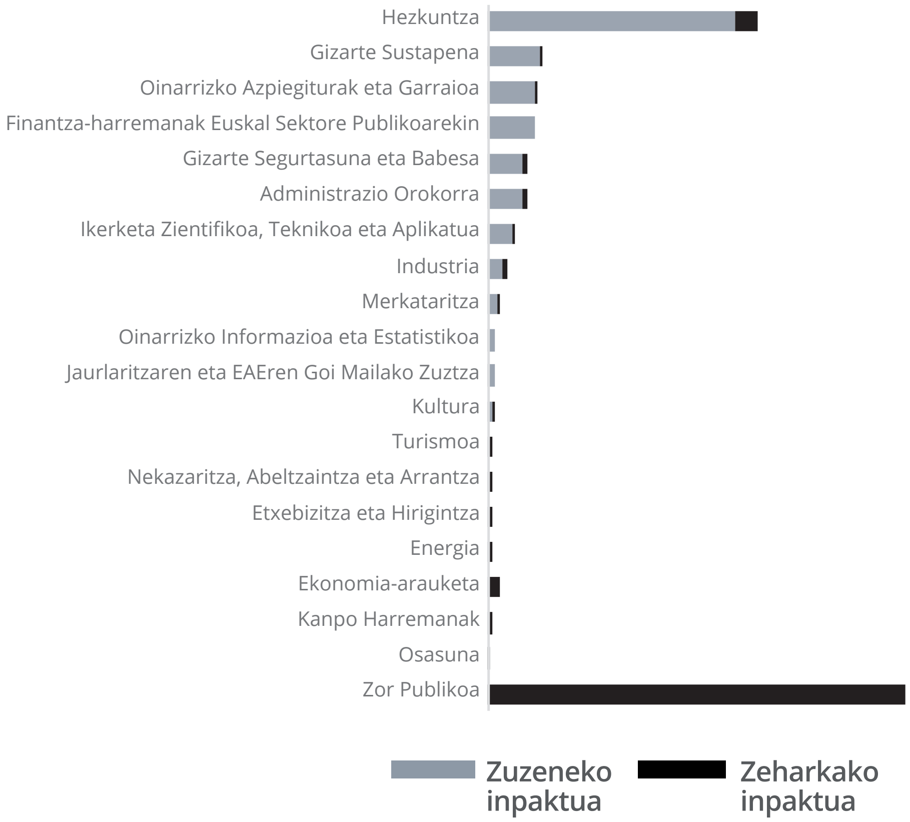

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

9 INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA

15	51	1.208
Funtzio	Programa	M €

GJH 9 lortzeko laguntzen duten funtzioak

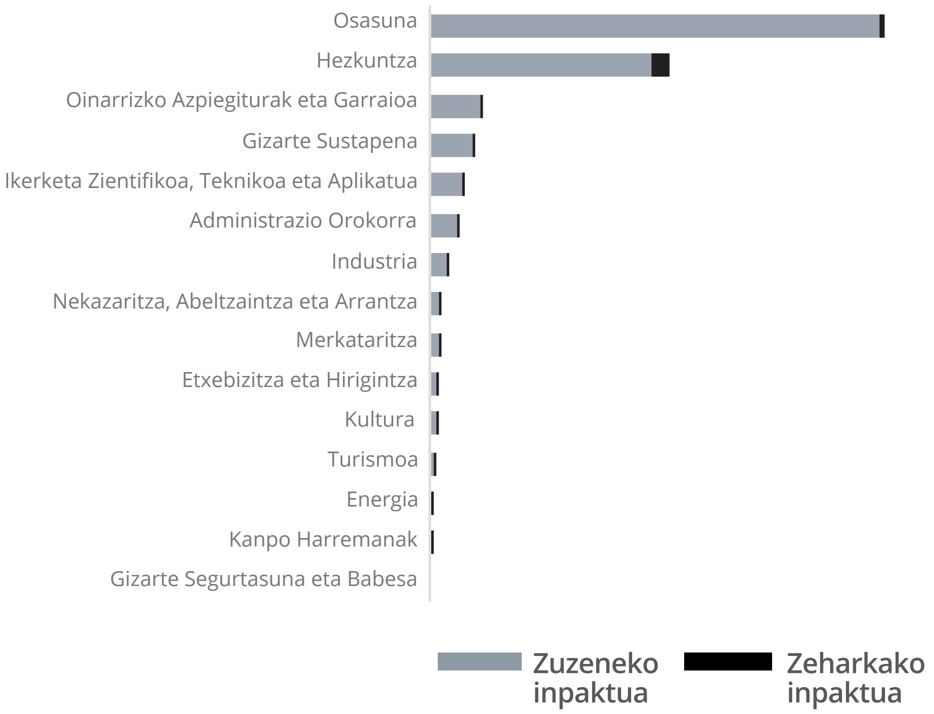

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

10 DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA

11	43	1.453
Funtzio	Programa	M €

GJH 10 lortzeko laguntzen duten funtzioak

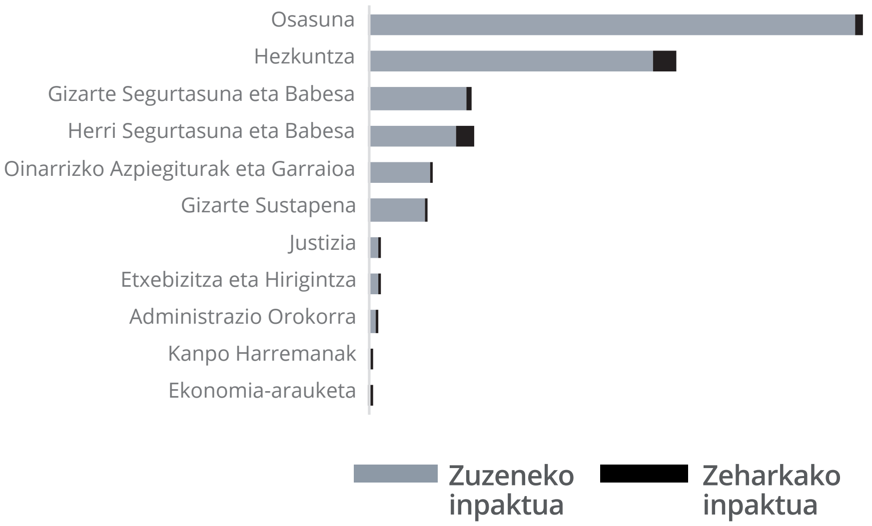

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

11 HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK

12	38	1.635
Funtzio	Programa	M €

GJH 11 lortzeko laguntzen duten funtzioak

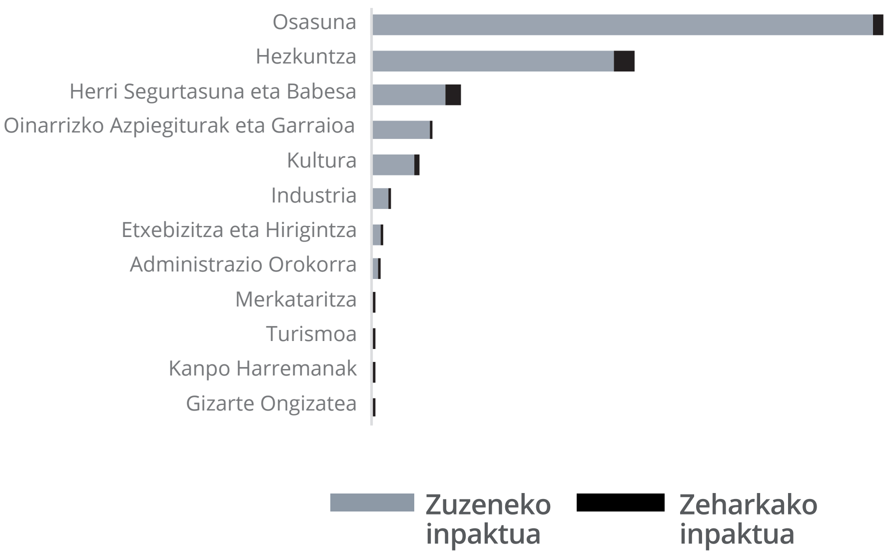

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

12 EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK

11	26	397
Funtzio	Programa	M €

GJH 12 lortzeko laguntzen duten funtzioak

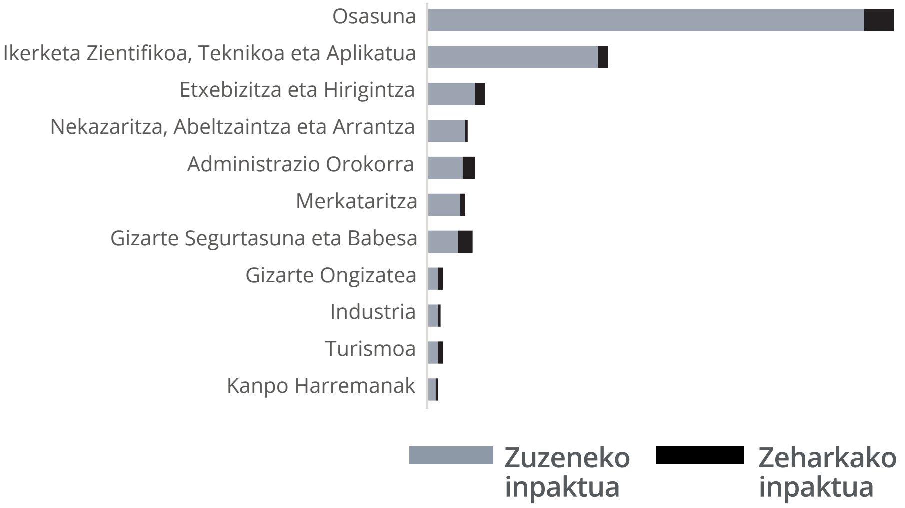

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

11	22	1.262
Funtzio	Programa	M €

GJH 13 lortzeko laguntzen duten funtzioak

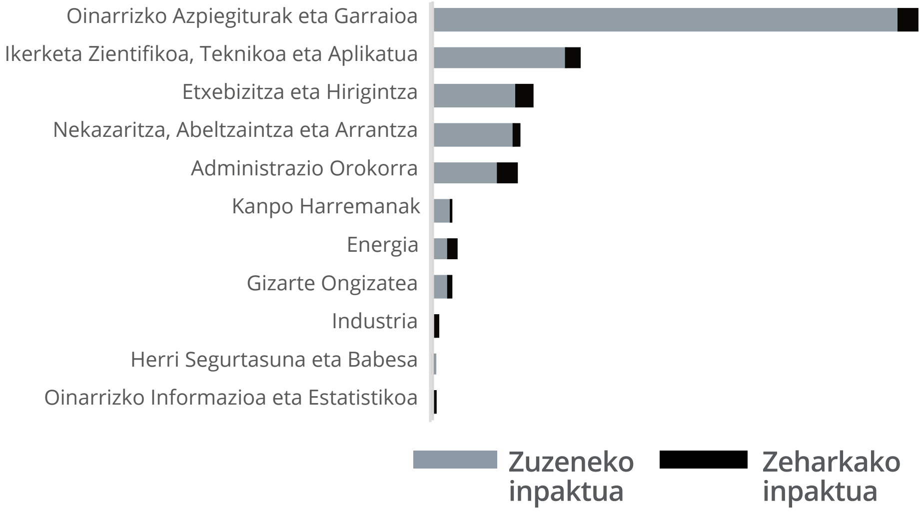

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

14 ITSASPEKO BIZITZA

7	11	150
Funtzio	Programa	M €

GJH 14 lortzeko laguntzen duten funtzioak

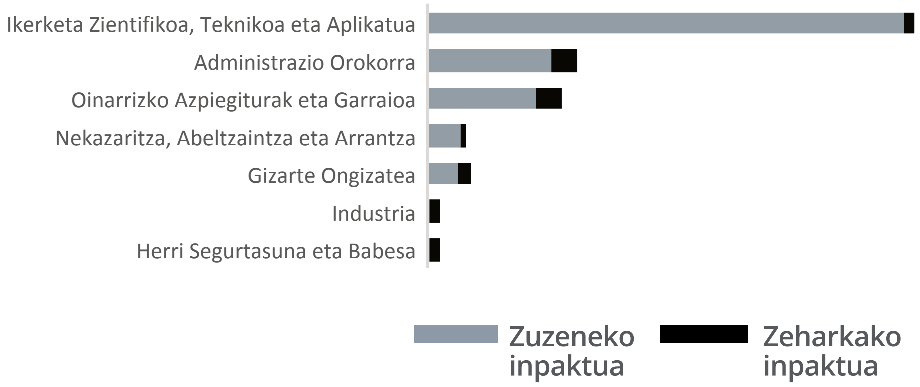

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

8 Funtzio

10 Programa

82 M €

GJH 15 lortzeko laguntzen duten funtzioak

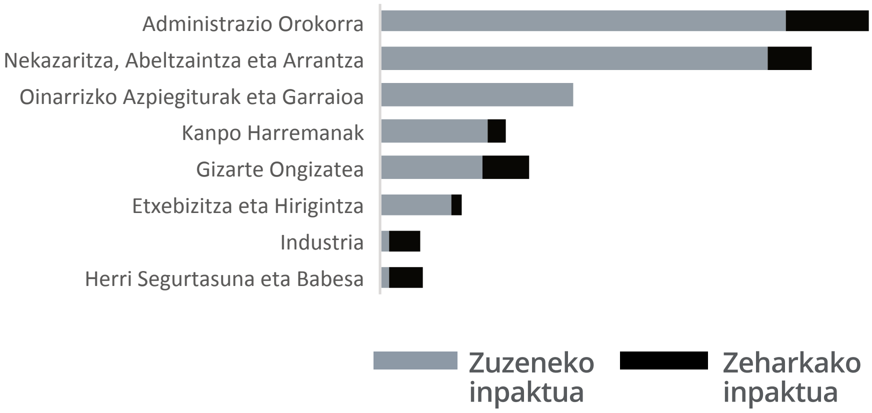

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

16 BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK

22	64	1.334
Funtzio	Programa	M €

GJH 16 lortzeko laguntzen duten funtzioak

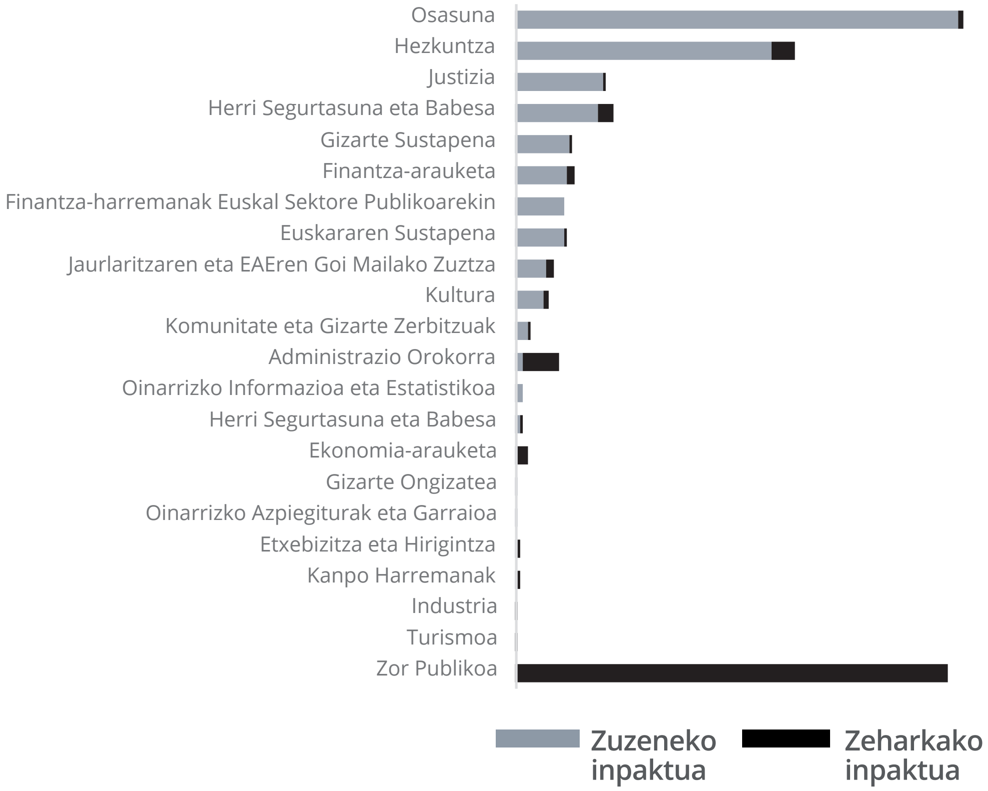

1. Nola laguntzen du 2023ko aurrekontuak GJH bakoitzean?

GJH-rekin lerrokatutako funtzioak, programak eta aurrekontua

17 HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA

26	**67**	**1.244**
Funtzio	Programa	M €

GJH 17 lortzeko laguntzen duten funtzioak

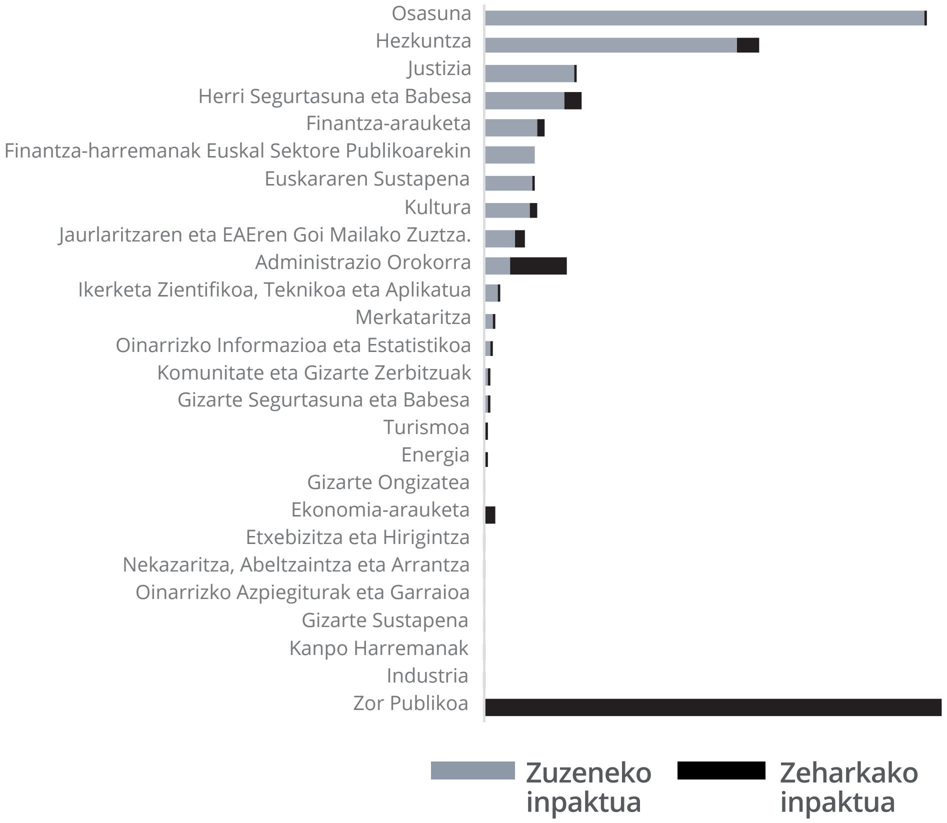

2. Nola laguntzen die gastu-funtzio bakoitzak GJH-ei?

Administrazio Orokorra, Kanpo Harremanak, Oinarrizko Azpiegiturak eta Garraioak eta Industria dira GJH kopuru handienean eragiten duten gastu-funtzioak.

Funtzio bakoitzak parte hartzen duen GJH kopurua

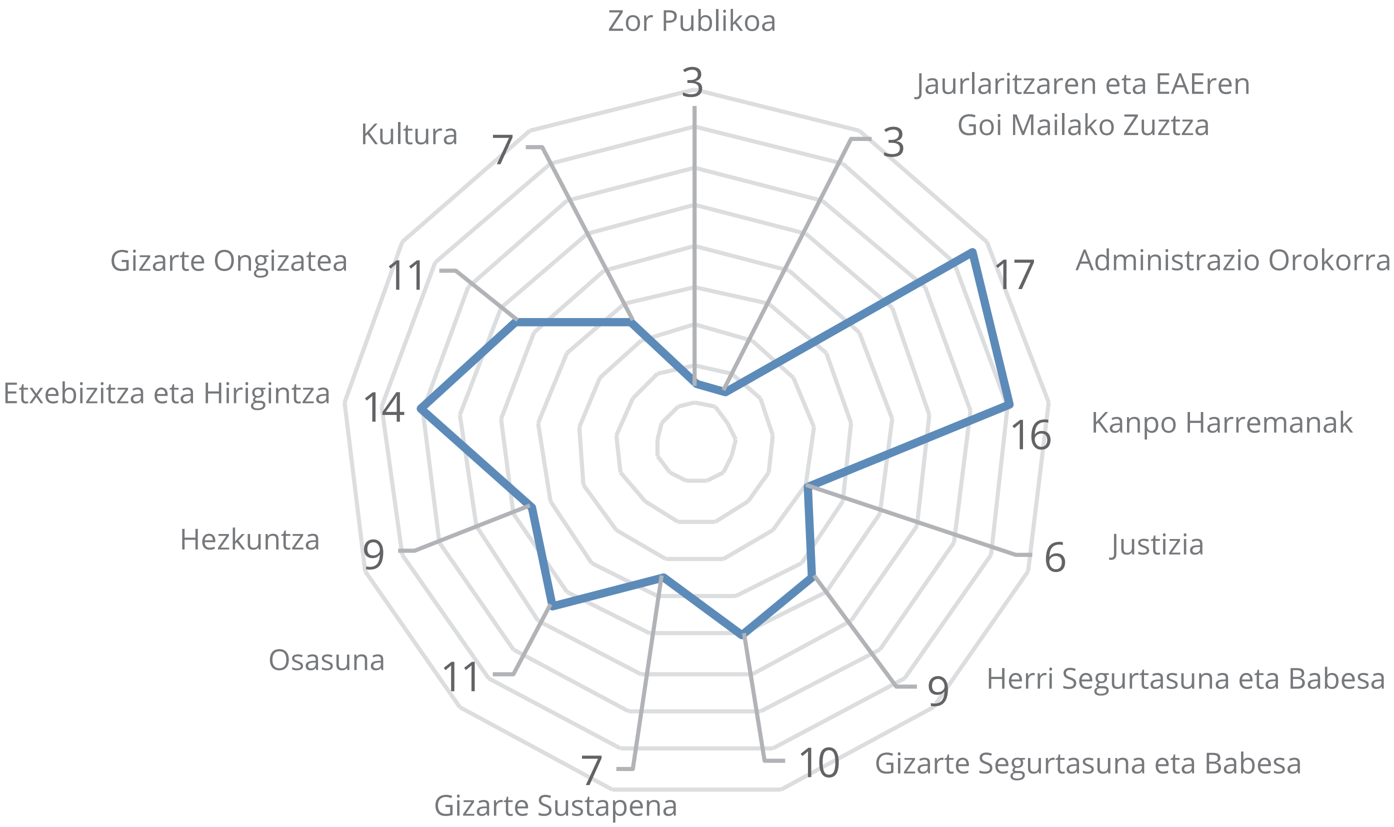

Funtzio bakoitzak parte hartzen duen GJH kopurua

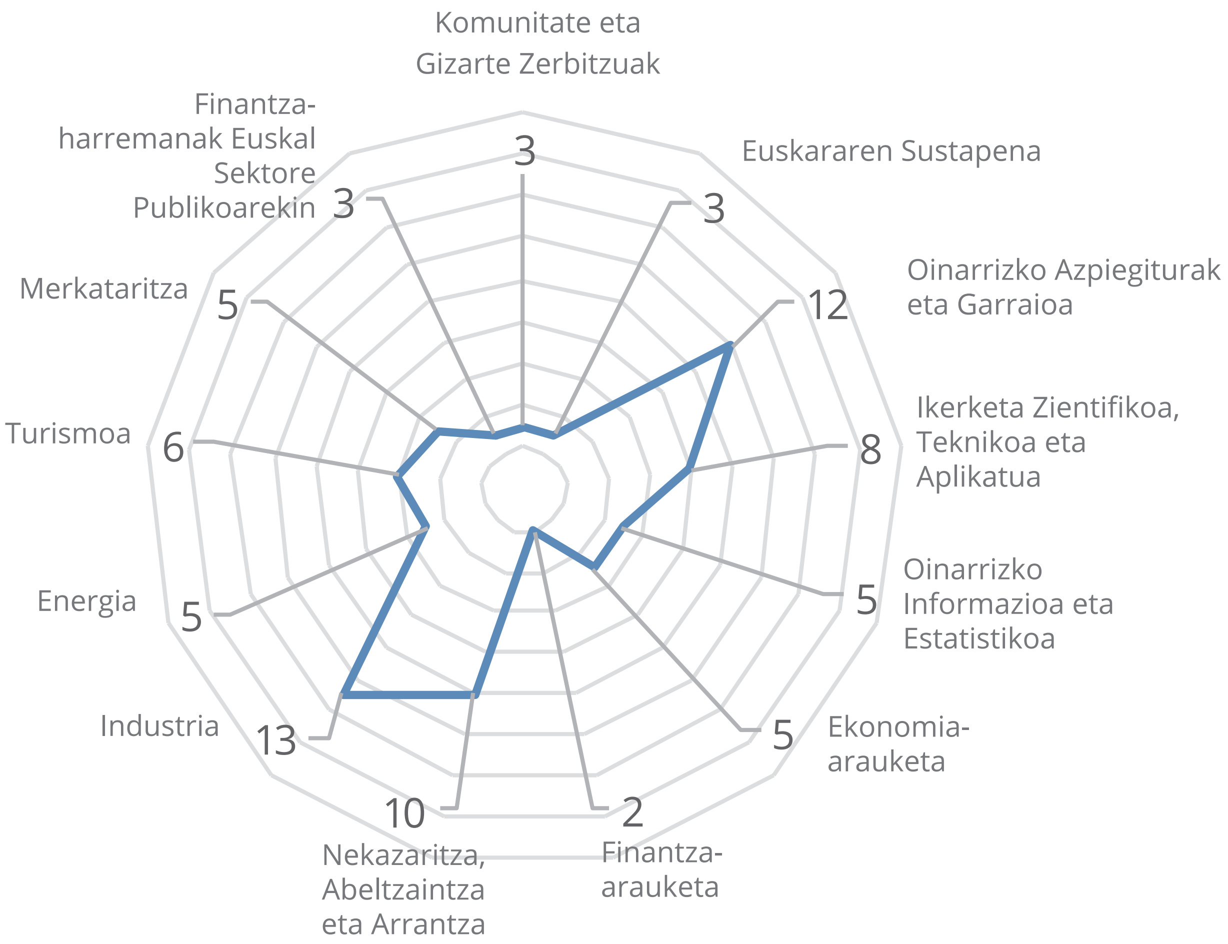

2. Nola laguntzen die gastu-funtzio bakoitzak GJH-ei?

(Administrazio Orokorra) (Mila €)		1 POBREZIA DESAGERRARAZTEA		2 GOSERIK EZ		3 OSASUNA ETA ONGIZATEA		4 KALITATEZKO HEZKUNTZA		5 GENERO BERDINTASUNA		6 UR GARBIA ETA SANEAMENDUA		7 ENERGIA IRISGARRIA ETA EZ KUTSAGARRIA		
01	Zor Publikoa															
11	Jaurlaritzaren eta EAEren Goi Mailako Zuztza															
12	Administrazio Orokorra	16.551	3.311	21.610	4.324	11.492	2.299	17.031	6.557	12.659	2.533	20.443	4.090	18.508	6.337	2
13	Kanpo Harremanak	4.374	791	5.631	1.018	3.117	564	3.891	704	3.407	616	5.341	966	4.857	878	
14	Justitzia					14.206	10	16.297	12	117.256	69					
22	Herri Segurtasuna eta Babesa					124.265	25.544			130.607	26.317					
31	Gizarte Segurtasuna eta Babesa	192.559	5.520	246.703	7.117	138.414	3.923	43.300	7.154	163.814	11.599					
32	Gizarte Sustapena							84.731	296	78.084	274					
41	Osasuna	852.104	14.712			835.754	15.108					3.829	9.377	3.489	8.545	
42	Hezkuntza	497.148	43.533					460.771	40.348	424.394	37.162					
43	Etxebizitza eta Hirigintza	21.765	4.581			15.407	3.276			14.480	3.211	26.655	5.586	24.210	5.084	
44	Gizarte Ongizatea					3.934	865					4.964	2.287	4.293	1.978	
45	Kultura							59.324	7.315	51.712	3.139					
46	Komunitate eta Gizarte Zerbitzuak									2.317	349					
47	Euskararen Sustapena							69.119	3.766							
51	Oinarrizko Azpiegiturak eta Garraioa					90.051	1.387					9.745		8.859		
54	Ikerketa Zientifikoa, Teknikoa eta Aplikatua					65.504	3.767							83.259	5.357	
55	Oinarrizko Informazioa eta Estatistikoa					119	1.117									
61	Ekonomia-arauketa					203	2.060									
63	Finantza-arauketa															
71	Nekazaritza, Abeltzaintza eta Arrantza			50.325	4.546	11.843	679					25.035	3.011			
72	Industria	38.281	277			196	5.789					378	1.679	42.131	1.833	
73	Energia													4.391	2.614	
75	Turismoa															
76	Merkataritza															
91	Finantza-harremanak Euskal Sektore Publikoarekin															
	LAGUNTZA OSOA	**1.622.781**	**72.726**	**324.269**	**17.006**	**1.314.506**	**66.388**	**754.463**	**66.151**	**998.731**	**85.269**	**96.389**	**26.996**	**193.998**	**32.627**	**43**
		1.695.507		**341.274**		**1.380.894**		**820.614**		**1.084.000**		**123.385**		**226.624**		

Zuzeneko inpaktua

Zeharkako inpaktua

8 LAN DUINA ETA HAZKUNDE EKONOMIKOA		9 INDUSTRIA, BERRIKUNTZA ETA AZPIEGITURA		10 DESBERDINTASUNAK MURRIZTEA		11 HIRI ETA KOMUNITATE JASANGARRIAK		12 EKOIZPEN ETA KONTSUMO ARDURATSUAK		13 KLIMAREN ALDEKO EKINTZA		14 ITSASPEKO BIZITZA		15 LEHORREKO EKOSISTEMETAKO BIZITZA		16 BAKEA, JUSTIZIA ETA INSTITUZIO SENDOAK		17 HELBURUAK LORTZEKO ALIANTZA	
	334.972																334.972		319.746
4.557																23.597	6.531	22.538	6.238
26.199	3.046	36.055	2.736	8.768	1.754	10.714	2.143	15.393	5.326	16.950	5.832	21.221	4.246	21.610	4.324	6.192	28.141	19.437	39.315
411	74	1.667	302	2.441	441	2.924	529	4.084	739	4.471	808			5.631	1.018	411	74	121	22
				12.375	9											67.619	40	62.816	37
				109.167	22.373	119.951	24.638			165	748	387	1.862	393	1.892	63.870	12.861	57.399	11.502
27.458	3.618			119.828	9.024			12.925	6.336							2.936	1.350	2.633	1.228
42.006	1.808	55.990	428	70.245	2.609											42.006	1.808	138	
362	888	595.311	9.616	604.671	9.354	802.755	13.880	184.006	12.075							344.504	2.840	307.592	2.536
198.859	17.413	293.438	25.695	351.641	30.792	388.018	33.977									198.859	17.413	177.033	15.502
1.714	463	8.071	1.769	11.984	2.573	14.429	3.075	20.297	4.280	22.254	4.682			3.767	577	543	251	363	183
						1.610	742	5.615	1.484	3.757	1.731	5.233	2.411	5.367	2.473	1.104		1.002	
3.573	300	7.181	1.167			69.690	7.480									22.452	3.172	33.168	4.770
																9.536	2.254	3.821	193
																37.218	2.028	34.559	1.883
38.241	589	66.980	1.888	77.099	1.188	95.512	3.466			122.477	5.408	18.460	4.642	10.277		709		177	
19.858	977	41.051	2.273					71.689	4.586	35.320	3.801	81.596	1.665					10.247	234
5.162										154	1.447					5.162		4.968	385
1.445	8.800			23	4.793											1.445	8.800	736	8.369
																40.417	4.807	38.607	4.592
1.726	208	12.544	1.202					16.488	945	20.922	2.516	5.764	825	20.541	2.336			355	43
11.753	3.660	21.741	924			27.976	1.141	4.981	1.663	318	1.413	391	1.738	398	1.768	39	172	19	83
1.538	916	2.344	1.395							4.143	2.466							1.352	805
2.255	1.479	3.106	1.982			3.933	1.491	4.742	2.950							15	630	2.058	1.362
7.353	917	9.869	1.247			4.201	1.082	14.708	1.883									6.772	840
37.636																37.636		35.925	
432.105	**380.127**	**1.155.215**	**52.562**	**1.368.241**	**84.910**	**1.541.713**	**93.643**	**354.928**	**42.267**	**230.929**	**30.852**	**133.051**	**17.390**	**67.983**	**14.387**	**906.268**	**428.143**	**823.839**	**419.870**
812.232		**1.207.778**		**1.453.151**		**1.635.356**		**397.195**		**261.781**		**150.441**		**82.370**		**1.334.411**		**1.243.709**	

3. Nola laguntzen die 2023ko aurrekontuak garapenaren 5P delakoei: PEOPLE, PLANET, PROSPERITY, PEACE and PARTNERSHIP?

Eusko Jaurlaritzak 2023an % 37 inbertitzen du pertsonengan, beste % 37 oparotasunean, % 8 ingurune naturalaren babesean eta gainerako % 18a zati berdinetan gizarte justu eta inklusiboa sustatzeko eta garapen jasangarria sustatzeko aliantzak ehuntzeko.

4. Zeintzuk dira GJH desberdinen arteko sinergiak?

Nabarmentzekoak:

1. Erakundeen GJHek (16 eta 17) gainerako GJHak lortzeko duten eginkizun instrumentala.

2. 8. GJHak(Lan duina eta hazkunde ekonomikoa) eta 9. GJHak (Industria, Berrikuntza eta Azpiegitura) osatzen duten ardatz egituratzailea.

	GJH1	GJH2	GJH3	GJH4	GJH5	GJH6	GJH7	GJH8	GJH9	GJH10	GJH11	GJH12	GJH13	GJH14	GJH15	GJH16	GJH17
GJH1		7	11	9	10	8	8	15	14	10	10	11	10	10	8	15	19
GJH2			10	8	10	6	8	15	14	11	11	11	7	7	5	15	18
GJH3				14	13	11	10	18	16	13	12	13	12	11	11	19	21
GJH4					10	10	11	17	15	13	12	14	11	10	8	14	19
GJH5						11	12	18	16	12	12	15	12	11	9	14	19
GJH6							9	15	14	11	11	11	9	10	9	18	21
GJH7								16	15	12	11	10	10	9	9	18	22
GJH8									17	16	17	16	17	16	16	23	24
GJH9										16	15	15	15	15	15	21	23
GJH10											12	15	12	11	10	15	20
GJH11												14	12	11	10	18	21
GJH12													12	13	12	19	20
GJH13														9	9	20	22
GJH14															8	18	21
GJH15																17	21
GJH16																	25
GJH17																	

Oharra: zenbakiek GJH pareen artean lerrokatuta dauden gastu-funtzioen kopurua adierazten dute.

Ondorioak

1- GJHen **aurrekontu-estaldura handia**: aurrekontu-programen 557 inpaktu kontabilizatu dira guztira, eta GJH guztiei eragiten die. Banaketa hau da: 2. GJHari (zero gosea) eta 15. GJHari (lurreko ekosistemen bizitza) eragiten dieten 10 programetatik 17. GJHari (helburuak lortzeko aliantzak) eragiten dioten 67 programetara.

2- Aurrekontu-programen **balioaniztasuna**: funtzio ia guztiak gutxienez 2 GJHrekin lerrokatuta daude, eta tarterik ohikoena 3 eta 7 GJH artekoa da. Era berean, aurrekontu-programen ehuneko 93 bi GJH edo gehiagorekin lerrokatuta daude.

3- Aurrekontuaren eta **garapen iraunkorraren oinarri hirukoitzaren (ekonomikoa, soziala eta ingurumenekoa)** arteko **lerrokatze** maila altua: aurrekontuaren % 37 bizitza oparoak eta naturarekin bat datozenak bermatzeko erabiltzen da, beste % 37 pobreziaren aurkako borrokan eta pertsonen duintasuna eta berdintasuna bermatzeko erabiltzen da, eta % 8 etorkizuneko belaunaldientzako baliabide naturalak eta giroa babesteko.

4- GJH instituzionalen zeregin garrantzitsua: 16. eta 17. GJHen zeharkako izaerak Eusko Jaurlaritzak GJHak lortzeko hartzen duen lidergoa islatzen du.

5- 8 eta 9. GJHen (hazkundearen eta aberastasuna sortzearen motorrak) eta gainerako gizarte- eta ingurumen-arloko GJHen arteko **sinergia handiak**.

Eranskina

2023ko gastu-aurrekontuaren egitura funtzionala (26 funtzio)

Egitura Funtzionala	Deskribapena euskaraz	Deskribapena gaztelaniaz
Estructura funciona	Descripción Euskera	Descripción castellano
01	Zor Publikoa	Deuda Pública
11	Jaurlaritzaren eta EAEren Goi Mailako Zuztza.	Alta Dirección de la Com. Autónoma y del Gobierno
12	Administrazio Orokorra	Administración General
13	Kanpo Harremanak	Relaciones Exteriores
14	Justizia	Justicia
22	Herri Segurtasuna eta Babesa	Seguridad y Protección Civil
31	Gizarte Segurtasuna eta Babesa	Seguridad y Protección Social
32	Gizarte Sustapena	Promoción Social
41	Osasuna	Sanidad
42	Hezkuntza	Educación
43	Etxebizitza eta Hirigintza	Vivienda y Urbanismo
44	Gizarte Ongizatea	Bienestar Comunitario
45	Kultura	Cultura
46	Komunitate eta Gizarte Zerbitzuak	Otros Servicios Comunitarios y Sociales
47	Euskararen Sustapena	Promoción del Euskera
51	Oinarrizko Azpiegiturak eta Garraioa	Infraestructuras Básicas y Transportes
54	Ikerketa Zientifikoa, Teknikoa eta Aplikatua	Investigación Científica, Técnica y Aplicada
55	Oinarrizko Informazioa eta Estatistikoa	Información Básica y Estadística
61	Ekonomia-arauketa	Regulación Económica
63	Finantza-arauketa	Regulación Financiera
71	Nekazaritza, Abeltzaintza eta Arrantza	Agricultura, Ganadería y Pesca
72	Industria	Industria
73	Energia	Energía
75	Turismoa	Turismo
76	Merkataritza	Comercio
91	Finantza-harremanak Euskal Sektore Publikoareki	Relaciones Financieras con el Sector Público Vasco

2023ko gastu-aurrekontuaren programen egitura (105 Programa)

Egitura Funtzionala	Deskribapena euskaraz	Deskribapena gaztelaniaz
Estructura funcional	Descripción Euskera	Descripción castellano
0111	Zor Publikoa	Deuda Pública
1111	Legebiltzarra	Parlamento
1112	Herri Kontuen Euskal Epaitegia	Tribunal Vasco de Cuentas Públicas
1113	Datuak Babesteko Euskal Bulegoa	Agencia Vasca de Protección de Datos
1121	Lehendakaritza. Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo de Lehendakaritza
1122	Gizarte Trantsizioa eta 2030 Agenda	Transición Social y Agenda 2030
1124	Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoet. Batzordea	Consejo Económico y Social Vasco
1125	Euskadiko Aholku Batzorde Juridikoa	Comisión Jurídica Asesora de Euskadi
1211	Gobernantza Publikoa eta Aut. Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo de Gobernanza Pública y Autogo.
1212	Zerbitzu Orokorrak	Servicios Generales
1213	F. Publikoa, Langileen Hautaketa eta Prestakuntza	Función Pública, Selección y Formación Personal
1214	Informatika eta Telekomunikazioak	Informática y Telecomunicaciones
1215	Berrikuntza eta Administrazio Elektronikoa	Innovación y Administración Electrónica
1217	Erakundeen Harremanak	Relaciones Institucionales
1218	Araubide Juridikoa	Régimen Jurídico
1219	EAEko Administrazio Publikoko datuen babesa	Protección de Datos Administración Públ. de la CAE
1221	Hainbat Sail	Diversos Departamentos
1222	Kreditu Orokorra	Crédito Global
1228	Berreskuratze eta erresilientzia mekanismoa	Mecanismo de recuperación y resiliencia
1311	Kanpo Harremanak	Acción Exterior
1312	Garapen Lankidetza	Cooperación al Desarrollo
1411	Justizi Administrazioa	Administración de Justicia
1412	Justizia	Justicia
1413	Espetxe-erakundeak	Instituciones penitenciarias
2211	Segurtasuna. Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo de Seguridad
2221	Trafikoa	Tráfico
2223	Ertzaintza Zerbitzuan	Ertzaintza en Servicio
2231	Larrialdiei aurre egitea	Atención de Emergencias

Eranskina

2023ko gastu-aurrekontuaren programen egitura (105 Programa)

Egitura Funtzionala	Deskribapena euskaraz	Deskribapena gaztelaniaz
Estructura funcional	Descripción Euskera	Descripción castellano
3110	Lana eta Enplegua. Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo de Trabajo y Empleo
3111	Berdinta., Justizia eta G.P. Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo de Igualdad, Justicia y P.S.
3112	Lana	Trabajo
3121	Gizarteratzea	Inclusión Social
3122	Inmigrazioa	Inmigración
3123	Gizarte Zerbitzuak	Servicios Sociales
3124	Familia eta Komunitate Politika	Política Familiar y Comunitaria
3131	Gizarte Solaskidetzaren Garapena	Desarrollo de la Interlocución Social
3211	Enplegua	Empleo
3212	Gizarte Ekonomia	Economía Social
3213	Euskadiko Kooperatiben Goren Kontseilua	Consejo Superior de Cooperativas de Euskadi
3221	Emakumeen Aukera Berdintasuna Sustatzea	Promoción de Igualdad Oportunidades para la Mujer
3222	Gazteria	Juventud
3231	Prestakuntza	Formación
4111	Osasuna. Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo de Salud
4112	Osasun Finantzaketa eta Kontratazioa	Financiación y Contratación Sanitaria
4113	Osasun Publikoa	Salud Pública
4114	Osasun Ikerketa eta Plangintza	Investigación y Planificación Sanitaria
4115	Farmazia	Farmacia
4116	Adikzioak	Adicciones
4211	Hezkuntza. Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo de Educación
4221	Haur eta Lehen Hezkuntza	Educación Infantil y Primaria
4222	Bigarren Hezkuntza eta Lanbide Heziketa	Educación Secundaria y Formación Profesional
4223	Unibertsitateko Irakaskuntza	Enseñanza Universitaria
4224	Araubide Bereziko Irakaskuntzak	Enseñanzas de Régimen Especial
4225	Hezkuntza Berritzea eta Irakasleak Etengabe Presta	Innovación Educ. y Form. Perman. del Profesorado
4226	Etengabeko Ikaskuntza eta Helduen Hezkuntza	Aprendizaje Permanente y Edu. Personas Adultas EPA
4231	Hezkuntza Sustapena	Promoción Educativa
4311	LP, Etxebizitza, Garraioak. Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo P.Terri, Vivienda y Transportes
4312	Etxebizitza	Vivienda
4313	Lurralde Antolamendua	Ordenación Territorial

2023ko gastu-aurrekontuaren programen egitura (105 Programa)

Egitura Funtzionala	Deskribapena euskaraz	Deskribapena gaztelaniaz
Estructura funcional	Descripción Euskera	Descripción castellano
4421	Ingurumenaren Babesa	Protección del Medio Ambiente
4431	Kontsumoa	Consumo
4511	Kultura/Hizkuntza Politika. Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo de Cultura y Polít. Lingüística
4512	Kirolak	Deportes
4513	Kulturaren Sustapena	Promoción de la Cultura
4514	Ondare Historiko Artistikoa	Patrimonio Histórico Artístico
4515	Gizarte Hedabideak	Medios de Comunicación Social
4611	Hauteskundeak	Procesos Electorales
4621	Biktimak eta Giza Eskubideak	Víctimas y Derechos Humanos
4622	Memoria, Bizikidetza eta Giza Eskubideen Institut.	Instituto de la Memoria, la Convivencia y DDHH
4711	Hizkuntza Politika	Política Lingüística
4712	Administrazio Publikoaren Hizkuntza Normalkuntza	Normalización Lingüística de la Admón. Pública
4715	Hezkuntza Sistemaren Euskalduntzea	Euskaldunización del Sistema Educativo
5121	Uraren Plangintza eta Administrazioa	Planificación y Administración Hidráulica
5131	Trenbideko garraioaren azpiegitura eta kudeaketa	Infraestructura y Gestión Transporte Ferroviario
5135	EAE-KO Trenbide Sare Berria-Kudeaketa Kreditoak	Nueva Red Ferroviaria en la CAE-Créditos Gestión
5136	Bilboko Hegoaldeko Tren Saihesbidea-Kudeaketa Kre.	Variante Sur Ferroviaria de Bilbao-C. de Gestión
5141	Garraioaren plangintza	Planificación del Transporte
5151	Portuak	Puertos
5411	Nekazaritza eta Arrantza Alorreko Ikerk. eta Gara.	Investigación y Desarrollo Agropesquero
5412	Ikerketa	Investigación
5413	Teknologia	Tecnología
5414	Berrikuntzarako Funtsa	Fondo de Innovación
5415	Eraldaketa Digitala eta Ekintzailetza Berritzaile	Transformación Digital y Emprendimiento Innovador
5511	Estatistika	Estadística
5512	Meteorologia eta Klimatologia	Meteorología y Climatología
6110	Ekonomia eta Ogasuna. Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo de Economía y Hacienda
6111	Ekonomia eta Gastu Publikoa	Economía y Gasto Público
6112	Zerga-politika	Política Fiscal

Eranskina

2023ko gastu-aurrekontuaren programen egitura (105 Programa)

Egitura Funtzionala	Deskribapena euskaraz	Deskribapena gaztelaniaz
Estructura funcional	Descripción Euskera	Descripción castellano
6113	Joko eta Ikuskizunak	Juego y Espectáculos
6114	Ondare eta Kontratazioa	Patrimonio y Contratación
6115	Lehiaren Euskal Agintaritza	Autoridad Vasca de la Competencia
6311	Finantza-Politika	Política Financiera
7111	Nekazaritza, eta Landaren eta Itsasertzaren garap.	Agricultura y Desarrollo Rural y Litoral
7112	Arrantza	Pesca
7113	Elikagaien Sustapena eta Kalitatea	Promoción y Calidad Alimentaria
7211	Ekon. Garap. Jasang Ingurumen Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo de Des. Eco. Sost. M. Ambiente
7212	Industria Garapena	Desarrollo Industrial
7213	Industria Segurtasuna	Seguridad Industrial
7214	Berrikuntza eta Lehiakortasun Estrategia	Innovación y Estrategia de Competitividad
7311	Energia eta Meatze Politika eta Garapena	Política y Desarrollo Energético y Minero
7510	Turismo, Merkataritza, Kont. Egitura eta Laguntza	Estructura y Apoyo de Turismo, Comercio y Consumo
7511	Turismo eta Ostalaritza	Turismo y Hostelería
7612	Barne Merkataritza	Comercio Interior
7613	Nazioartekotzea	Internacionalización
9119	Beste finant-harrem. batz. Eusk Sekt.Publikoarekin	Otras Relaciones Financieras con Sec. Públi. Vasco